

Tartu Riiklik Ülikool
Üldajaloo Kateder

Rahvuslik vabastusvõitlus
Tšehhoslovakkias aastail
1938-1945

Diplomitöö^{""}

Ant, Neera
ajaloo osak. E. K.

juhendaja: dots. L. Roots

Tartu 1963

Sissejuhatus.

Teise Maailma sõja ühes olulisem iseloomu-
suse oli laialdane rahvusliku vabastusvõitlus.
Senine inimühiskonna ajalugu ei tunnustanud rahva-
liikumise sellist ulatust, nii laialdast vabataht-
liku osavõtte reaktiivset võitlust kui
möödunud sajate aastad.

Liikumise alguseks tekkis kogu sajate algul
uueks Saksamaa poolt enervitud maades,
uus vastustus fašistlikule agressioonile. Selle
liikumise lõppmängus oli vallutajate järgi-
vihtamine ja rahvusliku isiksuse taastamine.¹

Teine maailmasõda, mis algas kui kahe
imperialistliku riigi konkurrents, kannas just
selle muutmise oma imperialistlikke iseloomu,
kui võitluse lülitusid laiad rahvamassid.
Imperialistliku sõda rahvaste vabastusvõitluse-
ks laieneb muutis pinnamööda siglanni.

¹
В. И. Смирнов, «Имперационализм и ка-
рактёр функционирования народов Евро-
пы в годы второй мировой войны», «Кавказ
и новейшая история», № 6, 1961, с. 102

fašismivastaseks vabastestrijaks.¹

Vastupanuliikumise seelikt osa on rennitud
tunnistama isegi need ajaloolased, kes ita-
viad kelle teigustikust. Nii kirjutas ajaloo-
lane, endine sena kindral Rendulitsch, et
„... sõdade ajalugu ei tunne näidat, uus
partisaniliikumine etendas nii olulist osa
uusi viimase sõjas. Oma ulatuselt etendas
me midagi uut sõjameestis. See tohtu meji,
nida ta avaldas niimille... avaldas meji
uogu Teise Maailmasõja näigule.“²

Erandidelt näin ajaloolased on renni-
tud tunnistama, et vastupanuliikumine oli
olulisus fautorius võides fašismi üle. Kuid
me ühine niimõht ei nõvalda vastuolude
nõunogude jt. maade progressiivse ajaloo-
laste ning reaktsiooniliste uodanline aja-
loolaste vahel.

Vastupanuliikumise probleemi auttsadant
Nõunogude liides ja nõunogude ajaloolaste
huvi kelle vastu toistab neijundalt ajaloo-
lise ajamija „Куба и Квебеская история“
uurudel ^{keimunud} arvut diskussioon 1961/1962. aastal.³

¹ Б. В. Прокофьев, Советский Союз и германские
сопротивления в Европе в годы второй миро-
вой войны, „Вопросы истории“, № 9, 1961, стр. 3

² там же, стр. 3-4

³ в ст. аямияд „Куба и Квебеская история“
№ 5, 1961   № 2, 1962
№ 6, 1961   № 3, 1962
№ 1, 1962   № 6, 1962

Kuuld probleemid elatus ja põhilise taustas selle uurimisel, allkõrge piiratus¹, mille kuni suutnud nõuvalda teinud vaidles teinud muu na nõuogude ajaloolaste endi vahel. Kõik tein nõuogude ajalooland hindavad vartu panulii keemist kui õiglasi iseloomuga, rauduspõlvast ülddemokraatlikus või teist rahvusline isenis vana est, mis pole jätitud nõuuleppile vartu panulii keemise perioodi seerimise teinimise². Selliste teinimise vaidles teinimise demarale ei kausta aga nõuogude ajaloolastele õigete teinimise vartu panulii keemise iseloomu, põhjusi, lii keemise vartu panulii keemise ja esmärke.

Lepitamatud vartu panulii keemise on nõuogude ja kodanline ajaloolaste vahel.

Teise maailma sõja aastail kannas tunduvalt nõuogude diidele autoriteet. Sõjas andis puult suurepärane maadus kannas kommunistlike parteide mõju. Teja poliit-

¹ В. П. Суворова, "По вопросу изучения формирования советского народа, Кобаря и Кобарянской территории", № 2, 1962, с. 140

² Nõuogude ajalooland E. A. Belotini ja D. E. Kunina eritavad järgmise perioodiseringu:

- 1) II ms. algus - 22. juuni 1941
- 2) 22. juuni 1941 - november 1942
- 3) kevad 1943 - 1944. a. algus
- 4) 1944. a. II pool - 1945. a. (teja lõpetamine)

U. S. Semijaga eritab vartu panulii keemise perioodi:

- 1) II ms. algus - 22. juuni 1941
- 2) 22. juuni 1941 - 1943. a. kevad
- 3) 1943. a. kevad - 1945. a. (teja lõpetamine)

U. S. Semijaga perioodiseringust saab viita na U. S. Klonov.

tilisus tagajärjeus eli rahvamaade ead
 linnuse ja autiõnnu narv, mis iis paljud
 Euroopa ja Aasia maades rahvademokraat-
 line uura uhtistamiseks. See loomulikult ei
 muldi kodanlike ajaloolastele ning poliit-
 likudatikele ning sellepärast nad püüavad ni
 ema töödes võtsida ajalugeu, meo utada
 toimunet.

Kodanlike reja- ja poliitiludatikele memu-
 aarides, Inglise, USA ja Lääne Susemaa
 ajaloolaste töödes püütam maha viivida
 Nõunogude Liide lohutit meju vartupanu-
 liikumisele. Inlud muliu oh kodanlike aja-
 loolaste püü nõidata, et rahvad, kes pade
 Teist maailmorõda anind otialismi tulle,
 ol langemid Nõunogude Liide puult vägi-
 valdselt uhtistatud rahvademokraatlike
 uura ahvius.¹

Pilmapaistvaid vartupanuliikumise-ala-
 seid teid oh avaldamid sauro ajaloola-
 nel W. Gõrlitz ja L. Rendulitch. Teid nad
 mõlemad püüavad kujutada vartupanu-
 liikumist kui loomuvatart, banditismi
 saunluid nähtist, mis oh vartuolus rahvus-
 vahilise- ja reja äigusega.²

¹ В. И. Кривош, Борьба народов славянских стран
 против фашистских поработителей 1939-1945,
 Миб 1961, с. 4

² Б. А. Босижен, Д. Э. Кукина, Кадровые вопросы гим-
 нической борьбы, "Кубань и Кубанская есо-
 пия", и. 5, 1961, с. ~~66~~ 66

Mõned nodanlinead ajalooleand vaadavad vastupanuliikumist kui juhulise põhjete tõelise teniuid vaitlest. Õhus neelus „põhjonus“ javad vad onepatsivoni režiimi liignt karmint. Vad veidavad, et kui se režiim oleu olud „põidliikum“, vastupanuliikumist ei oleu teniuid.¹

On va niid ajaloolan, us nihitavad, nagu seuslaste kuritued oleu inle utseumud vastupanuliikumine² või et vastupanuliikumine oli organiseeritud kommunistide juult nende partii luvides.³ Nii mast kontseptivoni vaitsvad eriti agardalt inglise publitsist-ajaloolane A. Werth ja USA reja ajaloolane J. A. Luuaes.

1961. a. ellidanos toimunud ajaloolaste konverentsel avaldati nodanline ajaloolaste juult ntsenoht, nagu vastupanuliikumine oleu olud ristatud näitab. Vastupanugruppe olvad leunud Inglismaa, USA ja emigraadid vastupanugruppide⁴ vaitlitud vaitlund. Nende telisannit vaivad ud ajalooland vaid liitlastele leumand-mete uogemins ja diveriioorientide koramins.

¹ E. A. Тоумян, л. 4

² Sausa kuitigude joadan oli vaitja teotatud jilva ure rida ja ne meoduntas katistiline programmi tili olulise era.

³ E. A. Тоумян, л. 4

⁴ E. A. Тоумян, Д. Э. Кумена, л. 69

Kõigi ulpudel teodud riisumõtade kõrval on veel avastunud, nagu siis vastupanuliikumise uuenimine praegu enneaegne. Põhjalumust ulvat mõndas vaid 20 aastat, ning osatöötjate memu-
 aarid ja turisistund pulvad oljentiivsed.

Kõigil mil väidatel pole aga mingit alust, et rahuvaheline õigus ei uula ühelgi maal ega rahval uaita oma iserisust. Samuti ei või iserisust uaitmine olla teuriku partii või iseruste grupi luueis, kuna iserisust ut rõitleb alati uogu rahvas. Naadats järguvalt teimuvad n'i idumisi uäeme samuti, et vastu-
 panuliikumine julle midagi ühist nistoodud nähtus ego, kuna ta alust julle os naadus-
 pörande nähtus, mis tulub ajaluliselt uigun-
 mid tingimustest.

Piinjus ei või ayo jätta männimata, et uo uodanliu ajalootadus os uueud väge palju vastupanuliikumise uuenimisel. Brito suuei teurid xllul alal os vastupanuliikumise institutidil jo juua ulpudel mäitued ajaloo-
 lastel.

Suue teo os ära tiueud na uueuopide jt.
otsialismi maade ajalooland nagu ^{A.V} Medo-

1944. a. leodi Prantses maal vastupanuliikumise uuenimiseks Tise maadimartija komitee,
 1945. a. maal maades Sojalise Reformatsiooni Institut. Itaalias os samo uuenimise uuenimise loodud 2 erakstikuiti: Tomadana vastu-
 panuliikumise Institut ja Itaalia Sabartes-
 taitlen Ajaloo Rahusliku Institut.

rezov, U. J. Klovov, G. A. Delovkin, B. J. Telpuhovski
N. Gorninski, O. Božinov, Č. Amort, L. Kovacik jt.

Antud töö esmärgis on käsitleda tehesa
fašismivastand vastupanuliikumist, ni mille
Tšehhoslovakkia rahvaste võitlust fašismi vastu.
Tšehhoslovakkia vastupanuliikumine on suurel määral
sõnaseid jaoni tiste maa rahvaste võitluse-
nga, kuid neid eristab ka suure rida erinevusi.

Õigus summas erinõu on arjades, et
rahvaste vabastusvõitlus Tšehhoslovakkias al-
ges tunduvalt varem kui Teine maailmasõda.
Võitlus fašismi vastu algas Tšehhoslovakkias
juuni 1938. a., mis, kui Saksamaa püüdis
teha valmis ja püüdis oma naabritele väsis-
tada, et kshadaval nn. "diplomaatiline teel".

Et paemini mõista, kuidas õnnestus Saksamaal
okupeerida Tšehhoslovakkia rejalise konfliktila,
on I peatükis antud üldalt põhjaliku ülevaade
Teise maailmasõja eeln Tšehhoslovakkia
rise- ja välispoliitilist olukorrad, tema majan-
dusest, rahvatüve sõtradaalust neorisest,
partiidest ja jõudude vahuradest. Keiu need
tegurid sidet sellesid Tšehhoslovakkia
idamise saduse määramisel. I peatükis
on selmuti juoratud tähtsuse Tšehhoslovak-
kia Kommunistliku Partei tegumise ja
Tšehhoslovakkia Kommunistliku Partei erineb
edaspidi teos lühendina TKP

Nõuogude liidu nõbralle poliitilisele, mille
ignorimise Tšehhoslovakkia valitsen puul viis
15. märtsil 1938 Tšehhoslovakkia laboriigi
liidude misle.

I protünn käsitleb rihtst³atud Tšehhoslov-
kia terri²teoreemil okupatsioonirežiimi, rahva
poliitilist teigustust, terrorit, rahvuslikku
rõhust ja majandusliku riigi müste heelumis-
mist, mis viis nehe okupatsioonil algpömil stii-
hilisele protestile. II protünnis vaadeldakse seimuti
vastupanuliikumise I perioodi kahtolendide
võitlusvorme ja TKP võitlust stiihilise protüsti
muutmise est organiseeritud võitlusena.

III protünn vaadleb Tšehhoslovakkia vastu-
panuliikumise edarist arengest, kelle audisi-
seerumist nõus Nõuogude liidu nõbrante-
misega ja sauskate lüüasaamisega Moskva
all. On juonatud tähtsapanu TKP jahtina
stiihilisele, kodanliku organisatsioonide ja
Londoni emigrantliku valitsen tegevusele.
Eriti on püütud III protünnis rõhutada
partisaniliikumise arengest, ja Rahvusliku
Komiteede loomist ja vastupanuliikumise
arengest Slovakkias.

Käsitlevas tüüs on autor ni mi pidanud
M. P. Semijaga¹ periodiseringest, ning alustab

¹ vt. diplomitöö lü. 5 leidet

vastupanuliikumise III etapi näsitlemist koos
nõudmustega Belgial. Kuina III periood on aga
väga nõudmusetrohne ja ta jaotatud kahte
peatükki. Suga töö IV peatükki näitab
muuamugut Teises maailmasõjas ja nliiga no-
us võitlese aktiviseerumist okupitud maa-
des. Eriti olulisus nliil perioodil on putud
partisaaniliikumise idarist edieerumist ja
Nõunogude liides loodud Tšehhi rahvusvõju-
n lahingutera artemist Nõunogude Armees
neerumises. IV peatükis ei saa meo do minna
na sellistest olulise tähtsuga nõudmustest
nii Tšehhoslovannia - Nõunogude liides
õpustupõhise võlminine ja TKP läbiratõuimi-
nd Loodoni vallitsungas.

I peatükki näsitleb Tšehhoslovannia rah-
vate võitlese lõppperioodi s.o. aiga, millal
Tšehhoslovannia rahvad olustand avalikuse
ulvõtatud võitlest okupantide vastu ja
võitsid vatte oma maa lõplise vabata-
mise. I peatükis on samuti pööratud tähe-
panu rejalteguemle ja kodanliku demokraat-
liku revolutsiooni aungule maa vabata-
mise nõuigis.

Kättesaadavat materjali antud töö
nryutamises oli üllaltvõi vähe. Eriti tava-
valt andis see vähenes tunda otselt vastupa-
nuliikumist ja kodanliku võitlese näitkõvate
osade nryutamisel. Siin jäi põhiliseus, rotati

aga ka ainsas allikaks A. S. Nedorezovi töö
 „Rahvusliku vabastusvõitluse Tšehhoslovakkias
 aastail 1938-1945”.¹ Tunduvat rohkem oli
 kättesaadavad materjali TšP riigum, parti-
 seniliikumise, riigiriigum ja rahvusvaheliste
 suhete kohta. Siin olid nametada klišee
 tiond nagu „Tšehhoslovakkia Kommunistlikus
 Partei ajalugu”,² „Tšehhoslovakkia ajalugu”³
 III kd.,³ U. S. Klozevi „Slaavi maade rahvaste
 võitlus fašistliku ajastajate vastu 1939-1945”,⁴
 „Tšehhoslovakkia välispoliitika 1918-1939”,⁵ J. L.
 Rozanevi „Pausamaa fašismi iunne ell 1933-
 1945”,⁶ jt.

Documentide kogumikot kantatid „Nürn-
 bergi protsess” I kd.,⁷ „Võimogude - Tšehhoslo-
 vakkia”

¹ A. S. Nedorezov, Naatsionaalno osvoboditelnye dvizhenie v Tšehhoslovakkii 1938-1945, Moskva 1961

² История Коммунистической Партии Чехословакии, Москва 1962

³ История Чехословакии, 3. kd., Москва 1960

⁴ B. U. Klozev, Tšerba narodov slavjanskix stran protiv fašistskix porabotčivatel' 1939-1945, Kiev 1961

⁵ Внешняя политика Чехословакии 1918-1939, Москва 1959

⁶ J. L. Rozanov, Tšermania pod vlastju fašizma 1933-1945, Moskva 1961

⁷ Нюрнбергский процесс, 1. kd., Москва 1952

vannia sehtid suure Isamaaaja ajal 1941-1945,¹
 „Linn dokumente mitmekhemi ajalust“,² „Isige-
 mus“ ja „Nõunogude Liidu välispoliitika
 Isamaaaja perioodil“ 1. kd.³ Rahvus tundur
 andmus mid dokumente puidutele ~~te~~ Tšehhoslo-
 vannia välispoliitika ja riikide-vahelisi
 nihtid. Nastupannili kumise nohta avaldatud
 dokumentidele ^{nogetamine} ole.

Lisauks ulpuul teodud kirjandusele ol teies
 kantatud TKP prokurator K. Gellwaldi
 1938-1943. a. jutud nõud je kirjutatud artik-
 lid.⁵

¹ Советско-германские отношения во время
 Великой Отечественной войны 1941-1945,
 Москва 1960

² Новые документы из истории Сталина, Москва 1958

³ СС в гитлеризме, Москва 1960

⁴ Внешняя политика советского союза в период
 Отечественной войны, 1. kd., Москва 1946

⁵ К. Тойваар, Избранные произведения 1. je 2. kd.,
 Москва 1957, 1958

I peatük

Tšehhoslovakkia Tšise Maailmanäja
eel. Rahvamasside võitlus sabariigi
est
(a. 1938 - märts 1939).

Tšise Maailmanäja eel oli Tšehhoslovakkia
Sabariigi ühes Euroopa esirindlikumaus
maaus. Seal oli loodud esmaulaviline
seentööstus, ^{oli} kõrgelt arenenud põllumajun-
dus ja metallurg. Tähtsamad tööstusharu-
dus olid masinavabrikus, elektrotehniline ja
keemia^{'''}tööstus. Oli toimunud tööstuse kontsent-
ratsoon. Nii juba 1937. a. oli Tšehhoslovakkias
üle 100 kartelli, mis lahvand 85-90% tööstu-
sest.¹

Tööstus oli tihediti notud peennadiga.
1937. a. oli Tšehhoslovakkias 78 panna, kust
6 kuusimat omad antiaikapitali üle
100 milj. krooni.²

See näitab i tähendamisega Tšehhoslovakkia

¹ Успехи реконструкции, с. 252

² А. У. Когомзоб, с. 13

majanduslinnue iserisuvut. Ta oli tihedalt no-
tud lääneriikide, erijooks USA, Inglismaa
ja Prantsusmaa majandungaga. See majandus-
dusliku võtmevõrdluses väigelt enam
laenuis, mis 1938. aastaks ulid kasvunud
9,5-le milj. ruonile.¹

Kõrgetarennud teostuse tulemusena 2/3

Tšehhoslovannia rahvastikut elas linnades. 1930-nda
aasta andmete alusel palgatuõlised ja teenistu-
jad (uus pinnondadega) moodustasid 8 milj. in-
mist, s.o. 60% rahvastikut.² Suurteostuses teostas
ligi 3 milj. inimest.³ Kuid Tšehhoslovannia teolis-
kann pöördud kaugeltki ühtne. 60% teolisi, poli-
tiseelt kaevurid, siid organisatsioonid, kõrge tead-
likkusega teolised. Samal ajal oli väga arve-
nas teolisaristomaaalid rüht,⁴ mis veldes konnu-
leppile kodanlusiga, tõhustades teedistlikumist.

Politiiliselt täiesti isatraditioned siid väiketöö-
kodade, üstoranide ja kaubandusettevõtte teoli-
sid. Selline teolisiklari tõhustatus oli kasuliku
kodanlusile, kuid rogu rahvale sai ne sootus-
linnue nill päevil, mis otsustamisel oli vabariigi
idavik

Teinistumise ühisuus.

¹ Урочна реуоубанне, eu. 254

² А.У. Кигорезов, eu. 10

³ samas, eu. 10

⁴ teolis aristomaaalid hulna kullerid poliitilise raud-
teelund ja marinaalitaajad.

Proletariaadile lähedus oli talurahvas, kuid nende vahelise liidu tunnustamine kodan-
 us igati tanistada. Suuri „tervid“ alle liidu
 arvustamiseks oli kodanlik Agrar Partei, kes
 püstitas selliseid tõhustavaid loonungid nii
 „Linn on ütle rannane!“, „Küla on ühe pere!“ jne.¹
 Suurem osa talurahvast sattus alle partii mõju
 alla, kuna partii ühis lebadusena oli maarefor-
 mi läbiviimine talurahva huvide.²

Kõikuvast, kuid tööliste jaoks niisugine tähelepanus
 rühis oli arvukas väikekodandus. Seda kuulusid
 väikekaupmehed ja käsitöölised (rästepad, juun-
 surid jne). Väikekodandus oli aga poliitiliselt
 väheteadlik ja samuti raldus kokkuleppile
 valitsusele elanikega, alles niga nende toetus
 rahvaarstide poliitika loostamiseks.

Etusavast majanduslikus ja poliitilises
 joonis oli Tšehhoslovakkia usk- ja seerudandus.
 Eriti suureks rühunuid 20 punnorda. Seerudand-
 use tugevuse väime maskeeris aga kodanlik
 parlamentarism.

Tšehhoslovakkia nõrgemad väimeorganis-
 oli Rahvuskoogu, kuid rühna kuulus vähe teeraha
 erindajaid. Seerudanduse rõhu enamus
Rahvuskoogu andis ni talle väimeallu loostada

¹A. U. Kogorob, lk. 17

²Talurahva enamus kannatas teravad maarefor-
 mid. Väikemaos pidajad ja rentnikud, kes maarefor-
 mid 90% talurahvast, harisid 30% põllumaad
 16 000 seerudandmanikku (uus perenõualluime-
 tuga) kantiand seerud ajal 40% põllumaad.
 (A. U. Kogorob, lk. 11)

oma demokraatiline, avustamata rahvamõnu.

Tšehhoslovakkia ühes isepoliitilises inärasusens oli paljupartilises. Vait. 1938.a. Rahvusoigus oli riiklaid 15 partiid, neist 9 üleriinlikku, 4 sakra, 1 ungari ja 1 slovaki partii.¹ Erandiselt suu partiid arv väljendas Tšehhoslovakkia kirjut sõnadsed ja rahvuslikku meeleisu.

Kodanliket partiidet olid mejuamand Agrar Partii² ja nn. grada rühm.³ Siõlema partii usmõru oli vaistta kodanuse luue. Nende riinus nisus aiuett välispoliitilises orientatsioonis. Agrarolased tõudsid orientatsioonist kõigis kõisimustes aiuett Saksamaale, kuna gradalased pidasid paremas jätuda endist orientatsioonile lääneriikidele, erijooks Prantsesmaale.⁴

¹ A. U. Koppov, lk. 15

² Agrar Partii liidrid olid valitseva erimees Kodžov, rieminiister Tšernõ ja põllumajandusministri Zadina.

³ Gradams nim. Praha vana rühm, kes rääkijigi saatkail oli puudendi resident. Grada rühma rühmitajad olid president ja taale lähedal nisvad isikud. Grada liidrid olid president Benis ja välisministri Masaryk.

⁴ 1930-33. a. majandusnõisiga nõus loiu no töölisliikumine. Kirmunud kodanlus püüdis liida väljapõidaru ja vaistta omõ väimõ diktatuuri abil. Nii oli keimunud 1933. a. Saksamaale.

Agraroland olid saimiti diktatuuri uhtatamise paalt. Gradaland age auarid, d kodanliku demonraatia puu end uel rühjau armutannud, ning et diktatuuri uhtatamine on ennuagne. Nende auatõs jaistliku diktatuuri uhtatamine väis iia sõnadsedle revolutsioonile, mitte age väljapõidaru niisi auarid. Sulle tulõus na erimees sake Tšehhoslovakkia juhtiva partii välispoliitilises orientatsioonis.

30-ndate aastate lõpus Tšehhoslovannia sotsiaalsõtsiaalsed parteid olid muutunud reformistlikuks. Oli muutunud ka nende klari-koonis. Siin oli hulgaliselt arvunud väikekodan-^{lik} ja töölisaristokraatiat. Sotsiaalsõtsiaalsed parteid liidrid olid arvunud kapitalismi kaitsmisele, kuulutades, nagu proletariaat poleks veel küps väime haaramiseks.¹ Need reformistlikud ideed avaldasid suurt mõju väikekodanlikele töölis-^{like}, väikekodanlikele ja intelligentsile. Hiljem sotsiaalsõtsiaalsed reformistliku poliitika oli tõrjus taandatuses töölisklari jt. progressivete jõudude ühendamiselt võitlusel fašismiga.

Uuel kõrgemal sotsiaalsõtsiaalselt lausid rahvael sotsialistlikud parteid. Kom-^{part} lades ajale, et Tšehhoslovannia ole paljuraahvuline riik ja rahvusvähimusele kodanlike riigi peult lahendamata, alustand nad võitlust rahvuslike rajoonide eraldamise eest Tšehhoslovannias. Eriti aktiivsus muutus sotsialistliku liikumise seadestega anustatud piirirajoonides nn. Sudeedi-^{ma} maal, kus võitlust liikumist juhtis Sudeedi-Sa-^{sa} Partei.² SPP³ oli tihedalt sidemites Saksamaaga, kuid kaitses veelarnist Tšehhoslovannia valitsuse

¹ Успехи революции, с. 262-263

² Sudeedi-Saasa Partei onis töö^{lik} idaspidi ühendid-
no SPP

³ SPP liider oli Kenlik.

raava, mis pidiid siima Tšehhoslovannia liivide-
misele „diplomaatilisel teel.“¹

Tšehhoslovannia valitses oli teadliku riigist keist
Saksa valitses ja SPP plaanidest, niid lootes niis ki-
le da teid uunuleppus Saksamaadaga ei uelouud
ta SPP tegevust, veid uoguni alustas temaga eel-
käänemisi.

Antiviseerisid ema tegevust na Slovannia ja Taga-
Karpaatia uunaina natsionalistlikud partiid. Ka
nende püüdis oli lakkeleõmine Tšehhoslovannia-
Slovannias juhtis natsionalistlikke liikumisi Slovani
Rahvapartii² (liider Gijna) ja Taga-Karpaatia
uunainas Kristliku Rahvapartii.³ (liider Pološin).

Selline natsionalistlike partiideparatistlike
tegevus komplitseeris Tšehhoslovannia riispoliitilise
olukorra. Samal ajal muutus uunuliseks na
välispoliitiline olukord.

30-ndel aastatel lõpus muutusid fašistlikud
riigid üha agressiivsemaks. Jaapan oli alusta-
nud agressiooni Kiina vastu ja uunaldas provo-
katsioonide võnnogude Liidu piiril. Itaalia ja
Saksamaa püüdisid tammataada Hispaania
vabariiki. Fašistlikud riigid ei sajanudni
ema tulevase vallutusplaanid. Saksamaa vallutus-

¹ J. L. Pozanob, lk. 396-397

² Slovani Rahvapartii nõudis teotles auto uunomiat, uun-
uunult ega Slovannia kodanlus lootes lüüa Saksamaa
uunulalil isemisevst Slovannia Fašistlikku vabariiki.

³ Kristliku Rahvapartii nõudis auto uunomiat, niid kodanlus
lullitas lootes Hitleri plaani Suur uunainas elluvi-
miste.

plaanide hulna suurus ja Tšehhoslovannia anarha-
 mine. Kesk-Euroopa maade laavamine oli Saksamaale
 vajalik oma tagala kindlustamiseks.¹
 Saksamaad huvitas samuti nende maade lähe-
 des Nõunogude Liidule, mida ta võis ära kasu-
 tada tulevase sõja Nõunogude Liidu vastu.
 Lõpuks ei oleud Saksamaa ükski nende
 maade nõyelsusteniud tööstuse vastu, mida ta
 loolis kasutada oma sõjamašina tugevdamiseks.

Kõigist neist Saksamaa kavatsustest oli Tšehho-
 slovannia valitsus teadlik. Abi loolis ta saada
 lääneriikidelt. Need aga emanorda kaotlisid
 nõnnulype saavutamist Saksamaadga, mille riime
 ulid valmis kaupluma oma liitlasriikidega,
 nagu Tšehhoslovannia jt. väikeriigid.

Fašismioht Tšehhoslovanniale pidevalt kasvav,
 kuud Tšehhoslovannia valitsus järgus pimein
 lääneriikide „mittevahelusegamise“ poliitinalle.²
 Tšehhoslovannial oli küll 16. mail 1935. a. sõlmil-
 tud Nõunogude Liiduga sõlmitud vastastikus-
abistamise leping,³ kuud Tšehhoslovannia valitsus

¹ Vaum või hiljem Saksamaa plaanides vallalduugi
 Svlismaale ja Prantsusmaale. Kõige rohkem kartis
 ta aga rōda vahel rōdele. Sellepärast oli vajalik enne
 allutada lääneriikidele eientõnuvad kesk-Euroopa
 maad. Lääneriikide nõnnulype reimalust Nõunogude
 Liiduga Saksamaa ei abistanud.

² Временная конвенция чехословакия, стр. 466

ei tahtnud kelleleki suudelda, arvestades kaane-
 müüride varemlikku reaktumist Võunogude liitu!
 Kartus aga samal ajal täielikult välispoliitilist
 isolatsiooni, Tšehhoslovannia toetas väini etapan-
 nuid Kagu-Euroopa maade ühendamisest.² Väini
 need katsed aga nurjusid. 12. märtsil 1938. a.
 Saksamaa okupeeris Austria. Tšehhoslovannia
 olusid muutus veelgi ohtlikumaks.

Saksa okupatsiooni toetas kogu Tšehhoslovanni-
 ale ulonidatset eksploatatsioonist ja progressi va-
 ralua era hävitamist. Tööliskandele väis ne kuu-
 vaid eksploatatsioonise tugevdamist ja niigi raskete
 äiguste piiramist. Väikekodanliku majandusliku
 peritsiooni ähvardasid sama monopolid. Okupatsi-
 onivõimudega nõustöö valjavadustel ei ois veel
 majanduslikult ja poliitiliselt tugevalt reumodan-
 tumb. See oli aga niivõrd väine era rahvast, et

¹ 2. mail 1935. a. oli analoogiline leping sõlmitud väi-
 nojude liidu ja Prantsusmaa vahel. Tšehhoslovanniaga
 sõlmitud lepingud ei ois vaid üks punkt, mis nägi
 ette vastastiku abi andmist vaid siis, kui agrariivõhi
 ohvile ois abid ka Prantsusmaal.
 (Учопуд Увоуубануу, ку. 247)

² Väi toetas Tšehhoslovannia Prantsusmaa etapan-
 tda. Punkt loomise kohta, millele allkirjutatud
 riigid oisid vastastiku vastastiku abi agrariivõhi
 nõud. Sii pidid kuuluma väinojude liit, Tšehho-
 slovannia, Balti maad, Saksamaa, Poola, Prantsusmaa,
 Poola ja Saksamaa uudevõid punktide alla kirjutamast.
 Tšehhoslovannia tigi kin etapanu, sõlmida
 oosusei Punkt, kuhu kuuluvad väine. Entes riigid,
 Austria ja Ungari. Vastuslunde sõlles Tšehhoslovannia
 ja väine Ententi'i riikide vahel punkt jäi loomata.

põhialuseks on üksikud inimesed, kes on valinud teie
 organisatsioonide ühendamiseks. Seda meeleolu on kodan-
 us, mis ei soovindud anda teie liidlane ja
 tema poolele jultivat osa selle organisatsio-
 nis. Kodanlik teotamine väheja andis Rahvusvõitle-
 läbivaatamiseks „Vabariigi valitsusele“, mis
 oli rehvem ette hõõtnud teie listi äigute piira-
 misus uue vabariigi valitsuse. See plaan
 näitas, et kodanlik ei nuda töelist vastupanu
 ontada. Seda kodanlik poisisidori isidomustas
 V. I. Lenini järgmiselt: „... rogu kodanlik tevinune
 a ole võimaline otsustavalt võitluma... ta nar-
 doks selle võitluse nõudade ema emandit... ta
 kardab, et teie list, mis ei jätta iial matuma
 demokraatlikul revolutsioonil,“ viivad tema
 võimu muutamiseks.¹

Ainsaks jätus, mis oli võimaline töelist valitsit
 organisatsioonide oli TKP. Vabariigi valitse organi-
 satsioonide ühendamise andas TKP VII kongress² tähtsuse
 Kominterni VII kongressi³ poolt tagatöö teatud liinist.
 Kominterni VII kongress märkis, et „mas kapitali-
 listlikus maailmas teie listid peavad... valime...
 mitte proletariaadi diktatuuri ja kodanlike
 demokraatia, vaid kodanliku demokraatia
 ja fašismi vahel. Samasugune

¹ V. I. Lenin, Teond, 8. rd., lk. 474

² TKP VII kongress teinud 1936. a

³ Kominterni VII kongress teinud 1935. a

⁴ Т. Думитров, Доклад на VII съезде компмунистической интернационале, Москва 1958, lk. 98.

deusid kujunes Tšehhoslovakkias 1938-ks aastaks. TKP nägi neid oma põhiliselt peeldamis- ja progressiivse jämede neeldamises, töoliste-palupalgade liidev tugevdamises ning nende jämede vaaril rahvustliku rinde valitsemis loomises.¹ TKP VII kongressi resolutsioonis öeldi: „Kommunistid on teige otsustavamad vabariigi võitmise peeldajad feodalistliku agrariseoni vastu, kuid anemine kodanliku vabariigi võitluse si tähenda partei anemist reformistlikule niseuhtadde naminatust kodanluga.“² Resolutsioonis rõhutati eriti nda, et vabariigi suudavad võitsta ainult laiad rahvamarid.³ Kuid sellest, et kogu rahvas teus kodumaa võitmaselle eli vaja luma valitsemis, mis rahuldans maride majanduslikud ja poliitilised nõudmised. Ei vee teile peult rahvast halastamatult impluaturida, leita teid ranglatum, teiselt peult aga nõuda te malle vabariigi võitmist, rõhutas TKP VII kongressil TKP presimutär Klement Gottwald.⁴ Sellepärast kommunistid väitlisedni uue valitsemis loomise et, mis tuokas poliitilise uue demokraatilisemise, viis täbi vajalikud rtriadused reformide

¹ A. U. Kogorjov, lk. 28-29

² Упорная революционная, lk. 280

³ sama, lk. 280

⁴ K. Tšebanov, Успехи революции, 1. kd., lk. 451

lahendam rahvusriisimise, liivideerimis tööpuudumise,
 teotamata maanormide ja demokraatilisemise aegade!
 Kommunistid peavad rahvusliku rinde valitsemise
 ühes selles ülesandega välispoliitilise uue
 muutmise ja orientatsioonist võimegudele liidule.

Antiivõit võitlevad fašismisõbrade vastu aegade
 Tšehhoslovakkia tööliste, selle võitlemise erimustega
 sammudega selde miitingud ja demokraatilisemise-
 mid Hispaania Vabariigi kaitses. Teinud
 demokraatilisemisele uue uuringuid „Madridis
 võitlus Prata vastu!“² 3000 tüüpi vaba-
 taktikute võitlus Hispaanias internatsionaalse
 brigadi kaitses.³ Luis laialdane Hispaania
 vabariiklaste abistamise kampaania, mida
 organiseeris „Demokraatiline Hispaania Abista-
 mise Ühing.“⁴

Austria m. anilem, mis muutis sama ajariiki
 Tšehhoslovakkia vastu selge toetusemaks,
 pani liividele sel laiemad rahvalugude.
 Liikumine vabariigi kaitses keimurite mitmeku-
 tes vormides: korraldati miitingud, uue-
 mid ja demokraatilisemise, keimurite rahvuslikud
 manifestatsioonid. Keerulisel teel võeti vastu otse-
mid ja tehti kogu teatavaks valitsemisele. Põhili

¹ A. u. Kropotkin, lk. 29-30

² Uue ülesandega, lk. 291

³ samas, lk. 291

⁴ samas, lk. 291

aid president ja valitsus liinud kirjev, mille-
des kategooriliselt nõuti neutraalsuse ja võit-
lusvõtmist ja väljendati oma valmisolekut võit-
ta vabariiki. Nii kirjutasid Karluduoeri metalli-
teolised oma kirjas 13. aprillist 1938: „Kogu kooli-
slami nimel teatame, et proletaariat on valmis
välja astuma demokraatia ja vabariigi kaitses
võitmata ka ühegi rasumaid ohureid.“¹ Rybar-
pelli teustiteolised kirjutasid, et nad ol vaba-
valmis kaitsma vabariiki igal tingimisel ja
ol kindla liidu pealt võnnogude diide ja
Prantsusmaaga.² Sajad sellised kirjad nõudsid
sõja agentuuri (natsionaalsocialistlike partide)
teguvõimude, valitsus erumist ja uu-
loomist, mis ol suuteline organiseerima vastupanu.

Võideldes vabariigi ust teolisulasmõistis, et ta
ei võitse ainult oma maad. Vait. Slovannia
ametühingute ja vasempuolste partide ligelane
kirjutavad: „Me mõistame täielikult nnda aja-
leelist vastutust, mis antud nomenid eanub
meie vabariigile. Me kaitseme iseenant, sookau
baski ja Baluani riine fašistlike uspanni-
võki vastu... Me kaitseme rahu ja väikvalvate
eksisteerimise õigust.“³

¹ A. U. Kogopuzov, lk. 32

² Samas, lk. 33

³ Samas, lk. 33-34

Fašismikuu kasvades andivisemise na talurahvas.
Eriti aktiivselt lüüdis sellel viitluse Taga -
Karpoolia Ukraina talupidajad. Tago - Karpaa -
tia Ukraina Töölauala Talupidajate organisatiiv -
ool nimesse Muudatiseos konnui kongressi. Kongressi
avapäeval teimes Muudatiseos nui demonstratsi -
oon, kus kantii loosungid „Olime rõpui ja lult Või -
nosude siiduga!“¹ Muudatiseos kongressi põhievi -
musis oli taluraha osavõtt rahvavõimlusest
rindest.² Kogu kongressi töö väiu näitas, et TKP
oli ära tiinud suure töö tööliste - talupidajate
siide viitlusestamisel.

Suure ulatuse saandas fašismivastane lii -
kumine 1. mail 1938. Töölispiha teimes muor -
ras, kus seura agrariuon muutis üha tõenäo -
semaks. 1. mail teimesid muudad demonstratsi -
oonid vabariigi vaitsem. Ai muuni Praha
demonstratsiooniist võtus era 100000 inimest,
Brnos 60000, Moravia - Odraavas 50000 inimest.³
Demonstrandid kandisid loosungid „Parim
seura napplasena nui elada fašismi ajana!“
„Olime vabariigi ja rahvarinde lult, fašismi
vartu!“⁴ Pidevult luti väinjal ette „mai
vannit“ milligo väiu demonstratsiooniist era -

¹ Утопия украинского, с. 287

² Там же, с. 287

³ А. И. Гоголь, с. 35

⁴ Там же, с. 35-36

nõutjad töötand, ... muhelt kaitses kodumaad,
demokraatiat ja isenisuust fašismi vastu ..."¹
llai vandel oli elline era patriarhiline jätkude
neordamisel. Ta avaldas mõju ka intelligentsele,
kes mai kuul peõrdes rahva pooli manifestiga.
Manifest kandis pealrija "Jäame utavatus" st.
utavatus vabariigile ja demokraatiale. Mani-
festi lõpus oli autorid kirjutanud, et "... di hult
tuqvas ühtsus on mil võitmatu ja jäed."²
See emanorda ego näitas, et TKP idudel side
ajandud ja negaavid juuri elanunorno nõigis
nihtides. Manifestile kirjutas alla üle miljoni
inimene.³ Mai päevil teunis ka intelligenti ja
võikunodanteni organisatsioon "Demokraatiale
utavate Liit", mis hiljem ilendas "liballu-
list era vastupanuliikumises."⁴

Naatamata ellise tormilisele rahvaliikumisele
kodantide valitsus jätkas oma konnuleppe
sadvutamine püüdlid saama maaga ego avuta-
rud rahva protesti. Jätunuid läbi rääkimised
LPP-ga. Mitmed läbi rääkimised olid LPP poolt
juba keija aktud, nt uii Tihhokovannia
valitsus rahuldab LPP nõudmised, kritati talles
LPP poolt uued, vulgi suuremad nõudmised.

¹ A. U. Kirgorev, lk. 36

² Утропись революционер, lk. 306

³ Таман, lk. 306

⁴ A. U. Kirgorev, lk. 37

Tamuti aiti kuuja na 1938. a. veebruaris teimunud
lääbirääkimised.¹ Puhuda suurus nende lääbirää-
kimiste neigemise Saksamaa otsustas tegeleda.

Sama provokatsioon Tšehhoslovannia vastu algas
algas 19. mai hommikul. Teine 6. armee neordus
piirileks Aši juurde. Alustades noda provokati-
oni seura valitsus di ametanud Tšehhoslovan-
nia valitsus järelvandlitsus poliitikat ja lääne-
riikide ilmne emalijätamist, kuid ta di unes-
tanud patriootiliselt muetadud rahva.

Paanud teada sama vägede neordamisest
Aši juurde teimunud noju maale väimnad
demondratsioonid. Rahvavalitsus neudrid mobilii-
satsiooni. Kartis unematamist ja inna velle teotes
läämeriikide abile Tšehhoslovannia valitsus uneli-
tas di 21. mai hommikul väjja mobilisatsiooni,
utsudes armee 400 000 reservväelast.² Tšehho-
vannia teitemisele annus na Võnnogude liit, us-
teatas, et ta endab Tšehhoslovannia valitsus
palve nonda talu veijalitsus abi.³ Etõne päev
liijem Võnnogude valitsus teetas, et ta endab
palutud abi na ne juhul, kui Prantsesmaa noda
ii tee.⁴

¹ 1938. a. veebruaris rahuldati SPP täudmised seduolimaale
SPP nonda une neuelena Võnnogude liidu - Tšehhoslovannia
võrdastimise abist eemise lepi nju tehes eemise neude. ja teev-
di nandale veijamansmist hile val arigi nandale hui-
katud vahjud. (A. U. Kropotkin, lk. 34)

² A. U. Kropotkin, lk. 37

³ Kõvuni govy menja..., lk. 24-25, 26

⁴ U. U. Kallinen, 6 meenijunapognoos noonimeen,
1938, lk. 13-14

Tšehhoslovannia naitses entus tälja kogu progres-
siivne maailma üldus. Prantsusmaal sid
Tšehhoslovannia naitses putud miitingud iis
rahvarohud, d Prantsusmaa valitses pidas
paumaus heidatada Saksamaad. Oma moodis
sassa valitsenle Prantsusmaa valitses teatas,
d kui Saksamaa riueb Tšehhoslovannia piiri,
siib ne automaatsell rejal. ¹ Ka Inglismaa
valitses andis rejalul meista, d kui rötta
nistann Prantsusmaa, Inglismaa tootab teda. ²

Selline nõudmiste näin ajan nurja senorden
saura agumiseoni uatse. Saksamaa taganemine
tõstis rahvahulvades uelgi patriootilise meelust
ja tõi negava uni oma jõure.

Keopis vastupidist meju eualdas Tšehhoslovannia
rauha patriootiline täljaatumine kogu
maailma riantsioonile. Täane ajanirjandus
meistis henna Tšehhoslovannia valitsen sammus
mobilisatsiooni uokla. 23. mai rökis nimetas
Inglismaa parlamenter Chamberlain mobilisatri-
iooni jäulemõllematus sammus, mis antas
kogu maailma rejalise uatantrophi täarele. ³
USA saadi uud Berliinis ja Prahas selles mitta-
sid mobilisatsiooni kui rejalise täljanutsit
Saksamaale. ⁴

¹ Временная комиссия ревизионная..., л. 492
² samas, л. 492
³ samas, л. 497
⁴ samas, л. 497

Peale mainitud suurens lääneriikide suure
Tšehhoslovanniale. Tšehhoslovannia valitses eli
sunnitud IPP-ga alustama uue läbiräärimis-
si. Nende läbiräärimiste ajal tegi Tšehhoslovannia
valitses suuri järkoandmise, kuid IPP lükkas
neiu ettepanemud tagasi.¹ IPP järguordse
uudumist vastandid rahvalulgaud uui pravo-
natsiooni ja vastandid uulle aruematu demokraat-
soidiga. Suurim demokraatiline teimus 31.
juulil Prahas. Sellist võtsid era ka sama anti-
fašistid ja sotsiaaldemokraadid. Demokraatli-
soidid teimusid ka Liberecis, Pilsenis, Nachodis
j.m. 1938. a. uuel levisid ka mitmesugund
uorjandused vabariigi naitsfondi. Aineuuri
Prahas kogedi 29. mail 82000 urooi, Bräis-
lavis 50000, Moravia-Bohavas 30000 urooi.²
Mitmete eluotite töölisid eraldandid naits-
fondi era oma palgast.³

1938. a. uuel teimusvat patriootilist lii-
nemist võtus era ka TKP, kes juhikudus TKP
VII kongressi otsustist taolles ^{rahvaliku} Tšehhi riiki valitsese
loomist. Kuid uuiu TKP ettepanemud põrnuvid
reformistlike partide vastupanule. Vaadama
olusena tõrjumise pidandid nad endiselt

¹ Läbiräärimiste algumist täotati Tšehhoslovannia
valitsese poolt väija 3 projektist. Mis kinnistati sotsiaali
uordõigustliikumest, uheksatati rahvusriigide naulid,
emandane õpitus, vähti ette rida administratiiviseid
uforme, mis tuuolusalt laie uadandid rahumeha-

² A. U. Kozojob, lu. 40

³ samas, lu. 40

siini põhimõttest võidelda vahel rindel: ühelt
poolt fašismi-, teiselt poolt kommunismisuu
vaste.¹ „Kui reformistid poleks leidnud fakto-
tusi stiihiliselt arnevale rahva ühtsusele, kei-
rad oleks lootanud töölisidarija ühinenud
tunaga, naatsioon oleks oleud jõuetu,“²
kirjutab K. Gottwald iseloomustades antud
perioodi.

ISPP aga jätkas oma provokatsioonilist tege-
rust. Peale 19. mai avantüüri reijumist 30.
mail Hitler kirjutas alla Tšehhoslovakkia
okupatsioonidirektiivile.³ Sellele oleks saanud
sissetung Tšehhoslovakkia peidi toimuma
„üksidendi“ tõttu.⁴ „Üksidendis“ peidi reijumena
ISPP poolt organiseeritud fašistliku mäss.

See mäss algas 12. septembri ööl norraga
reijumises puhatis. Kuud na nuord aruud
välja patriootiliselt muustatud rahvahulgad,
nõudes valitsuselt vajalike abinõude kaitsele-
võtmist. Valitsus oli sunnitud välja kuuluta-
ma piiramismisenoorra. Mõne päeva pärast
mäss levidesiti. Sama plaan oli jälle reiju-
tud. Mässajad ei jõudnud avada piiri,

¹ A. K. Кривошеин, lk. 42

² K. Gottwald, Угрозы и опасности, 1. kd., lk. 513

³ Угрозы и опасности, 1. kd., lk. 314-315

⁴ Там же, lk. 316-318

relva jõul aga Saksamaa Tšehhoslovaniaga
arveid teindada veel ei soovitud.¹

Prall fašistliku mõne mahasurumist IIP
lagunen ja selle liidrid erotsas Kenleinigo järgene-
sid Saksamaale.

Nähes nn. Tšehhoslovania ühimeen lahenda-
mise venimist ja soovides kiiremini nõunu leppi-
da Saksamaaga, olgu siis või oma liitlaste omel,
Inglismaa parlamister Chamberlain tegi 14. septemb-
ril Hitlerile etpaneku nõhtuda Berchtsgadenis
selle ühimeen aitamisest.²

Prall Berchtsgadeni nõepidamist Inglismaa
ja Prantsusmaa valitsused saatsid oma, ette-
panekud³ Tšehhoslovania valitsusele, milles soovi-
tand rahuldada Saksamaa nõudmised Sudeedi-
maale.⁴

Süüdumete selline näin seendis president Bene-
šit pöörduma Nõunogude valitsuse juurde abi-
palvuga, mida talle na lubati.⁵ Nüüd saatsid
Inglismaa ja Prantsusmaa valitsused Tšehho-
vanniale noodi, milles taatand, et uui Tšehho-

¹ Sellel perioodil Tšehhoslovania oli neutuline rälja
panema 40 hästi relvastatud diviisi. Nõunogude liit
oli Tšehhoslovania juurle nõundunud 30 ka kerdiviisi
ja suure hulgal kermineid ja tanku. Saksamaa relva-
tamine aga pehked veel lõppenud. Münbeyi protokoll
nähtas godit, et sel ajal oli Saksamaal üldse 55 diviisi,
usava divalud usuvärd ja peblime relvastungu
diviisid. Samal protokoll kermistas kaitel, et 1938. a
stgisel Saksamaal püüdnud tehkeised vahendid
uallaliturjies Tšehhoslovanniale.

² Kjaloo võttrijad, lu. 29-30

³ Kevõe gonyuente, lu. 95, 98

⁴ Saksamaa valitrus teudis Sudeedimaa ühendomist Saksamaaga

relva jõul aga Lääsmaad Tšehhoslovaniaga
arveid teinudada veel ei saanud.¹

Pidali fašistliku mõne mahasurumist IIP
lageris ja selle liidrid erotsas Kenleiniga järgene-
sid Lääsmaale.

Nähes nn. Tšehhoslovaniat ühimeen lahenda-
mise venimist ja seeläbi ühimeeni nõuete leppi-
da Lääsmaaga, olgu siis või oma liitlaste omel,
Inglismaa parlamistri Chamberlain tigi 14. septemb-
ril Hitlerile etpaneme nohtuda Berhtsgadenis
selle ühimeeni andamisest.²

Pidali Berhtsgadeni nõupidamist Inglismaa
ja Prantsusmaa valitsused saatsid oma „et-
panemud“ Tšehhoslovaniat valitsusele, milles soovi-
tand rahuldada Lääsmaat nõudmised Sudeedi-
maale.³

Süüdumete selline näin seendis president Bene-
šit pöörduma Nõunogude valitsuse juurde abi-
palvuga, mida talles na lubati.⁵ Nüüd saatsid
Inglismaa ja Prantsusmaa valitsused Tšehho-
slavaniat nõudi, milles taatand, et ühi Tšehho-

¹ Sellel peisoodil Tšehhoslovaniat oli mituline väeja
panema 40 hästi relvastatud diviisi. Nõunogude liit
oli Tšehhoslovaniat piirile nõudunud 30 kas kerdidivisi
ja seeläbi kuldal karmid ja tanne. Lääsmaat relva-
tamine aga paljud veel lõppevad. Wümbeyi protseel
nimetas godit, et ne ajal oli saas katel teel 55 diviisi,
uudari divalud ümruvid ja pebliue relvastusega
diviisid. Sa maal protseel nimetas kaitel, et 1938. a
nigisel Lääsmaal pudesid tehnilised vahendid
uudalutugiis Tšehhoslovaniat.

² Hjalmar võttrijad, lu. 29-30

³ Hebbe gouyueenpe, lu. 95, 98

⁴ Lääsma valitrus teudis Sudeediinmaa ühendomist Lääs-
maaga

⁵ Hebbe gouyueenpe, lu. 68, 70

võtab vastu Nõunogude Liidu abi, mis „... sõda
võib muutuda ristirejaks bolshevismi vastu ning
sel juhul inglise ja prantsuse valitsused ei saa
sellel eemale jääda.“¹ Tšehhoslovannia valitsus
sõltus sejärel Nõunogude Liidu abist, kuid
ametiühel ei rahuldunud ka sama valitsuse
nõudmisel Sudeedimaale.² Saanud aga 21. septemb-
ril ultimatumi, Tšehhoslovannia valitsus testas
Sudeedimaal ülevandmist ^{saama} ~~Sudeedimaale~~.³

Vastuseks valitsuse kapitulatsioonile toimunud
arvunud protestide monstratsioonid Praha
demonstratsioonist võeti osa 250 000 inimest.⁴
Suured mullavaldused toimunud Pilsenis ja
Brnos.⁵ Suurimate tööstuskeskuste töölisid seelu-
kaid väga poliitilised üdritsigid. Väljastu-
mised olid niivõrd järelised, et valitsus oli
sennitud evu minema.

Kuid TKP suhteliselt väikse mõju ja refor-
mistide poliitika tõttu ei reaktueeritud TKP meodes-
tada rahvusliku riide valitsust. 23. septembril

¹ Уголова геноуамакер, 3. kd., Москва, 1945, lk. 468

² selaja oli Beni ema nõusoleku andnud, kuid
palus eäneriidelt ultimatum tõlde oitamisest.
Ultimatum Beni avatus jidi tava heldema
rahvamehede mulepaha.

³ Кобов гонименте, lk. 118-119

⁴ А. У. Кигорзоб, lk. 48

⁵ Тамар, lk. 48

neodustas uue valitsen kindral Põrov,¹ mille uues-
nisis enamuse neodustasid sõjaväelased²

Kadus uelmise valitsen saatust, uus valitsen
kuulutas 28. septembril välja mobilisatsioon. See
valitsen samm liidis rahvahelkades palduat
toetust. Uus valitsen lootis na Nõunogude diide
abile. Nais, nagu uus neodustad uõiu jäend,
it anda vastuleõõn agronõile. Kuid is nnuu-
sid jälle lääneriigid. 26. septembril tegi USA
valitsen suurriinõile ettepanemus nohtuda
vaidlesõimuste auitamises ja lahendada nad
rahulikul leel.³ See ettepanem võeti vastu ning
29. septembril teimus Münchenis Hitleri, Mussolini,
Chamberlaini ja Daladieri nohtumise⁴
Tšehhoslovannia valitsen vihdajaid uelseti vaid
uortatud lepingut alla kirjutama. Müncheni
leping nägi ette Sudeedimaa ja sama elanikuor-
naga Austria piirirajoõide ülemineku Saksamaale.⁵

¹ Kindral Põrov oli uus Tšehhoslovanniaide mänu
sõjanisõurjaid Venemaa 1918. aastal.

² Valitsen uelise noomis tuli rahvahelkade ve kolle-
munt it alust armu saat alla tõllise vabariigi
valitsja

³ USA peelis noverentsile Inglismaad, Prantsusmaad ja
Saksamaad. Vahendajaus Saksamaa - Tšehhoslovannia
konkulleppi tõlmi misõs paluti alla Mussolini

⁴ Hitler - Saksamaa valitsen juht
Mussolini - Itaalia valitsen juht
Chamberlain - Inglismaa pramiister
Daladier - Prantsusmaa pramiister

⁵ Справедливо не только в отношении истории, а. н. д.,
Москва 1960, стр. 259-260

Järgmisel päeval rännudis lüüneleni nõukulepit
Lausamaa okupeeris lepingus nelja ette nähtud trooni
asumit na viienda, tšehhidiga arstaleud trooni.

2. oktoobril fašistliku Poola okupeeris Tšehhi rajoo-
ri. 2. novembril un. Viini arbitraaži¹ alusel
Ungari okupeeris Lõuna-Slovannia ja Tõga-kan-
paatia maa. Järeljäänud Tšellokavannia
tervitooriumi haudati nimetama Teise Sabar-
riigi.

Selline riigi lagunemine tei algeks jadaoluse
ja paanina oleuorra. Suurnodanlus kannas
otsima tud uhanemises uude riigimustega.
Teise Sabariigi valitsus aga jätnud kapitulantlik-
ku poliitikal rahustada rahvahulmi sellega, et
„pole midagi parata.“ Leots aga oma väime
säilitada siis Teise Sabariigi valitsus läbi rea
antidemokratiline elu hõnneid. Keelati mit-
med demokraatlikud organisatsioonid nagu
„Noorte Liit“ ja „Proletaarne Kihavõitluse
Föderatsioon.“ 2. detsembril 1938. ulatati na TKP
triquers.²

Teise Sabariigi valitsus abihõud ontunud
aga vanutatus. 14. lodal märtsil 1939 eral-
lus Slovannia, un kuulutati välja Plevannia

¹ 2. novembril toimus un Viini arbitraaži, un teadalia
ja Lausamaa teemisid nõukuleppe Tšellokavannia
idavise jaetamise kohta

²

B. U. Kuonob, lk. 16

Fašistliku Vabariigi¹

Kõike peale Slovannia eraldumist, 14. ndal märtsil
 ühtselt Berliini president Haha² ja välisminister
 Hvalnevsky³. Seal niie teatati, et fiiⁱⁱⁱõrer on
 otsustanud Tšehhoslovannia lõplikuelt anneerida.⁴
 Peale teinut telefoninõuet valitsuse liikmetega
 Haha ja Hvalnevsky kirjutasid alla lepingele,
 mille alusel usaldand, ... Tšehhoslovannia rah-
 vate soatuse fiiⁱⁱõrer ja Laura Imperiumi välle.⁵

Algas Tšehhoslovannia anneerimine. 15. märtsil
 olid saadused juba Prahas.⁶ Kodanike valit-
 se siimatus normaalses olel uelata igavõime
 vastupanu.

Nii länud 15. märtsil 1939 ulemast Tšehho-
 vannia Vabariig. Tä lülitati Saksamaa keis-
 rise Tšehhi-Moravias Protutoraadid nime all.
Tšehhoslovannia riigi uuendamine sai väi ma-

¹1939. a. alpeel Slovannia Rahvapartii nimele eritas gliina
 Tšise Vabariigi valitsusele Slovannia autokeemia
 nõude. Seda ei rahuldandud. 13. märtsil ühtselt
 Slovannia Rahvapartii liidrid gliina ja Tiro Berliini, kes
 nad seid nõu väija uulutada Slovannia insis-
 us. (Vartane juhul õhvaudati Slovanniaid ungari
 anneerimisega). 14. märtsil peale gliina ja Tiro foyari-
 nõordemist Slovannia nim uulutas väija Slovannia
 Fašistliku vabariigi

Nimelise iserisuse and mine Slovanniale jidi
 saaduste auvõde teinutama vaimu uake uenalliku raku
 vahel ja teinutama uude tšehhi väikust fašismi vartu.

²Kalo sai presidendiks 30. nov. 1938 peale Benesi erui-
 mikuist lei meened valimiste kehtimena.

³Jutuvajamise materjalid on avaldatud Kõrdepremiu
 spets, 1. ud., lu. 324-326

⁴Kõrdepremiu spets, lu. 324-323

⁵samas, lu. 326

⁶samas, lu. 694

linnus ühelt poolt tänu Tšehhoslovakkia valitsen-
da^{!!!} keiriinidele järelandmise poliitika, teiselt
poolt Nõunogude Liidu abi rahvamarside tahtu
ignoreerimise tõttu.

Suured varutused pavad kelle eest kandma ka
Inglismaa, Prantsusmaa ja USA valitsused ring-
nõud, kes ei võtnud midagi ette Tšehhoslovakkia
kaitses, vaid sõlmisid häbi^{!!!} väärt müüklene
konkreetseid.

Patridotiliselt muudetud rahvalugupid jät-
nud äge neutraalsed varujamini entama. Vaata-
mata suurel tahtel kaitsa kodumaa
reformistide poolt tõhutatud töölis- ja
valdi riivad patridotiliselt muudetud
grupid ei suutnud ühte jultimista muud-
tada, mis avaldada protsti. Tööliste- talu-
peigade liit oli alles kujunemas ja talu-
maas oli otsustavalt väitlusel liialt väheteadlik.

TKP oli veel väimavuline. Te mõjeli rahva-
hulmale oli väike, niigi te mõidud liidrid
to aruvalt toelajanna.

Liialt väheus jäi Tšehhoslovakkiale ka maa-
ilma üldise tõttu, kuna näigi maa-
partide valitses reformism. Töölisklami
järelis valjeantumist Tšehhoslovakkia kaitses.

II peatükk

Okupatsioonirežiim Tšehhoslovakkia
territooriumil. Nastupanulikumise
esimene periood.
(15. märts 1938 - 22. juuni 1941).

1939. a. märtsist algas Tšehhoslovakkias raske
okupatsiooniaeg. Fašistlikus Saksamaal puult
veetstatud režiim oli uus rasnemaid ühis-
uonna ajaloos.

Tšehhi-Moraavia Protetoraadi nimundi
Saksa Imperiumis määras Hitleri käsuni
16. märtsist 1939. Sells kuulutati protetoraad
Saksamaal puult igavene okupatsioon. 21. märtsil
seadeti loialli Rahvusnõu. Protetoraadi
valitses nüüd sama võimude puult määratud
protetor¹, teda abistas riigisekretär². Kõigil
protetori korraldustel oli nõudne jõud. Ter-
veis igal ajal veetstada sõjaniisumora, tehis-
tada vanu- ja välja anda uusi nõudeid.

¹ Esimene protetor oli parun von Neuwirth.

² Esimene riigisekretär oli K. Frann.

Kuid sama nelonivalvõim ei saanud täielikult
 meöda minna demokraatliku iseloomuga oli-
 nendest. Nii oli välja kuulutatud protectoraadi
 autonoomia.¹ Autonoomia valitsuse võtmas
 seisis marionett võtmas „riigipresident“ Halaga.

Kogu protectoraadi elanikkond jagati nahti
 gruppi.² Tšehhi saaslased said sama Imperiumi
 kodanikus ja uude privilegieritud seisundis.³
 Tšehhid muutusid sama Imperiumi alamaks.

Riigis valitses „gustavo õigus“. Teimused marili-
 sed hunnamised juurdles ja nohtuta. Oli leo-
 dud arendas enanormaliste nohtute võru.

Juba 1939. a. 23-ks mainis oli aretunud
 4639 inimest, septembris aretuiti veel 8000telli.⁴
 Saaslane vääs igal ajal tappa tšehhi põhjendades
 oma tegu „saura au“ kaitsmisega. Riigis eten-
 dandid jektivat ora sellised terroristlikud
 organisatsioonid kui gustavo, politsei, naitre-
 tivistus ja SS karistussalgad.⁵

Kohe okupatsiooni alguses saaslant desar-
 meerid Tšehhoslovakkia armeed. Käin reja-
 tihand läinid „trepuna“ saasamaale. Keena

¹ Hiljem 7. juuni 1941. a. nadun põhjal protector
 seli õigus autonoomiat vajadun norral tühistada.

² 16. märtsil 1939 anti elanikkonna jaotamiseks välja
 vii nades

³ saaslantel uude emad antised, neolud, nohtud,
 organisatsioonid ja kultuuriantused. Saaslant
 ulid ulistatud eluorastõo saasimisel jne

⁴ B. R. Kuonob, lu. 19

⁵ A. R. Kigomezob, lu. 72

Täise Nabariigi valitsus uelkas onepantidele igamugun vastupanu, mis läms sauskastele rogu Tšehhoslovannia aumle esmaklassiline varustus.¹

Algas maa materiidaste rinnute halata-
matu riisumine. Sausamaale kannarid ure-
mas roogid teordaine, rēe, mitalli, teidudaine
ja piirituse laadungitiga. Netti välja paljude
ettevõtte riisuded, enamus aedrid ja
vedurid siidi saamuti Sausamaale. Rääviti
tühjans riiginara. Inglismaalt toodi välja
salksiks pannades olu Tšehhoslovannia uuld
ja sulanaha.²

Saksa kodanlus areus na majanduse ama politi-
võide kindlustamiseks. Algus teimus ne un.
„aariatamise“ rildi all ja riisus juutide vara
koltsimeerimises.³ Hiljem algas sausa monopolide
pidatung tšehhi riis- ja väikemodanlusele. Saus
on käsitöölisi ja väikeettevõtjaid ues punnada-
diga mobiliseeriti ja seaditi tööle Sausamaa
tehadest. Nende töökojad ja ettevõtted lämsid
sauskaste rätte. 6. Sausa väikeettevõtjaid laostus,

¹ Sauskaste rätte läms 1582 kunnuit, 2676 uakurit,
469 kanni, 43000 uulipildidat, 1 milj. pümi, 184000
püstolit (A. U. Kogopuzob, uu. 65-66)

² Inglismaa pannades oli 23000 kg Tšehhoslovannia
uulda ja 74000 unooni sulanaha (A. U. Kogopuzob, uu. 74)

³ Tšehhoslovannias uuldas juutidele 30-40% uõigist
materiidalust rinnustest
(A. U. Kogopuzob, uu. 76)

cuna elaninnonna ostijäru langemii kindlanta-
ned nile vajalikuu sisetulemit. Kõldeu uogu
okupatsioonijaja joomul suleti Tšehhoslovakkias
15 000 väikeettevõtet ja kauplust, 3200 tehast, 8500
kõsi töökohta.¹

Suure usk- ja väikekodanduse selles ühte rahvus-
liku rõhutamise ja poliitilise õigustusega kutsudes
erile nende uemide uduava suhtumise okupatsi-
onivõimudele.

Enna majanduslikuud positiivsed suutis säili-
tada vaid suunodandus, uuide poliitilises elu-
suutis ta saemuti teha plaanile.

Eriti raskesti uijunes okupatsioonijaga töölis-
kandile. Täesis elundallides, tuqevus en plaan-
tuximise. Peaogu uõigis tehastes uheskoti
10-12 tunnine tööpäev. Suoda ja Pilseni tehas-
tes uidi sine isegi iheumikkus.² Neis tingimus-
tes oli uoomellia, et faasimii-vastan uõitluse
uhootsa astes uõige rõhutum, uõige en plaan-
ritum ukan - proletariaad.

Esimistena uustand uõitlust Klodno
kaevurid. 1939. a. mais uuelutas 500 kaevurit
uälja sturugi uoudis palnade töestmist ja
mausude uühendamist.³ Klodno kaevandustes

¹ A. U. Fligorszov, lu. 84

² samas, lu. 86

³ Угольня восточной области, lu. 336

kehtestati piiramisnormid ja viidi läbi
massilised arutlused. Kaevurite nõudmised
jäid rahuldamata. Kiid vaatamata Klado
streigi kujukselle järgisid kaevuritele Rõnno-
nini kaevurid, mitmete ehitusmaterjalide tehas-
te ja kergtööstusettevõtete töölised.

Streigiliikumised hirmunud protento räädi
valitses uelad streigid. Teimeid arutlusi-
nd. Alamed võitlust aga need repressioonid
pidada ei seetud.

29. juunil streikisid transporttöölised.
Augustis streikis 400 Grodno tellisteha-
töölised ja 1500 Meada-Boleslava autoteha-
töölised.¹ Keos majanduslike nõudmistega eri-
tand töölised ka poliitilisi nõudmisi.

Ametlike andmete põhjal 1939. aal aas-
tal teimus 25 streiki 31 tehas.²

Suure ulatus saavutand mitme suurend
pansiond võitlusvormid nagu rahuliused
demonstratsioonid, rahusliiused manifestatsi-
oonid ja bokuott. Suuremad rahusliiused
manifestatsioonid teimusid Prahas 1939. a.
mais, kui pool Mally põrm teodi Prahas³
ja mitmis suuremas linnas 6. juulil, mil

¹ Урочна ревоубану, су. 336

² Тамас, су. 336

³ Sellest manifestatsioonist Prahas võdis ora
10000 inimest

tähistati Jan Husi sumadaastapäeva.¹ Väimne rahvusliku manifestatsioon teimur emadepäeval Moravia - Brnauon, millest võeti osa 8000 inimest.²

Passiivne vastupanu avaldus ka Hitleri portreide, ja sama lippude maharühmimis, sama propagandistiline ja agitatsioniliste ürituste teinotermises. Käis võitlus germaniseerimise vastu. Nii näit. Brno laenuud teinoterisid teinome, kuna mille rihitati samsanused sildid.³ Samasugune teinmide ja buride teinoterimine teimur Praha 1. mai ul.

Viha europantide vastu avaldus rahvaviiete kandmises, rahvusliku traditsioonide ja pühade tähistamises, rahvusliku laulude ja hümnide laulmises väiuvõimalikel juhtudel.

1939. a. usul ilmuvad erimend antii on võitluse vormid. See võitlus juhnud nill organiseeritud ja usjums stiihiliselt, nuid ka pidevalt laienes. Enamikel juhtudel antii on võitlus 1939. a. oli nohud üvriute tööliste väi tööliste gruppide iniatiiiviga. Tõelhid mäistide, it unde maad juab usjunema sama tejamanna annalius ju teoraine baasius, ning Sellepärast

¹ B. Ponomajov, Europa rahvad Hitleri vastu, Moskva 1943, lk. 46

² B. U. Kuovab, lk. 20

³ A. U. Kuznetsov, lk. 125

aktiivne võitlus vastu sabotaaži ja diversiooni
algasni rajatöödeks ja transpordis.

Sabotaaz teimus stiihiliselt uijunenud
uorungite all „Töötades ära ruttu!“, „Eiie
töödang jaa me ma näige halvem maailma!“²

See liikumine teigi saatseltele törist naiste.

Nii 1939. a. juulis tööstuse koguteodang vähenes
30% võrra, augustis 40% võrra.³

Töehooldevannia reudtude, mis enne sõda
olid looit modus norras, teunis kaos. Peetri adidele
puvlt tehti võimaldus rajada vedurid ja vagunid.
Raudteetransport teetaks nüüd niivõrd aeglalt,
et viond, mis varem jäendind Viinist Dresdenire
mõne tunniga olid nüüd teel vähemalt neli aiga.⁴

Teimund aruandad „kolgiõnnetused.“ ühes mäekunus
karti nõobates välja rong, mille tagajärgel kunnus
grupp saava sõdurid ja olitsere.⁵ Kävitodi
kolgiõnneton puimaterjalidega, müddodi kafta-
ja bennini tsisternvagunid.⁶ 1939. a. juuli
uue I puvle teimus raudteel 11 suuremat
diversiõoni.⁷

Diversiõoniaktid ei teimunud aga siinsele

¹ A. M. Kuznetsov, lk. 124
² B. Ponomarev, lk. 47
³ B. M. Kuznetsov, 6 kappandere ja kerpogudatseer glemennies
sopretse unnie 6 rojov vopreij mepovseij liseinies,
„Kobaja ja Kobeiinaja kerpria“, nr. 5, 1961, lk. 84
⁴ B. Ponomarev, lk. 46
⁵ samas, lk. 46
⁶ samas, lk. 46
⁷ B. M. Kuznetsov, 6 kappandere..., lk. 84

naudtudel. Duvr-Kraleves seundati teus tiilivabrik, mis valmistab neoja jenu sauna armull.¹ Pilsenis laevitas tulle nahju Juoda tuban ilutrijadama transformatori, mille tööle tehases hakkas töö viirus päevaks.² Lasti õhku Nachodi bensii silade, Peldina mitallergiidihon kodlo maja ja paljude tüsta ettevõtete tsükke.³ Olasimi padrunite harte tööle õhustus muuta nõlk matuus 20 milij padrunit, mis saadeti riidelt tagasi te laanu.⁴

Panivut vastupanu osutas na taluaktrah, us nutis pita sauskate eet 130 000 tonni traviija.⁵

Tüis maailmaõnija⁶ algutle~~x~~ vastaride Tšehhoslovannia rahvad võitlem antiniseerimisega. Slovannia proletariad, us oli end ajutiselt "isenisuumi" launūd pita, kodutata võitlem. Kuid Slovannia võlledatumine Paula vastu Peusamaa peulle paigaldas kogu eserisum sumum. "Inseisum" pulrud samuti kogenda nud tööliste majanduslinnes alluordo, ega laundolud nende poliitilisi teiguri.

¹ B. Ponomajev, lu. 46

² samas, lu. 46

³ samas, lu. 46

⁴ samas, lu. 47

⁵ B. U. Kuovle, 6 kapiteeli..., lu. 84

⁶ II maailmaõnija algas 1. sept. 1939

Oktoobri - novembri streikidest võttis end kogu
tšehhi töölistega no. Slovannia proletariadist.

Rahvamaaride aetioonid pidavat uarmas. Enne-
lematult rahvarohkus uijunnid demonstratsi-
solid 28. oktoobril 1939, mil tähistati Tšehhoslo-
vannia Okabriigi aastapäeva. Prahas võttis
demonstratsioonist osa 30 000 inimest, Moravia
Oktravas 10 000 inimest.¹ Demonstrandid kand-
sid keonungid „Maha Hitler!“, „Elagu Tšehho-
slovannia Vabariigi!“² Nachodis, Kladnos,
Grodnos ja Pilzenis toimuvad rahvarohked
mütingud, kus lauldi hümnid ja rahvusliku
laule.³ Oktoobri väljastumine annab üld-
rahvaline protesti uigu fašismi vastu. See oli
ilmne suurus järgnevat, mis rõitab, et vaa-
tamata sakslaste võidule Peelas, Tšehhoslovannia
rahvas tõkab end nõrgemale oma võitlusleppu.⁴

Okupandid püüdnud anda tormilist protesti
ulva järel maha seuda. Praha demonstranti-
dile tormasid uallale fašistide jäuquid. Algas
tänuvalahing, millele rigid lõpu politsei, SS vää-
sard ja gitaapo, kes avand demonstrantidele kelle.

¹ A. U. Kuznetsov, lu. 134-135

² samas, lu. 134

³ samas, lu. 135

⁴ K. Tõlbaum, uispannove uouzuuenuu, 2. uol., lu. 27

Demonstrantide tulistamist juhendas isiklikult riigisekretär K. Frank.¹

Selline aiveteieendamise teuitas pahamult isegi reformistide ja parempoolse uodantuse hulgas. Oma pahamult avaldandis na Praha üliõpilane, kes määts 15. novembril föhistide peelt sajutud üliõpilast Jan Opletalast tulid tänavaile. Matuseid vanitandid enupandid ellendandina aiveteieendamise üliõpilastega. 17. novembril S. S. ühendus piirand ümber üliõpilaste ühisla- mud ja nõrgemad õppandused Prahas. Arutu- riti üle 1000 üliõpilast. Samal päeval lasti neist 9 maha, teised saadeti uodendalaagritesse.² See jäul meleti 17. novembril³ teiu nõrgemad õppe- ja teadusliinud antused protentoradid.⁴

Töölised valmistused sellele aiveteieendamisele vastata üldstruigiga, uüd saare üi mud teatand, e struigi uodal iga uümms teoline kartand maha.⁵ See nundis struini ära jätma.

Uus struigiliikumise laine oli 1940. a. uual, uui struini elustand mit mud granidi teotmin firmade (sagu firmad Fait, Wellmann jt) ja D. Berli uivimendude töölised.⁶ Uued struigid olid

¹ A. U. Hlyopuzob, eu. 135

² samas, eu. 135

³ 17. novembril tähistatand nünd Rahvusvahelise üli- õpilaste päeva

⁴ A. U. Hlyopuzob, eu. 136

⁵ samas, eu. 136

⁶ samas, eu. 136

juba kommunistide organiseeritud. Kommunistide
st organiseeritud oli ka firma „Avia“ tööliste
streik, kus töölised nõudsid palga tõrpendamist
30% võrra ja Linnu maivahitajate streiki.¹

Eriti tugevaks kujunes streigilikumine 1940-nda
a. lõpus, kui streikisid protektoraaadi maivah-
itajad, Brodiselewa raudteede-ehitajad, van-
uavandestöölised ja Juoda tehaste töölised
Dubni eas.² 1940. a. suurmäss ja näige mõjuna-
mäss oli Gandlevo kaevurite streik. Gandlevo
kaevurite töötamine oli eriti langenud, nii mureid-
nd töölise protestid olid jäänud laigajärgi-
tus. 30. oktoobril otsustasid kaevurid alustada
streiki.

Valitsus ühtselt saavandustes jii kaemissine-
uena. Kehale toodi 200 sandarmit, 2 reodeu
rõduriid, 4 kanni ja 4 neominautot.³ 32 antiurmat
kaevurit aruteriti ja saadeti uo raudteedagrim.⁴
Riivartatud võitlusel olid aga jäänd liidelt
elavõrdnd. ring kaevurid olid nimitud
streiki läpitama.

Alamed fasis mi vartant võitlust jektis TKP.
TKP mõji oli endiselt väine, kuid rahvalulgaad
käpid nissi te mos aissat jäänd, us meed
organiseerida keelis t vastufamus.

¹ A. U. Higojev, lu. 136-137

² samas, lu. 137

³ samas, lu. 138

⁴ samas, lu. 138

Kuuld 1939-1940. -lodal aastal TKP si ulmed muut-
line muutma rahumlinek vabastuvõitlust eiti
laidaloleem.

Uuus lankotusem oli ne, d 1939. a. 2. detsembril
TKP tiqumis uelati. Partii teli minna negavale
põvanda alla. Teli tumber renaldado noq jutti-
mine ja leua kirpimund annuva stii kilin vait-
um muutmiseus arganis eritud vaitlusem. Partii
aqo pundevid illegaals vaitlum kogemund.

Kohle emipatsiooki alqumtaannatan TKP upumi-
vuide tõtte. 1941. a. mai lõpus oli saamo vait-
mude peale ariteeritud 5796 kommunisti.¹

Kuid TKP-d ne si kohutanud. Oli raja siin sti
tiqutsida ning partii annui partii enda noqgani-
seerimise.

Arvestades nda, d Slovannia muutus innois-
vans riigius valdus TKP noomsust Slovannia
Kommunistliku Partii.² Sti TKP. l uui PKP. l
oli emas põvandaalume usunomille. Kesunomi-
tude teed pehtis aqa TKP³ Mosuva Kesunomitee
urotsas TKP parruntar K. Gattvaldiga.⁴

¹ B. U. Kuonob, lk. 19

² Slovannia Kommunistliku Partii erius edasjidi
tühendina PKP, usopus komuny mequmudu. ^{hõpiti} lk. 457.

³ Lüheld TKP jäab edasjidi juisima endis tõlm-
dus uui na Tõhhi-Moradavia Pretentorvadi
Kommunistliku Partii tühendina.

⁴ TKP Mosuva Kesunomitee meodustati uui TKP liik-
mitist, us saadeti emigratsiooki vaitnoqude litle.
Eriti noma paistvate TKP iiii umite vaitmine
uodumadal oli aht lile sausa terrori siqimiste.

ilmusid Prahas „Tööliste“, Bratislavas „Vasár“,
Moravias „Moravia võrdus“, Ostravas „Pravda“ jt.

1939. a. 1. aug. „Rude Prawo“ tõi ära partii saulina
enepatsiooni luomas. Lihes kirjeldati: „Kanname
võitlema... stregime, veinoterime fašistide
agente ja tihhi neturid, organiseerime mari-
list demonstratsioone... Ärme loome uia mille
viljev Sausamaale... Arundeme rahustinke
oolidamun rannapaniat, e ühegi terrori ohori
pennod ei jääs abita.“¹ Siin aga näeme, e
partii pelnud veel valmis antiionus revoatude
võidustus ning netus rahvad üles panivõle
vastupanule.

TKP ja SKP tegid aga nllil perioodil ära meene-
töö, ands stiililiselt kirjunenud protestile aina
organiseeritumad ilmet.

Nagu espeel öeldud, enepatsiooniingimiga
pelnud rahul na uss- ja väinendolomus. Saunate
võigivella vastu artusid välja na reformistid ja
nõnnulepland. Eriti meent mulepaha mis ring-
noldades tenitas avitõindamine Prala üliõpi-
lastiga. Tradlineet vöõlehest elid need ring-
noldad ego veel naugel, ^{uid} vastupanulikumise I
perioodil tegid nad ego mis ni palju rahva
protestivõime tugevdamisel. Eramus manif-
festatsioon ja veinoti-terituri eli organiseeritud

1

D. U. Knowb, m. 19-20

usu-ja väimeuodantun peult. Kodantun vastupanu
arungut tõestab us aruunode vastupanuorganisatsiooni
oatsiohidi loomine.

Kodantun suuremõõnu vastupanuorganisatsioon
oli 1938. a. mäipäivil teinud „Demokraatiline
Ustavate Liit“, mis nüüd nandis nimitust „Jäame
Ustavatus“¹. „Jäame Ustavatus“ on ta ema program-
mi, mis nägi ette kodantun uena taastamist
jaale Tõekõnevaennia vabastamist.² „Jäame Usta-
vatus“ seunim teineli aga sellis, et ta oli ulmi-
nide uueuue notud TKP-ge ja sepi di ta TKP-de
side taastamisel.

Kodantun teodud olid na „Rahva Kaitse“ ja
„Sisemise Vastupanu Poliitiline Keskus“. „Rahva
Kaitse“ teinud 1939. a. sama oupartide vastu
muletatud nõjavõelastest. Organisatsiooniuu-
lus üle 3000 liimne. Ta põhieelbanden oli leenu-
andmide uogemine Inglismaa ja USA jaous.

„Rahva Kaitse“ us mõngis oli leua uus armu,
mille abil organisatsioon teotis riigis uktatada
nõjalist dentaleemi.³

„Sisemise Vastupanu Poliitiline Keskus“ teinud
samuti 1939. a. nuul endiste kodantun partide
vaanil. Organisatsiooniuuudis leua sidemise
Halaga ja oli notud Loodori emigrantline

¹ vada diplomi teo eu. 28

² „Jäame Ustavatus“ programmist pikemalt on
materjali A. U. Kõõpõõõ, eu. 141-143

³ A. U. Kõõpõõõ, eu. 146-147

valitsungas.¹

Ettevalmistused organisatsioonide liitumiseks enamal näel organisatsioonide eluorganisatsioonide ja luuletajate anti-fašistlikule lendlele.

1940. a. need kaks organisatsioonide ühinevad „Sisemise Vastupanu Keskus”, ettevalmistades ühise liikumise ühise nimega „Jätkame elustamisega.”²

Nad otsustasid aga nende organisatsioonide programmeerimise ja mõningatele sidemetele TKP-ga, et võetud nad keegi 1941. a. lõpuni vastu TKP ettepanemise ühisele tegevusele.³

1941. a. loodi Põhja-Moravia „Tõelise Patriootide Rahvusliku Ühenduse”. See organisatsioon seadis oma eesmärgiks võidelda natside metoodilise fašismi vastu. Organisatsioon seadis oma tegevuse natside patriootide lenemata nende sotsiaalsete seisundist, unust ja poliitilistest veadumistest.⁴ Ettevalmistades ühise organisatsioonide vastupanuliikumise I perioodil teha ühise liikumise. Tundevõtt võetakse tege ta vastupanuliikumise teiste etappidel organisatsioonide partisanivõitlust.

Tõrjus taastus vastupanuliikumise arengule oli Loodori emigrantlik valitsuse poliitika.

Loodori emigrantlik valitsuse poliitika

¹ A. K. Kogorov, lk. 147-148

² samas, lk. 148

³ samas, lk. 149

⁴ samas, lk. 209-210

otkas president C. Benšiga. Lordoni valitsemis eesmärgu oli taastada peale Tšehhoslovakkia vabastamisest selle territooriumil endine uord. Tänuksena oma eesmärgi elluviimisele nägi Lordoni valitus TKT meiju tugevust ja rahvamaaride teadlikkust karmu. Seni aga, kuni tal oli seen meiju kodanlike sotsialistidele ja valdavale elanikkonnale, meitus ta rahvat arvestavale niisugusele. See Lordoni valitsemis taotlus on teatud „signaali taotlus“ kuni alla ja niisuguse „signaali“ ootamine Lordoni peult. A „Signaali“ taotlus pidi Lordoni ^{ava} avastama kommunistide meiju karmu ja rahva järgemine Lordoni „signaalile“ siis kindlustanud endise uena taastamise. Sellepärast oma avastamis raadiouudis me rääkis Benšiga „Praagu pole veel midagi karmis ette võtta!“ „... leiduge provokatsioonid!“ meitus oma uudis üles endine välisminister Mašaryk.¹

Selles meijunis vastupanuliikumise I periood. Tšehhoslovakkias. Nagu teistele maadele jäi vastupanuliikumine 1939-1941. a. kõrgam. Seda kirjeldab ette peult Lamsamaa teinud karmu ja teisel peult alustatud rahvastes teinud paanika na sümptomid ja kommunistlike partiiide karmu.

1

B. U. Kuonab, 6. septembril..., lk. 81

Kuuld tükkid nagu teinud rahvad vihvand
fašismi ning oma põlgest raud väjendand võit-
luga oma eluliste vajaduste kui na poliitiliste
õiguste ust. See viisni elgeus laiad rahvakulgaad
süüvilisile protestile, mis püüamööde muutus
organiseeritud võitluseks. Olenine or no no, d ala-
mid võitlusest ei võtnud ero arnut proletariaadit,
vaid kellel tülitusid na taluuhvas, intelligents ja
oener ora nodantunt.

Vastupanuliikumise I periood jäi ärgo niiski
järdude noqumise, organisatsioon ja propagandist-
line töö organiseerimise ajaks.

Tulb eelstada na nda, d vastupanuliikumise
tõeline juht, TKP kandis nuni naotuni ego muut-
ud noli nohanda nute tingimustega.

Vastupanuliikumise aungit pidand saernuti
Londoni emigrantline vallitun poliitika, sauna
propaganda „sauna armu võitmatust“ ja
seente eptapo ning poliitilise võitluse võitmatust
nmine enupritud teoritööriimile.

III peatükk

Nastupanuliikumise teine periood (22. juuni 1941 - kevad 1943).

1941-ks aastaks Saasamaa oli okupeeritud peaaegu terve Euroopa. kontinendi. Käin okupeeritud maade rikkusid täpsid sama rejalmanina uoriseu. Sama rejaline veimms pidevalt kannas, kuid sama imperialistid mõistsid, et nende maailmavalitsemise plaan ei käitu enne, kui nad on purustanud Nõunogude Liidu.

Sellepärast, avades end olevat rejalus müllalt tuigva 22. juunil 1941 sama armeu, rinnudes 1939. a. sõlmitud Nõunogude Liidu. Saasamaa mitlenalalitungiõpingut, üldas Nõunogude Liidu piiri. Algas nõunogude raluu Suur Isamaaõda.

Sõjas Nõunogude Liiduga nri võitmatuus putud sama armeu nohtas nii tõrist reitupaneu, et ne ajas nrija nriin sama imperialistide idarised plaanid.

Nõunogude Liidu sõttaastumine oli pöördepunktis rogu Teise maailmanõja käigus.

Nõunogude Liidu nõtkadastumisinga kannas uju-
rema fašismivastane blokk. Seni nõunogude
kõigi vaimulikult suhtunud Inglismaa, Prantsus-
maa ja USA ei võinud enam leppida Saksamaa
edasisse tugevumisega ning täheksid Nõunogude
Liidule.¹

Nõunogude Liidu nõtkadastumine sai pöörd-
punktiks ka ajatatud rahvaste vabadusvõitlus-
selle. Peale 22. juulit 1941 oli mängutau vertu-
panuliinumise tõus kogu Euroopas. Fašismivastane
vastupanuliinumine astus uuga teise perioodi.

Erialgne ühendumine väin Sõdarindel, sama
võitvõija plaani neijumise, saskate lüüasa-
mine Moskva all, tugevdasid võitlevate rah-
vaste moraalsed faktorid. Nõunogude rahva
teiglane nõda liidis pabavod tootust ka rll-
pävat, et ta saadis oma usmängis inimhoma
seuima vahelan - fašismi purustamise ja
fašismi peult ajatatud rahvaste vabastamine.²

Ja Tšehhoslovannia rahvad vägid Nõunogude
armus oma vabastajad. Erinedis Moskva raadios

¹ "Käakeriide valltsivad ringkonnad lootsid, et nejas
joonuvad vool tühjaks nii Saksamaa kui Nõunogude
Liit ning mis saadab nende alg. kuid seni Saksamaa
oli tugevam, nad otsustasid anda nejalist elbi
Nõunogude Liidule.

² See usmängis sõlmiti ka 12. juulil 1941 Nõunogude
Liidu ja Inglismaa vahel nejalise neotöö lipping
(Временное соглашение об эвакуации беженцев, т. уд., Москва 1946,
с. 131-132)

² Узорная коммунистическая печать..., с. 477

Kõnuga K. Göttemald ütles tsõhki rahvale: „Nõunogude Liit on meie poolt, võimad Punaarmee võitleb ka meie eest, ja me annabki meile, tsõhkidile, vandenurum meile võiteer...“¹

Nõunogude Liidu sõttaostumise muutis na jäu fautori okupeeritud maades, Idarinne tõmbas okupeeritud maadit ära suurel hulgal poliitsei ja gusapo võuon. 1941. a. detsembris teodi nall ära 30 diviisi, 1942. aastaks 100 diviisi ja 10 brigadi.² See näiu andis kummaid võimalusi vastupanuliikumise edarises tõusmis.

Lõplinen võidu saadutamises faisismi üle oli aga vaja ka risemise jõeude, mis ei taus urgendada riide leuorda rahju tekitamisega sanna nõjamaarinale. Sellepärast TKP nadisui uogu rahva ülsandus uasadaitamise faisismi uiremaks puustamisus.³ Spetsiaalses TKP ülisuetsis,⁴ mis avaldati uohu pale Nõunogude Liidu sõttaostumise uigutati: „Keoldage oma raad uul lihedemalt TKP ümber! Tehastes, tsõhkidis, näi ujal, ues töö tate tuqudage vastu-

¹ К. Готтвальд, Угроза нашей безопасности, 2. кн., стр. 18-19

² История фашистского оккупационного режима на территории нашей страны, Москва 1959, стр. 82

³ С. Трауб, Помощь север народом освобождения в их борьбе за свободу и независимость, Москва 1953, стр. 39

⁴ Советско-германские отношения, стр. 7-10

panu... On saabunud aeg, millal viha peab
muetuma liiguneks. Organiseerige vabriettes
sabotaazi, desorganiseerige transporti, laske
õhku sõjaväesilone. Süüdate laod, hävitage
rõõmu, mis tuleb sama rejamariinat... Tõelhid,
tõusne võitlusle, süüdate maa okupantide
jalge all... tule rõõmu, et nad purustada."¹

See ülesanne väljendas ühtlasi T.K.P. eel takti-
vat - aktiivse võitluse taktikat.

Suured muudatused toimunud 1941. aastal
ka Tõukorlevannia välispoliitilises seisundis.

Suure osa sellest teostas 18. juulil 1941 sõlmitud
Nõunogude Liidu ja Tõukorlevannia emigrant-
liku valitsemise vahel sõjalise neostöö lepingu.²

Selle lepingu alusel lubasid mõlemad riigid
teineteist sõjaliselt toetada ning Nõunogude
Liit nõustus oma territooriumile tõukki rahvus-
liku väesade moodustamisega.³ 18. juuli lepingut⁴

täiendati veel 27. septembri 1941 sõjalise neostöö
koostöö lepinguga⁵ ja 22. jaanuari 1942 lepinguga.⁶

¹ Советско-германское соглашение о сотрудничестве, л. 8-10

² samas, л. 14

³ samas, л. 14

⁴ Ettepanemine sõjalise lepingu sõlmimiseks oli Nõu-
nogude Liidu valitsemise teinud nõudmiselt, kuid see
sai alati ettevaadid vastuseid. Selles mõttes oli Nõu-
nogude Liidu ja Tõukorlevannia vahel sõlmitud sõjalise neos-
töö leping, nõustus ka Tõukorlevannia valitsemise sel-
luga Nõunogude Liiduga analoogilist lepingut.

⁵ 27. sept. 1941. a. lepinguga täpsustati tõukki väesade
loomisega nõus olevaid ühikuid.

⁶ 22. jaan. 1942. a. leping nägi ette Nõunogude Liidu poolt
valitsemisele tõukki rahvusliku väesade moodus-

18. juuli lepingu rüjuel ohustas ka Inglismaa
valitsus de jure tunnustada Londoni emigrantliikumise
valitsust¹. Mõni aeg hiljem tunnustasid teda ka
USA ja Kiina valitsused.

Olles, kui Londoni valitsus oli sunnitud
lebuma avalikult nõunoguude-vastast poliitika-
na, püüdis ka TKP laiendada ja tugevdada
sõlmeid Londoni valitsungaga. See oli külline
samm TKP võitluses nõu maad patriootiliste
jõudude neondamise eest. TKP tunnistas Londoni
valitsuse nadesli kees Tšehhoslovakkia valitsus-
suse.² TKP liitunud Ameerika, Kreeka, Uroze
jt. arvati Riiginõunogu³ neoneise. Londoni
valitsus omanorda tunnistas elosuva emigratsi-
voni kui teist vabariiklikke neoneise uskuet
välismaal.⁴

Kuid lootades liidupoliitikat Londoni
valitsungaga TKP säilitas täieliku isesisuse.
Just sellepärast TKP neeldus oma erindojate
saadmisest Londoni valitsuse neoneise neoneise.⁵

¹ Vaatamata sellele sammule seni 1942. a. augustini
Inglismaa pidas aktiivset 1938. a. Müncheni kokkulepet
ja neeldus tunnustamast Tšehhoslovakkia Müncheni sel-
seid piire

² Угроза коммунистическому праву, lk. 478-479

³ Riiginõunogu - nõuandev organ Londoni valitsuse
juures, kuhu kuulusid Tšehhi, Poola ja Türgi. kaupaatia
Muidugi emigrandid

⁴ Угроза коммунистическому праву, lk. 479

⁵ sama, lk. 479

Suga na 1941. aastal jäi põhimä rahesugune nehtu-
mine Tšehoslovannia vastupanuliikumisse. TKP
uitsus rahvamora antiivne võitlusle aneyantide
võitv nõhutades isemist vastupanu nii silit
fautorit maa vabastamisel.¹ Londoni valitrus aga
jätmas „riigivalitsantino“ poliitinoit jõe püendis igati
tanistada vastupanuliikumise aungid.²

Koosis erinevas vijusis TKP oluord. 1941. ks
aastaks TKP oli juba muutunud vastupanuli-
kumise juhiks, TKP aga alles astus esimesi samme
rahvalukade mobilisumisele võitlusele fašismi
võitv. TKP selgitustöö oli agaⁱⁱⁱ loialdane, et ne
võitis üha suuremaid rahvalukki.³

Prale Pansemaa kallaltemgi võenuogude
liidelle sama nõjanuud kavasad. Käin ras-
uund püüti vutada okupieritud maade
õlgadele. Sellepärast töoliste oluord protento-
raadis halvenis päev-päevalt. Kesras inflatsioon,
tõund hinnad. Töoliste rualpala aga pidevalt
langes. Nii Fašistliku 9/ri Komitee teadul töoliste
rualpala juulis 1941 langes 30-45%, samal
ajal hinnad tõusid 2 korda.⁴ Lisas sulle
vähendati liha, väi, piima ja juurvilja norme.

¹C. Tramb, lu. 39

²Samas, lu. 40

³B. U. Kuovb, lu. 70

⁴A. U. Kugozov, lu. 172

Õitsis „must tung“, saapluste uste taga kannavid
järguorrad.

Kergemas si uijunemud na Slavannia tööliste
oleuord. Tiso valitsemis röölastumine nõuogu-
de siide vastu suurendas nõjandusid. Nõjandused
de ueritati töölistelari õlgadele. Ka Slavannias
kannas inflatsioon, vähenid palgad, tõusid
maksud. Oli uhtestatud sündtöökoolestus.

Talupojad kannatavad nii maksuandormis uui
na põllumajandusandudele suuremise normidele.

Kõiu uud ajaolud sundisid nii tsõhki uui
slavani proletariaadi võitlema nõigipalt
oma eluliste vajaduste ut. See võitles väljendus
streigi liikumises.

7. juulil 1941 alustavad streigi võitleust
Praha tekstiilfirmade ja lennukitööstuse
„Avia“ töölistad. Neile järguvad Praxijavi
tööstustehase töölistad.¹ Kõiu streikijad
nõudsid palga nõrgendamist. Juulis-augustis
ueldusid uletornitööst Klado ^{ja Orava} tööstust. Strei-
kistid sa mudi Praha laevamõttöökoode
ja Nachodi töölistad.² 26. augustil algas streik
seuurmas Tsõhki firmas „Tsõhki-Moravias kulles
Dannu'is“³ 28. augustil uueutand streigi 800

¹ A. u. Kuznetsov, lu. 174

² samas, lu. 174

³ Firmam „Tsõhki-Moravias kulles Dannu“ uueuud
dentro tehnikas, masinrakitsemis ja mitallurgias
tööstused.

Škoda tehase tööstust Bradee Kralaves. Tärgmisel päeval ühine undiga 600 rida autodrahtide tehase tööstust.¹ Pärast ajal kaunistid Brno trammifougi ja lennukimootorite ehitus tehase tööstusid.

Kogu juuli-augusti streigilikumine toimus TKP ja SKP juhtimisel. SKP väitlustihpi muna rull püssodil siel aga kosumad. Jätko oli need- need avastada SKP põrandadum komismitte ja ta kaalenaaja, „Kälvä Kääl“ seimtus.² Käin nende liikumid arutaviti. Suure kaustiga suuditi SKP uus põrandadum komismitte lusa alls augusti lõpus.³

Juuli-augusti streigilikumine ei uandnud ago juht majanduslikus iseloomu. Käin stri- utjad entasid entasid poliitilisi nõudmisi waigu teidudate väjamo uellamist Sansamaale, onupatriidoni režüümi liivideerimist ja terrori lõputamist ette võtetis.⁴

Septembris oli uus streigilikumine. 2. septembril entasid palgavõrgendamise nõude firma „Ober- lander“ tööstusid upitras ja 5. septembril summi- toodite vabriku tööstusid Bradee Kralaves. 9 septem- ril uellumid ületuani tööst firma „Tiehi-Moravia Kulber Danu“ tööstusid Prabas.⁵

¹ A. U. Kuznetsov, lk. 174
² „Kälvä Kääl“ hannaš meiti ilmuma alls septembris
³ B. U. Kuznetsov, lk. 70
⁴ Успехи революционной, lk. 342
⁵ A. U. Kuznetsov, lk. 175

11. septembril algas 2000 tüüliise struui lennuni-
hitustehas „Walter“¹ Prahas. „Walteri“ tööliste
struui metses esile vertunaja noju maad. In-
gi gutapo oli nunnitud tunnistama, et „Wal-
teri“ struui tugevdes vertupanu vai mu noju
Prahas ja et proletoradadi võib isegi puhkeda
üllestis.²

10. septembril eri terid oma nõudmised
Treitse nauverid ja oma nõudmiste rahul-
damiseni uuldunid teotamast.³ 19. septembril
struuis 1615 teligraafijaradade tehas töö-
list Pardubies.⁴ Struigid teimuid uul
lennunihitustehas „Avia“, Ringloferi vaguni-
hitustehas Prahas, Kladno metallurgia-
tehas ja uuevandustes.⁵ Kladno nauverite
struigile vertunid enupandid terroriga. 27
nauverit, uida nahtlentati struigi organisee-
rimises lasti maha.⁶

Proletariadadi esuujä innestas äituma
na ülejäänud laninuonda. Vertupanuli-
nemise tülikus talunakvas, ues uuldus üljä-
varemisest, ontas vertupanu üljä ja leo-
made reuvereerimisele, ei mauskud mahn.

См. также в примечаниях к этому вопросу

¹ В. К. Кронеб, с. 64

² Там же, с. 64

³ А. К. Кронеб, с. 176

⁴ Там же, с. 176

⁵ Упорная революционная, с. 342

⁶ А. К. Кронеб, с. 176

itud teadama, et tõikhi talupidajad peitsid
130000 tonni vilja.¹ Enne talupidajate ulvastatud
väljastumisi.

Jätaks intelligentsi ja linnanoortanum raskespanu.
1941. a. suvel seelimaas intelligentsi ja linna-
noortanum tüütuseus oli faisistline ajamirjan-
dun heinott. Baikoti tulemunna tellimine
seura ajamirjandunle vähenes 70%.² Nende
uhtide uoraldatud elid no naiste välja-
demonstratsioolid protentoradadi suunematus
linnades.³

Sellel vobastuvõitlun anti visumise tingi-
muts oli eriti vajalik uotada podriooliliste
jõudude lõhestatus. TKP sai TKP uoskua Kesu-
uomitult isortava direktiivi, mis vägi oli
podriooliliste jõudude ühendamisest uene-
mata partilist uuluuunt, rotiaalrest reisun-
dist väi poliitilistest uendumustest.⁴ Selle
uolta uirjutas hiljem tõelli uirjanin, antiuue
partii teqpane, hilisem TKP juendadadun
kesuomitte enmes Julius Fucik, et uirji-
nenud uunoras partii ei saanud juindu-
da uimelt ulevalmistustäoga. Partii mäistis,

¹ A. U. Higopuzov, lu. 177

² samas, lu. 178

³ samas, lu. 178

⁴ история коммунистической партии, lu. 483

el ta... pab aruoma lahingum, organiserima
niserimut okupantide vastu, pidama "väikert
rõda" tagalas mitte ainult oma jõududega,
 vaid uogu rahva jõududega."¹

Kandades illegaalset ajakirjandust: pöevanda-
alunid ajalehti, ajakirju, lendlehti, brošüüre,
TKP selgitas rahvalulnudele ühtse vastupanu-
liikumise suure loomise vajadust.²

TKP ülesanded kiidrid ühigipalt vastunaja
töölisudari hulgas. Tehastes ja vabrikutes tunnisisel
pöevandaalund töölisuomited, uus teismu-
noortöö noommunistide, partiidute ja poempul-
setene partiidern uuluvate tööliste vahel. See
noortöö väljendus ühigi eudomalt "Rude Pravõ"
levitamises ja sabotaaži korraldamises. Küla-
des tunnisisel talurahvanomited. Kandati
leoma no. rahvuslinne nomited, mis muutu-
rid patriootiliste jõudude uooldumise
usustus.³

Rahvalulnude püü ühineda uendis no.
"Pisemise vastupanu keskus" uaduma TKP
ettepanemid. Peale püüajalisi nõhuluri ta
hüstusii alustama läbirääumisi TKP-ga
ühtse vastupanu uumise nohta.

¹ J. Tušik, Reportaaži silmusega ualla, Tallinn 1952, lu. 114-115

² Успехи коммунистического движения, lu. 481, 483

³

A. U. Кирпичев, lu. 178-179

Kausa kestnud täbiröökumiste ja vaidluste tulemusena moodustati 1941. a. septembris Rahva-Revolutsiooniline Kesknomitee¹. RRKK poliitilises liinis see antiivõõr võitlemise idee, mille vabariigi loomise perspektiiv, mille lõpliku iseloomu määrab juba maa vabastamist rahvas². RRKK avaldas üllatuse rogu rahvale. Sells üllatuse RRKK ühtses võitlema ühigi vahenditiga okupantide vastu. RRKK üllatuse sõlmi, et võitlemise lõppes mõngisid juba olema relvastatud üllatuse ettevalmistamine ja läbiviimine.³

RRKK loomine oli üllatuse sammus TKP võitluses ühtse rahvarinde eest ja oli vastupanuliiuimise edasise kõnne kiiritus.

Samal ajal jättes rogu maa võitlemis okupantidega. 1941. a. lõpus ne võitlemis oma vormidelt ei erinenud erimust perioodist, kuid antiivõõr võitlemis, ootokas ja diversioon, muutus palju laiendatavamaks.

Töölisudami põhiloongituse jäide endiselt „Töötaades üha ruda!“ ja „Mie töödang juba kama ühigi halvem maailmas!“ ning töölisid tegide ühivõimaline nende loominguile elluümmis.

Kõige paremini täheldavad nola gitego andmed, mille põhjal Piltzeri gaarivabrikus tähnes

¹ Rahva Revolutsiooniline Kesknomitee erisid edaspidi ühendina RRKK

² Угорная коммунистическая партия, с. 484

³ А. С. Козлов, с. 179

tööstuse 30%¹ Tunduvalt langes Pardubice
 rajooni chitustöölise tööstuse. Praha
 mahtahitustehastes tööstuse langes nii võrd
 vastavõrd, et olles sellele direktividele järele
 panevaks anda töölisele kassalisse puhkest
 28. juunist - 6. juulini.² Paljudes ettevõtetes kahe-
 nädalise töölise arvu, et tööstuse langes
 olles võhem tulusatav.³ 1941. a. septembris
 üldine tööstuse protentsioon langes 15-20%.⁴
 Kasvas haigide nimmehaigide töölise arv. Suure-
 nes praagi teotmine. Sõjeli pommid tõid
 üüvaga, millest mõned liidrid andid:
 „Teme üüü, mis p seudame. Tõidid vennad.“⁵

TKP juhtimisel loodi tehastes spetsiaalset
 diversioonigruppe. Gruppide liikmed tõid
 tööpinne, süütasid teoraine ladu, lõvi-
 taid valmis teodangut. 10. augustist 10. septemb-
 rini avastati gretapo juure 25 telefoniliide
 rünnemise juhtumit.⁶ Tööd tehastes langes
 tööpinne rünnemise tõttu vast välja mitu
 tselli ja nõgu ettevõtte töö jäi nisma mitmes
 päevaks. Kõikide rünnemise tehastes langes
 plahvatus tagajärjel terve tsell, selle plah-
 vatus teinud seadeti tehastes „Dinamit“ Bratislavas.⁸

¹ А. У. Киселов, с. 173
² там же, с. 174
³ там же, с. 175-4
⁴ там же, с. 175
⁵ там же, с. 173
⁶ там же, с. 174
⁷ Утопия революционер, с. 342
⁸ А. У. Киселов, с. 176-177

Narkoapanelliumise selline laug liimidas pro-
 tectoraadi valitsust. Valitsvats ringkondades
 tunnis arvamus, et valmistadaan ulvatatud
 ellisteeseks. 2. sept. 1941. a. nõus illdomestas
 sama julgeoleku seff Heydrich Tšehhoslovakkias
 uijuneud eluorda järgmiselt: "... me elame
 oluorras, mida isldomestab ristlomaatilise
 sabotaaži, terroristlike gruppide tegemis, vigä
 kävitamine, töötempo alanemine... See valmis-
 tab age ette ääri vajaliku, et luma rebivale
 juhul tõnist ohtu imperiumi tagalale." ¹

Heydrich oli samuti sunnitud tunnistama,
 et väin sabotaaži ja diversioonideid peime-
 vad eiganisurotelit rogu elanikkonna tuctu-
 ul. ²

Piale Heydrichi sellist eluorrad Hitler tugi
 otsutava samm. 27. sept. 1941 kutsus ta
 protectori kohalt ära "üialt liberaalset" Kru-
 ratki ja määras protectoriks Heydrichi. ³

28. sept. kuulutas uus protector riigis teija
 rejanisuuorra. ⁴ Algas mitu terror. Tei mu-
 rid manilised ariteerimised ja lunnamised.

Pidatõogi meinas Heydrich TKP-le. Septemb-
 ri lõpus ariteeriti 3619, entsobris 10227

TKP liigit ⁵ Ariteeritute hulgas elidka TKP

¹ A. U. Kuznetsov, lk. 180

² sama, lk. 180

³ B. U. Klonov, lk. 67

⁴ Упорядок коммунистических партий, lk. 485

⁵ B. U. Klonov, lk. 67

Põrandaalam kesunomide liinid A. Navotny, E. Klima, vennad Šoneid jt.¹ Gutapo antenis ka „Rude Pravo“ leiutuse liinid.

Uul suurema töögi said mitte-organisatsioonilised põrandaalund organisatsioonid, uspuuduliku nospiraatsiooni tõttu ei need-
süd saatu² rista³ tiironile. Provokatori abil avastas gutapo organisatsiooni „Jaamelestavatus“. Organisatsiooni liinid are-
teeriti. 31. det. 1941 purustati ka „Palva Kaitse“ ja „Sisemin Nartupanu Poliitiline Keskus.“² Peale saadud töö ei need organisat-
sioonid paudlikselt lõpetanud oma tegu.

Gutapo antenis ja saadeti nõudlusagri-
torm paudituid töölisi, us võtsid era sabo-
taazist, talupöest, us ajand seija viljavaru-
mist, us töölisi, us pöest, us ja eelise
rejaväärari, us eelid mingil teel nõud antu-
panu liinimisega.

Paura võimude ametliku andmte alusel
28. sept - 15. okt. leideti vangelaam ja sa-
diti nõudlusagritorm 1000 inimest, era-
konnaliste nõkute paud iidi eelide 778 sum-
otsust.³ 14. okt. leidati direktori Praha
120 ja Brnos 71 inimest.⁴

¹ Уропыа революционер, с. 343

² А. И. Киропов, с. 186-187

³ Кропидеренни' спосес, с. 519

⁴ сс в гүйтвее, с. 575

Terrori ohvriks langenud lõpetus no need,
 millele pole midagi ühist vastupanuliikumise-
 sega. Kui keegi näeb, et see on niigi võim-
 ses tšehhi autonoomse valitsuse erimes ühde-
 ral Elias.¹

Kül päevil kinnusid kommunistid, rōli-
 ad-demonstraadid, ratsionaal- rōtsionistid,
 uia pihotute vengad ühistes tšehhi rahva
 ühtes. Nõrskite laudade nohal tšehhid van-
 dund, k nad säilitavad rahvusliku ühtse-
 ne ja võitlevad võidenna lõpetusi.²

Kuid Friedrichi terror oli tõrjuse teojuks
 uogu vastupanuliikumisele. Väga eelolevalt
 iseloomustas ühe uodanliku partii liige
 uijunenud oleuorda ürgutades Londonis:
 „1941. a. lõpetus... oli vastupanuliikumise jult-
 uord hävitatud, oli ühded uellele ueger
 eugantsatsiooniline teo... Järelejäid veid
 üsimeid eugipid, uis üskest ei ualdanud.“³

Tuqum poliitiline uerve. Väimul uwa
 autonoomse valitsuse ürgu võhendati, mis
 fantiliselt tähedda ka ühviduri mist. Liivi-
 duri protestoradi autonoomia ja ka^{lahiti}
 uuludadi Peura^{maa} preevitsus.⁴

¹История коммунистического движения, с. 485

²К. Тошваров, Угроза и сопротивление, 2-й изд., с. 28

³А. И. Купорозов, с. 187

⁴История коммунистического движения, с. 485-486

Koogustus mooda uloviseerimine sotsiaalse
 puult ja tsõhklide temperamentamine. Tuleti
 paljud tsõhki õppemuliga naolid. Tsõhki uelle
 vanustamist ambliluu uelena jixoti. Kella-
 ti uēiu neome-organisatsioonid. Kende
 armile loodi fašistliku Kuratöorium, mis
 pidi uorte hulgas propageerima natsismisidid.¹

Kõhtstodud terrori uelomineus oli 1941. a.
 nēigist aasta lõpuni mōngataer vastupanu-
 liikumise langus. Vastupanuliikumise langus
 si kōhendamud² halva viha ojarajate vastu.
 Kõrnuud organisatsioonide liikumud pōtan-
 nda uerumiseidest. Põlvi nōjantseuora
 tūhistamist launaid nad otsime sidet.
 Aegamōoda launas kaatumata TKP võru.

1941. a. lõpus suudeti moodustada
 TKP II Põrandadalu Kesknoomitee, mille uos-
 nise uulidid väljapakstvad kommunistide
 J. Zina ja J. Fucik.² Jõlle launas elumata
 „Rude Prawo.“ Suga „nēigist Tsõhkorovannia
 Sabaniggi partiidest jäi pērima... ai uultius,
 a uultius jäi partuis ja vōitlib... See oli
 Tsõhkorovannia Kommunistliku Partei,³ kirjju-
 tas J. Fucik.⁴

Repumiseidest jäi muudatamata ka RRKK.

¹История коммунистического движения, с. 486

²История революции, с. 343

³J. Fucik, с. 114-115

⁴J. Fucik oli TKP II Põrandadalu Kesknoomitee
 esimees.

Tugevdades terrorit 1941. a. lõpus saavata-
nd auvand, et need on neja juba võitnud,
ning on aug ellu jia oma esmäru-gumani-
serida Tšikkimaa.

1941/42. a. talvel sai age saava armee
Moskva all üüa. Vältunēja plaan neigus,
peumus legend saava armee võitmatusest.
Teate saavate lüüvas armineet võtles vaimu-
tusega vartu uogu eijantatud Euroopa.
Tšikki vartupanuliiuejad seatsid Noesopu-
di Armee termituse, milles kirjutavid: "... me
kume üüü Hitleri üüremaus perusteemikus...
Tõustame ta tagalad, desorganisere me trans-
porti et vaenlane ei saaus mingil üüsil
nantada meie maad ja rahvat... oma
luvides." ¹

Pidali Moskva lahingut algas uus teis
tšikki vartupanuliiueumises. Rahva üllsan-
dus nr. 1 sai anda perustevaid läone neja-
tööruusile. ² Pidali üllbaltui pinna rahvaiga
1942. a. algus tei müind sabotaaži ja
diversiooniantid Praha, Moravia-ötra-
vas ja Kladnos. ³ 1942. a. veebruaris perustati
osaliselt Brno hüdroelektrijadam, mille võtten
jõi nejatelanis töö nisma 14-ks tunnis. ⁴

1942. a. aprillis Juoda tehan teolised Pilzenis

¹Солженин-Резолюцияне страница, л. 29

²История Резолюцияне, л. 344

³А. И. Киропет, л. 190

⁴С. Трауб, л. 122

vigastand partii valmis kahevõltsune, me-
 järel partii valmis mootoreid.¹ Aprilli lõpus
 uuendand sama tuhan töölist väga stabiil-
 sama lahingrühmand omandid streikijatele
 tuli. Kuni 17 töölist. Töölised olid neijäl
 sekkitud streiki lõpetama.²

Moskva all toimuvate nõudmuste mõjul
 aktiviseerus vastupanuliikumine ka Sverdlov-
 uis. Nõi tust juhtis PKP. Nõitlust rasundas
 aje „isemisem“ illestades küljeva kodan-
 tun poitsioon, us ueldes ühikemast PKP-ga
 ja kaustas rahvusliku ühtsuse teemist.

PKP ligi nel peidodil seent täid rahva-
 luhadega. 1942. a. märtsis avaldas ka „Ühes-
 mite Sverdovi Rahval“³ nilles paljastas
 „isemisva“ Sverdovnia faisistliku iseloomu.
 Üllusutes nites PKP ülls valmistuma üld-
 struigius ja rehvastatud üllstõuseus, looma
 rahvusliku komiteid ja kaotleme üllsi
 patriootiliste jändude üllendamist faisismiga.⁴
 PKP üllsutele eli seun saann edasi võim-
 dus RKKN üllsutelega, uuna PKP üllsutes
 saadildi loodavaid rahvusliku komiteid
 mitte ainult uui vastupanu organisatsioonide
 vaid ka uui tulevase rahva üllsute organisatsioonide.⁵

¹ A. U. Kigorev, lu. 190

² C. Traub, lu. 122

³ PKP üllsutele eli analoogiline RKKN 1941. a. ülls-
 utesle ja avaldati õhult uue mõjel.

⁴ A. U. Kigorev, lu. 192

⁵ Samas, lu. 192

Lüüasaadamine mõnude all ja neli mehele
 uus vastupanuliikumise tein nendisid
 flydrihit muutma emu nrist tahtuud.
 Najades katta saadud vajund nendis
 sause valitsust rohuem püorama tähtsana
 onupritud maadile. Vastupanuliikumist
 looditi vaigistada järelandmiste teel.

Prokutoraadis uavtati rejaniseenerd,
 päevavalpile teodi jälle flaha ulinu. Nud
 järelandmised sid ago liidil vähesed ja
 kü lised võrreldes 1942. a. algem uarvane
 seuega. 1942. a. algemst kauditi teha üha
 rohuem uantama raiste ja karte teojäuesel,
 seemus teo listi mobilisatsioon ja saadmine
 teeli sausa rejaitehaste. Saasama uarv-
 vad vajadund taruunid rasu uormana
 tšehhi rahua, tšpadile ning vabanemine nllut
 uormast nendis väitlust jätkuama.

Senine väitluse väin ago väitlus, el ul-
 vtu rahua väitlus enupantidige si ras
 alla efektiue. Muutus parat amadeus nade
 Hitleri vägivaldaaparadile vastuvalus
 ulvartatud grupid ja partisanisalged. Seni
 oli ago partisaniliikumise aung vnuud siglane.
 Selle põhjusteks sid partiseni võitlus rogemiste
 puudumine, suuta gntego ja pelitseis veeosa-
 de kontsentreerimine prokutoraadis, reuade
 puudumine ning elanikuohna ja aume
demoralisatsioon kapitulatsioonitõttu.

утопия воеводства, с. 345

Tõri küll, mõned partisanigrupid tekkisid juba 1941. a. juunis, rohkem peale Saaremaa vallutatugi Võnnuogude Liidule. Väinse gruppide arvukusid elluvõtetest põgenenud töölisel, Plevannia armest elertseerunud sõdurid, vabadest lahunenud talupidajad ja mehed. Laagri test põgenenud vangid! Need üsiniud grupid 1941. a. ei tegeksenud. Neil puudus kindel baas ja need nähtavad liina - ning ühealähedast mitsad.

Ka Plevannias algas partisanialuade loomine 1941. a.² Suuri tehneid partisanialuade loomisel oli kommunistidel H. Fomferal ja H. Schwartzil, kes saadeti 1941. a. juunis Plevanniasse ülesandega luua partisanialuade. Fomferal ja Schwartzil õnnestus luua suur partisanialuade võru, kes tegeksid prota utokadid, Plevannias, Austria ja Ungaris.³

1941. a. tekkis Biskiidiidid⁴ ^{partisanialuade} Janab Bileni juhtimisel. Sellel salva kuulmeid põhiliselt Ostrava kaevurid. Hiljem J. Bileni partisanialuade naves Jan Žižka nimelise brigadid.⁵

Neist üsiniudest laiali paisatud partisanialuadest oli võitlusel loomulikul vähe.

¹ A. U. Kuznetsov, lk. 193
² Plevannias nim. partisanialuade Janošini nimeliste lahingrühmadid (Janošini rühmad) Plevannia rahvusvõitluse nimel järele.
³ A. U. Kuznetsov, lk. 194
⁴ Biskiidiid - mõned Tõrkhodovannias
⁵ Угорная повстанческая, lk. 344

Sellepärast alates 1942. a. muutis partisanisala-
vade loomine TKP ja SKP propaganda ühes-
olulisus osas. Eriti suurt mõju partisanisala-
vade loomisele avaldas TKP ja poliitika-
tiiglate mai üleskutsed, mis avaldati illegal-
ses ajanihanded ja kõrvaldades raadio-
jaamaid „Rahvusliku vabastamise eest“ ja
„Slovania vabaduse eest“ nendes. „Tulevas-
tem otsustavate lahingute ja rahva
rahva minimaalsete võimude, ning sellepärast
vajab ka riigilist organisatsiooni,“ kirju-
tati üleskutses.¹

See üleskutsed liidid suuremat toetajaruonda.
Seda näitas väike ilmekamalt partisanisala-
vade arv suure kar 1942. a. teisel poolel.

Moravia alustas tegevust partisanisala-
vade juhtimisel. Ginevi salu võeti ette
suuremaid operatsioone ja tekitas suurt
kahju saastatule.² Suurt kahju tekitasid
ka Klado väeüksused meedustatud divi-
sioonirühmad, kes vajandid end Klado-
lähedastes metsades.

Seda Slovaania meedustas partisanisalgas
Paul Boros.³ Salu kuulus 30 inimest. Selle
salga tegevus pehmed kahjus kaasaegne.
Boros'i partisanid piirati tihedalt. Enamikes
võitlusi keenes. Need kes pääsesid, ühine-
sid teiste partisanisalgadega ja jätkasid võitlust.

¹Селенко-Успенский и другие, с. 36

²А. В. Гоголь, с. 195

³Paul Boros keenes 1943. a. partisanilahingute

⁴А. В. Гоголь, с. 195

1942. a. mais Bratislawa kommunistide ühisas
A. Marušiga meedustanud Janošiči rühma
„Janno Kral“. Erialgu oli rühmas 10, hiljem
17 liiget.¹ „Janno Kral“ tegutses Väikeste-Kaupaa-
tidis. Partisanid tegid selgitus tööd talu-
ra hulgas ja korraldasid mitmeid diversioone.
Rühmatööd juhtis otseselt SKP. Rühmas püüdi
nõud aga kindel distsipliin ja partisanivõitle-
nõuetus. 17. juulil rüüsti A. Maruš
provokaatori peult, sajäl arreteeriti rü-
mhid ja grupiga nõud olevani arme sõde-
rid.²

1942. a. sügisel meedustas Ladislav Euron
partisanisalgas „Litno“.³ Partisanisalgad
teunisid samuti Utačini⁴ ümbruses ja
Kremnica rajoonis.⁵

Partisanivõitlemuse tülitus na Toga-Kaupaa-
tia ümbruses korraldatud. Erimend partisan-
salgad teunisid nõel 1941. a. sügisel Uzgorodi
ümbruses.⁶ Partisanivõitlemuse algatajateks
olid seelanevõimude töölised, hiljem ühi-
us sundige armuvalt taluenergia ja ora intelli-
gentsi ja väimeuodanlust.

Partisanid tungisid vallale sandarmi-
tile ja ungari väesalvadile. Purustati Ida-
aiale nirduvaid islohe. 1941. a. septembris

¹ B. U. Kromek, lu. 103

² A. U. Kuznetsov, lu. 195

³ samas, lu. 196

⁴ Utačini- mäetipp Tõchonevannias

⁵ A. U. Kuznetsov, lu. 196

⁶ B. Ponomojev, lu. 49

Dunla kristikus partisanid piirasid ümber ja hävitada ungari rüüsalga, kes paistis ilma vägivaldseantidega rahuliku elanikkonna kallal.

1942. a. alguses oli Tšehhi-Karpatia Ühendus 10000 partisaani.¹ 1942. a. partisanide arv vähenes oluliselt.

Partisani liikumise huugre kasv ja kommunistlike parteide mõju tugevumine tähendas Londoni valitsuse autoriteeti. Selle tõstmiseks Londoni valitsus otsustas väidelda kogu maailmale, et ka tema võitleb Tšehhoslovakkia ajastajate vastu. Londonis tennis Hydriehi tapmise plaan. 27. mail 1942 sai Hydrieh põõndus Berliinist Praha ja tapeti Londoni valitsuse poolt Tšehhoslovakkia osadituna langevairu-rite poolt.²

Enne Hydriehi tapmist oli protutoraadid võimudele soovis teada saada arveid vastupanuliikumisega. Nüüd oli selline Hydriehi tapmine nähtav üheks ajend. Kõik järgmisel päeval andis Hitler välja karuandse nänu. Hydriehi tapmine arv tuli hävitada 30000 tšehhi.³

Uus protutor Daljuge nehitas protutoraadis sõjajärgseks. Protutoraadid teodi ühisõige Niinist, Dresdenist jn. Ainuüksi Praha seodi

¹ B. Ponomajev, lk. 49

² Угрозная ситуация, lk. 344

³ А. К. Козоруб, lk. 198

⁴ С. С. Гусев, lk. 576

4500 politseinikku ja 3 SS polmer.¹ Linnades ja küladis tootati üle 5000 täbiotsimise.² Linnades uhtistati nomandanditeend.³ Kuu aja jooksul hukati Prahas 448 inimest,⁴ nende muu jooksul mullutati välja 1800 surmaotsust.⁵

Eriti julmalt äiendati ammeid Lidice ja Ležani küladel laninuomaga. Eloloma, nälga laninne nahtlustati allahiditud langevairu- rita varjamineks ja nile ävi andmises.⁶ 9. juunil piirati Lidice ümber. 10. hommikul küla mü- dati. 172 Lidice meest alata 16. eluastat latti maha,⁷ naised saadeti nordselagritern uss nard na kunnuid. Tapiti na lapsid. Paljud nüst kunnuid sama astide bioloogiliste uudesti ohvitena.⁸

Sama saadus tobas na Ležani küla 25. juunil 1942.⁹

1942. a. teine pool oli usige rasuemaus perioodius Tšehhoslovannia vastupanuliikumises. Veebruaris 1942. a. aprillis arreteeriti J. Fucik. Daljuse terrori tingimustes tobbati na teisid TKP II. Põrandadaluks Kesknoomite liikmed. RRKK liikmed tobbati ja RRKK jäle nida lõpetas tiguin.⁵ Põrandadaluks ajaluktsid ilmumise

¹ С. Трауб, с. 123

² А. И. Шкорняков, с. 198

³ Шкорняков Шкорняков, с. 344

⁴ СС в гетто, с. 576-577

⁵ С. Трауб, с. 123

⁶ СС в гетто, с. 577

⁷ Кропоткинский процесс, с. 514

⁸ Ležani määle andmeid on СС в гетто, с. 577

⁹ Шкорняков Шкорняков, с. 345

koostus, nide oli purustatud, tehnilised vahendid hävitatud.

Idariindel oli alanud uus saastate praal- tung Lääneriigide viivitavate tuis rinde avamisega. Kaha valitsus demoraliseeris rahvat tõttades vastupanu mõtetust. Terror lõi tõelise paanika ja lootusetu oluorra.

Protokollidis ühtstatud terrorpudutas na SKP-d. Arvutatuti SKP Põrandaalune Kesknomitee. Kogu SKP võru oli hävitatud 1942. a. augustini.¹

Daljuge terrorist^{jaid} tege puididamata rllised suund partiiorganisatsioonid kui Pilseni jt ettevõtteorganisatsioonid. Terven jäahud organisatsioonide nandu teatati aegamööde rida, moodustati SKP III Põrandaalune Kesknomitee urotsas J. Moloniga. Parima konspi- ratsiooni huveldas uus komitee Berouni.²

SKP Moskva Kesknomitee juo rades ülesnitsiga tšikki ja shevahi rahva juule, milles nitsus vaadatamata naotustele ja raskesti jätkama vastupanu. SKP uus illegaalside ajalehti "Päevalik" kirjutas: "... nõhulemata praavade tšikkide astuma partisanialueedim. Edas- pidistide akorid saab ära leida veide ulvastatud võitlusiga."³

¹С. Грант, с. 125

²Учопнев коммунистический партиз, с. 490

³А. У. Шкопчик, с. 200

1942. a. lõpp näitas, et rahvahulgas
 kannasid üle sama tuntuud jaanid.
 Septembris alustasid tegevust uusi diversio-
 onigrupid. Lõudati Praha suurim tehase
 „Tšehhi-Moravia Kolven Dama”. Elbe jõe
 uputati mitu Saksamaale niiduvast pra-
 mi. Oktobris lasti rööbastelt välja Solonideli
 suunduv rejaväerüü, mille tulemuna hävis
 27 tanni. 1942. a. lõpus lüüdas ohu rüü
 100 itaalia sõdurit ja ohvitseriga.¹

Nõudeti jätmas ka talurahvas. Ametlikus
 tradaaktis kirjutati, et Moravia talu-
 pejad ol jätmas täitmata 50% viljavaremis-
 normist.² 1942. a. lõpus talurahva hulgas
 kannasid ühima ka teised võitleenormid.

Nait. 1942. a. algulid talupejad hävitand
 18 liikumilise saaslaste grupi, kes tuotas ühela
 läbiotsimist. Septembris nõudati mitmed
 viljalused ja rüüdati nooguni vilja otsivat
 gestapo rüümas.³

1942. a. lõpus jäi Slovannia vastupanuli-
 kumini tunduvat kõrgemaastu protento-
 raadis. See on mitatav ühõige sellega, et
 SKP protaalepanu oli sukatud ulvata-
 tud ühisteisu ittevalmistamiseks ja fašismi
 ühutamisele ühisteisu rõigis. SKP nõudas

¹ A. U. Hagopejeb, lu. 200

² samas, lu. 201

³ samas, lu. 201

õiguid riiklikult ja aitab sõdurite ellu-
nimist partisanide juure.¹

1942. a. Slovani sõjaväelaste ja partisanide
^{noorte} ~~suure~~ ilmekamast näitusest võib järeldada kind-
lalt Valpurnus Plitši juures. Slovani garnison,
kellel olid sidemed partisaanidega andsid
partisaanidele Plitši jõe ühe strateegiliselt
olulise rida kindlustuste plaani. Partisaanidel
õnnestus need hävitada. Kui saame väejuha-
tus andis slovannidele võim tulla sõda
partisaanide, avastades need tule saava kindluste-
tele.²

Siiseme näeme, et slovani sõdurite ja partisaani-
de noorte suhtes, diserteerimine Nõunogude
Armura muutub märksa suurema tervete ühise
alustamiseks.

Selliste uigunõ Tõhkorstavannia vastupanu-
liikumise teine periood. Sellele perioodile aval-
das tohutut mõju Nõunogude liidri nõu-
artumise, fašismi vastan noolitsidõhi uigune-
mine ja saava armu tulevaseamine Moskva
all. Kõik need sündmused tuguvad
õitlõva rahva moraalselt faktorit.

TKP ja SKP olid amandõid juba uude
õitluskojõmõid, mis rai maldõid õigõti

¹ B. U. Kuovõ, lk. 107 - 108

² samas, lk. 109

juhtida ja laiendada vastupanuliikumist.
Kannas rahvalaenude aktiivsus ja teadlikkus,
mida ei suutnud murda natsionaalse represi-
iooni. Vastupanuliikumise teise perioodi
õpetusnormid mitmekesisid. Striimide,
diveršiooni ja sabotaaži võrre võime
partisaanitegevuse algust ja vastupanuliikumist
olevate armus.

IV peatükk

Vastupanuliikumise edasine tõus (kvade 1943 - august 1944).

1943. a. kvadel Nõunogude Armu saavutas liigava võidu Stalingradi all, mis kujunes muvangukõrgeks kogu Teise maailma sõja käigus. Pidi Stalingradi saavutuse näotaks rejalise initsiatiivi ja kannas välja kujunema tema poliitiline isolatsioon.¹

Seon Stalingradi all oli tugivanus tugevus kogu Euroopa „mille korrald.“ Teade sellest lõi kiiresti ajatatud Euroopas ja väinjal võiti suda teadid võitva suure võimustega. 1943. a. algus tuguda allutatud rahvaste suure vastupanu vabanemise faasis mist.

Kujunemine uus oluord radeis aga na vastupanuliikumise ette uued ilusanded.

¹ Kaetanud uni saavutuse võidurva Türgi ja Jaapan lubuind 1943. a. kvadel ualalutungi-pleonidest Nõunogude liidule.

1943. a. algul maaburid Itaaliale ameerika-anglise väed, mille tulemusena oli Itaalia kapitulatsioon 1943. a. augustil.

11. peale anda, kui algas naja otsustav etapp, otsustavam etappi astus na tšikki rahva vartupanuliikumine. Okupantide vastu eelab nüüd nantada väini võitlesvahendid, nende hulgas na relvastatud väitlest.¹ Nii formu-uris Moskva raadio raadio TKP Moskva Kesnuomitee uue tšikki rahva ülsanded.

Võitlest jätunama nendis rahvast na üha halvem majandusliku olukorra. Sejaline üm-ardamine nendis sama valitsust taunitsele võtma väini reserri, a rōda jätunata 1943.a. muudati Hitleri puult võlja totadale mobili-satsioon. 2. veebruaril muudati ne võlja na protentoradade.²

Tugemus sulle täoliselt. Tõo tus siidi lõplinnult teie najanõbastile, karbendupur taat-sad elevõtted suliti. Karvas tarbendupurade puudus, teesid nende hinnad. Samasugune olukord kujunes Slovannias. Slovannias valitsus jätunad rōda, mille tus uue tees riigile maksma 150 milj unoni.³ 1943. a. jaan-ual teidudinte hinnad teesid 65%, kus-tiitõodite hinnad 350% võrrelda 1939. aastaga.⁴

Nii protentoradade kui Slovannias surms

¹ K. Tõjbaug, Udpannu npeuzbepennu, 2. kd., lu. 49

² mobilisatsioon nōji ole mobilisatsioon nendunna tōle sademist sama tehasem

³ A. U. Hugojev, lu. 206

⁴ Угоруа Увоубанну, lu. 346

sewe ütleale. Kattarid põllu majandussaad-
uste varumise normid, täpsid maasud.¹

Rasvete detingimuste tõttu uugu 1943.a. kes-
tal jättes striigivõitlus. 1943.a. seerimatus
kujunnid striigid saama ja ungari napita-
ile uuulwats Lilini ja Raitze kalvivaabri-
kuts.

21. jaanuaril lõpetand töö uake Lilini vabri-
ku tschki 450 töölist. 25. jaanuaril liitus
nendega 2000 liiniline vabrikus uolentuur.
Töölised nõudnid palga tõstmist vastavalt
dunallidena täpsule.² Streiki juhtid uonmu-
nistid.³

13. juulil puhkes samas vabrikus uus streik.
Lunord protesturisid töölistev palga vähen-
damise vartu ja nõudnid juhatuselt uoonuoni
töoliste teetamisus.⁴ Siseminister Maht kul-
des töölistega läbiräärimisi uuntamant ja
seotis vabrikum Zandarmite uunnd. Streiki-
jaid ne ei lermutanud. Vartupidi, nendega
tälims 557 Raitze vabrikus töölist.⁵ Streiki
muutus niivõrd ähvardavaks, et administrati-
on lubas töoliste nõudmisid rahuldada.

23. augustil puhkes streik „Tschki-Monadavia
Kubler Danuis“. Töolised protesturisid 60

¹ Угорске коммунально-земельные налоги, с. 501

² Угорске коммунально-земельные налоги, с. 347

³ Streiki tule muu uelka andmed puuduvad

⁴ Угорске коммунально-земельные налоги, с. 347

⁵ А. У. Шкорняк, с. 215

tehnise tööhädala uhtestamise vartu! Selli-
soid väljakuumini oli ka teistes tehtes.

Striigi liikumist juhtisid TKP ja SKP, kuid
arvu väitlus ei vartanud veel täiel määral
teimalestale. Vartupanuliikumist oli vaja lai-
endada, tõmmata sisse veel suuremaid
rahvakulvi. Noid vartupanuliikumisege noo-
duaid ühimumi arutand SKP aprilli ja TKP
juuliplenumid.² TKP juuliplenumist võttis
osa ka TKP Mosuva Kesunomitee liige R. Vetišna.³
Mõlemo partii plenumid võtsid vartu järgmi-
nd tälsanded: laiendada sehotuasi ete-
võttis ja transpordis, laiendada relvavõtte
võitlust ja luua uusi partisanialue, tuguda-
da vartupanuliikumist organisatsiooniliselt
rahvusline komiteede loomisele.⁴

TKP ja SKP põrandadaleid organisatsioon-
noid aruid nende tälsannite teitmisile. Leodi
spitsidaleid uaitesalgad, e kindlustada
vartupanueganite töö ohutust, nõvaldada
returuid ja gubapo agente.⁵ Kommunistskand
partiid aruid in partisanialuade loomi-
sile. 1943. a. moodustati Tejaline Komisjon,
mis pidi juhtima partisanialuade loo-
mist ja diversiooniate. Tejalise Komisjoni vi-

¹A. U. Kuznetsov, lu. 216

²samas, lu. 207

³samas, lu. 207

⁴C. Traub, lu. 126

⁵samas, lu. 126

mikus määrati J. Koštalu.¹

Kuid 1943. a. muul TKP-d ja SKP-d tabas uus
lõõn. Leodud vaitsusalgad ei meeldud ning
tada partiidest elutest ning gštapul õrntus
agent Fialu abil avatada TKP Põrandadame
Keskomitee Berounis. Keiu nle liikmed, peale
Ulišna, arreteeriti ja hiljem hukati.²

1943. a. muul õrntus ka Slovannia politseil
avatada TKP Põrandadame Keskomitee ning
ne purutada.³

Side taastamiseks TKP Moskva Keskomitee
saatis Slovanniam Karuli, Batsileni ja
Imidne. TKP nide taastas R. Ulišna.⁴ Partiidest
võru taastati täielikult nne lõpust, unid
usumun puudumine ei kaustanud olulise
määralt vastupanuliikumise looikemist.

Peale Tejalise Komisjoni loomist oli mänge-
tav partisaniliikumise tunduv teus. J. Košta-
lu ise meodustas 3 partisanialua. Koštalu
salgad riuuvid telegramfi- ja raudteelise,
kõvitasid ühe strateegiliselt tähtsa Vltava
silla. 1943. a. juulis loand nald õhuv Praha-
Ididse raudteel vhaal alua valju, mille
tulemuna liulus natas nitruus püevau.⁵

Pribrami ümburks juhtis partisaniliikumist
F. Maud. Maudu rühmale entand

¹ А. И. Кисорыов, с. 206-207

² Кисорыов, партизанский партизаны, с. 503

³ Там же, с. 505

⁴ С. Трауб, с. 127

⁵ А. И. Кисорыов, с. 207

suurt abi ümbrikuuolka saanudid. Mõned parti-
sanidid õnnestusid õhku lasta suline riipitud
ja mitu rejaväelast.

1943. a. kevadel tekkisid täiesti uued parti-
saniliikumise rajoonid. Nis rajoonides tegutsi-
vate partisanialuade arv pole kindel, täpselt
teada. Üksikuid rühmi sageli tähistas guba-
po ja pelitsi. Purustatud rühmade liikmed
liinid teistest rajoonidest ühinesid nend
tegevate partisanialuadega. Olulist maia-
rolle mängisid partisanialuad nõuduslaagri-
tse põgenevad venelased, unarid ja. rejaväelaste
arv. Et teada, et Brdy metsades tegutses
partisanialu võtsid leitnant G. P. Iljiniga.²
Ka Kohtaleni partisanialuades oli arvukalt
rejaväelaste. Leitnant J. P. Zvezdin arves parti-
saniliikumise etveta pooli 1944. a. langemise
kohtaleni.³

Uuus partisaniliikumise rajooniks kujunes
Pohja-Tõukoslevannias Turnevi ümbrus. Käige
tegevamaid nali tegutsvatist saluadest oli
Blati hovi ümbrus tegutsu salu.⁴

1943. a. leedi Moravia - böhava ümbru-
s isis tegevaim partisanialu Jan Žižka.⁵
"Jan Žižka" lid tihedad ridemal ümbrus

¹ A. u. Hlopovob, lu. 207

² samas, lu. 208

³ samas, lu. 208

⁴ samas, lu. 208

⁵ samas, lu. 209

"Jan Žižka" leedi J. Bilku partisanigrupi saanie
(ve. diplomiteo lu. 78)

kolna tihaste ja uuevandude vartupannemi-
tuduga ning teiste partisanisaldudega.

1943. a. tekkisid partisanisaldad ual Tšehhi-
Moraavia nõyustimel. Sells rajoonis loovate
töoliste ja talupidajade mitingimond uijuni-
sid eiti raskest, mille tõttu rasked loovitud
lõvud mõeldum moodustades näl väikse
vartupannu grupp. Lõvud eli nende gruppide
av nii võrd suur, t Nõuogude liidest saabu-
nud J. Prokassal õnnestus luua teist gruppidest
partisanibrigadad „Prohny Golõ.“¹ Sells brigadadi
põhiliselt tegevusrajoonis uijunis Brno ümbrus.

1943. a. tekkis luudi Tšehhi-Moraavia nõyus-
tims uel major Petraši partisanisalu ja
diversioonigrupp „Põhi.“²

1944. a. jätus partisanisaldude luomine
Koru- ja Ida Slovakkias. Tõvse partisanisalu
tegevus liptevi ümbrus. Nitra lähedastes
mutsades moodustas partisanisalu „Kõrgi Tatras.“³

Punaarmee leitnant A. Zemljanov uos-
tõos SKP-ga moodustas partisanisalga „Pugatski“⁴
Vanglast põgenenud slovaki armu podpo-
rutsin L. Kunorelli moodustas nēuvõjude
põgenenud tejavangide naksalil partisanis-
salga „Tšapajev“, mis liijem uijunis brigadadi.⁵

¹ A. u. Kropotkin, lu. 209
² samas, lu. 209
³ C. Traub, lu. 131
⁴ A. u. Kropotkin, lu. 212
⁵ C. Traub, lu. 131

Leodud partisanisaluste jõud mis on kundu-
 tihedas koos rahvaga. Partisani liikumise rajoo-
 nide lanikuord toetas igati partisanide age-
 rent. Partisani varustati teid, riite ja rüha-
 dega, mida vajati ja anti idari saadud
 andmeid. Partisanisalgad uarvanid pidevalt
 tööliste, talupidajate, põgenenud sõjavangide
 ja intelligentsi arvel.

Partisanisalgad olid samuti suurem keem-
 leodavatele rahvuslikele komiteedele. ja aitasid
 mid ka ise meedetada. Näit. „Jan Žižka“
 aitas luua 27 rahvusliku komiteed btrava
 rajoonis. Partisanide ^{aviga} meedetatud olid
 ka Tabori ümbruse rahvuslikud komiteed,
 mis suulid usigi sõjadaste niitide in-
 clayad.¹

Partisani liikumise uarv ja rahvuslike uemi-
 tude mägi võrgu looemine näitas, et kommu-
 nistlike parteide tautina oli õige. Karvas TKP
 ja SKP autoritiet, tugunes kundu nide kalva-
 luladega. Kommunistlike parteide tautina
 teigust kannas üha enam mäist ma na kodan-
 us ja töölisteid, mis nägid Londoni „ing-
 lialitautina“ mõtetust ja usueigust.

Alates 1943. aastast üha suurem lulu
 kodanlike organisatsioonide ühendamise liitus
 partisanidega. Ena parmpuolnid organisatsioon

¹ P. U. Kuznetsov, m. 214

alustas tervust emale uue, see liitus kommu-
nistiiduga.

Jätas tervust uni purustamata jäänu
„Tšehhi Patriootide Rahvusliku Ühendus“. See organi-
satsioon andis välja lundilehti, levitas teigide
režiitruid. Organisatsioon oli notud neodestada-
gite vastupanu gruppidega ning organisatsioon van-
gide põgenemist ja nende peitumist partisanide
juurde.¹ „Tšehhi Patriootide Rahvusliku Ühendus“ ke-
tas palavalt diversiooni- ja partisanialuude tuge-
vust. Nende toetamiseks organisatsioon ühendus gra-
nadaide, nuntainete ja ellamühanismiga miinide
tootmisel.² 1944. a. märkliste arutuskimist ajal
organisatsiooni liikmed põgenid metsedesse ja
neodestadaid ligi 1000 liikmelise I Põlja-Moravias
partisanialga.³

1944. a. alguses teunis Moravias uus kodan-
liku organisatsioon „Kodumaa üht.“ organisatsi-
oonil olid esakonnad Brnos, Moravia-Extravas,
Prabas jn. „Kodumaa Üht“ andis oma üles-
andeks propagerida slaavi rahvate emavake-
lert rõprust ja rõprust nõunogude liiduga.
Organisatsioon toetas aktiivt võitleest enupan-
tiduga ja kelle liikmed in võtsid era vastu-
paneliinemist. Ette võetis, uus töötand kelle

¹ A. U. Žigopryob, lk. 210

² samas, lk. 210

³ samas, lk. 210

organisaatorid liiumed kätivat valmis tuodan-
gut, lohuti tööpinne, uuitati lundlehti, Kodumaa
Eest' all tiheidalt nohua partisanialgaga. Jan
Ližka" ja muutsis partisanidele riideid, medi-
kamente ja andis idari uogutud luumandmeid.

Hydrichi terrori tingimustes paljud purusta-
tud organisatsioonide vabade ja jäanud liiumed
põgenid Moravia metsadesse. Nende hulgas oli
arvukalt "Rahva Kaits" ja "Jätku Uskavetus"
liikumid. Nende organisatsioonide endised liikmed
meodustasid uut organisatsiooni "Kolme Raada".
"Kolme Raada" neomise arstid heljum paljud
väikend Moravia vastupanuorganisatsioonid.²

"Kolme Raada" veldus, e kommunistide
kantiina on tige ja d ulvitu rahvas i nende
rejalinnu vastupanu entada. "Kolme Raada"
anis na in partisanialdade loomisele. Nende
gruppide loomine tal õnnistus, kuid enamuse
nist liitus heljum kommunistide meodustatud
partisanialdadega.³ Saatemata antiivale tige-
vusse jäi "Kolme Raada" ninski Londoni valitsuse
teenivus organisatsioon, kes unistas endise
norra taatarnisest Tšillostevannias.⁴

Suga 1943. a. ja 1944. a. I pavel loivus vastu-
panuliikumine vulgi. See ajavahemikul jättes
proletariaadi võitlus ema majanduslike ja

¹ A. U. Higopereb, lu. 211

² samas, lu. 211

³ samas, lu. 211

⁴ samas, lu. 212

poliitiliste siquide art, uavas diversioide art,
 laisne partisanivõitlus. 1944. a. jaanuaris
 oli Tšehhoslovakkias loodud 64 partisanileriga-
 di jm. allüksid. Nende organisatsioonide
 üle 300 meest raudteediversiooni.¹ Erakus
 sodantlane jt. parimpealide organisatsioonides
 sulle püüdi antiivõitlusele tulla ja langes
 ohimaa liite TKP-ga.

Kõsitletavatel perioodil teinud ululised
 stundmused Slovakkia armee ja Nõukogude
 Liidus lahvate sõjakeel. Nagu juba teises
 peatükis öeldud, võlmsid Nõukogude Liit ja
 Tšehhoslovakkia vahel 18. juulil 1941 sõjalise
 koostöö lepingu, mille üks peamisi eesmärgid Nõu-
 kogude Liidu territooriumile sõjakeelise
 väeosaide meedetamist.²

Nuud väeosaide formid 1941/42. a. rahituse,
 mid 1943. aastani need nejaduument era ei
 võt nud. Meedetatud väeosaide sõdurite
 ja elvitseidude said vabatahtlikud, mis peale
 1939. a. 15. märtsi sündmuse migratsioonid
 Poola ja 1939. a. septembris sattunud Nõukogu-
 de Liidu puult vabastatud territooriumile.³

Nõukogude armee all poliitmigrandid,
 G. E. Opatov, T. T. Mažanobeni, kelle gannu od
 anjupavennu glumenuu konpobennu 6 roju
 kopei nupobei veinno, koba a kubiinnu
 nepome, nr. 4, 1960, lk. 86

² vt. diplomitöö lk. 60

³ Peale teie ere vabastamine nullus Nõukogude
 Liidu naitsabi teude luluu enne Teist maailmasõda

Nõuogude Liidu laavad tsõhkid, Tuga-Kayaa-
ia unraileand ja riidid äli tulleud skellani
arvu rōdunid.¹ 1942. a. veebruarist lahingutele
artumiseni älid need vāvesad Burzulusis, mis
äligi vāvesade tigelinus formirumise uokaus.²
1944. a. lüpingute äleml Nõuogude Liit andis
uigunvatile vāvesadile äli rēvastum, varustum
jōv uadadi osas. Tsõhki vāvesad formiruti
demonstratliun printsipi äleml. Poliittēed
vāvesads jukkis J. Prokassua.³

Pōljukas, mis tsõhki vāvesad lūlitusid vait-
lum älis 1943. aastal äli Londoni valitsun
poliitina. Suatamata rōlmitud lüpingutele
Londoni valitsus ii neviud, ä tsõhki vāvesad
vāitlens⁴ Nõuogude Liidu turviluorimil, vaid
taltis neid namitada Tsõhkoravannia rābas-
tamisel ja äma vāimu taastarnisel. Neist
Londoni valitsun rōvatsustist annab tōkhistust
Inglise valitsun ja tsõhki rējavāvesades tugitse-
va Londoni valitsun agendi Pina uigavahitus.
Uigavahitus pōljendatann vāvesade riidile
nitte saad mist ände vāimnuga. Need vā-
esad lunnuvat nõuogude riimtel teo mata
uam äma uodumade ja rālvale.⁴

Partis kommunistide rōjeu tugevumist

¹A. U. Higopjev, lu. 203

²C. Traub, lu. 70

³A. U. Higopjev, lu. 203

⁴C. Traub, lu. 76

välisadus, Londoni valitsus püüdis neid vahetada
Nõunogude liidust ära tuua. See nõuete reijus.
Lis ka meeldas Londoni valitsus Buzuleenis teile
agentide võrgu, nende hulgas na Pina¹, mis pidi
taustama kommunistide astumist väeroo.²

Kõigile Londoni vastule tegidaga läpe väeroo
in. 28. augustil 1942 meodentatud tšehhi patal-
joni komandöri L. Svoboda pöördus nõu patal-
joni nimel J. Stalini poole kirjaga, milles
teatas pataljoni õppuste lõppemisest ja palus
leuva rindale saot misest.³ Nõunogude ülem-
juhatus rahuldab selle palve.⁴

Tšehhi pataljon sai parima nõunogude varus-
tuse ja 1943. a. ^{jaanuaris} Tšehhis Buzuleenist. Tšehhi üld-
mihiline pataljon saadeti Sorokini rindale,⁵ mis
ta arus poritsioonidile Soukovo üla juurde
30 km. lõunapool Kannevit.⁶

Soukovo vaitsit juhtis G. Jaroš. Tšehhi patal-
joni tuluristsid reijunoid ägidatens. Tema
vaitsit alla uuuluvam tšehhi paisati 8. märts-
il 12 saama tanni. Pidu ägidatid televahe-
tust ja käsivõitlust 9. märtsil vaitsjad
pidid jätma oma poritsioonid.⁷

Nõunogude valitsus hindas nõrgelt tšehhi

¹ Pina-ütlise palgaline meedagent tšehhi väeroos
toetas na spionaaži nõunogude liidus. Ta tabati
ja 1943. a. anti nõunogude vaitsit alla. Pina tegi
tšehhi väeroosid eli rüürod väljanduse, e isigi rüü-
manitsit tida heiduma nõuflintist nõunogude valitsungas.

² C. Traub, lu. 72-73

³ Lehteno. usocubayme epromenu, lu. 50-51

⁴ samas, lu. 61

⁵ C. Traub, lu. 76

⁶ samas, lu. 76

⁷ B. M. K. lu. 144-146

pataljoni teenid Soulovo vaitsmisk.

7. aprillil 1943 pidas K. Gottwald raadio kõne, milles andis lühingu tšehhi pataljoni kullistatule. To ütles, et tšehhi pataljoni teed annavad uugu rahvale teadmis, et tšehhid ol ema nätega alustanud võitlemaani Lidice ja Ležani ust ja et pataljon täitis auge ema uolun.²

2. mail seaditi tšehhi pataljon Novohopuskain, kus ta formuuti brigadidiks.³

Prale tšehhi pataljoni lahustumist Buzulunist jäi riina reservpataljon, mis pidevalt täitis sama amust põgenenud tšehhide ja slovani amust põgenenud slovannide auel. Dertteru mine oli alonud juba 1942. a., mid prale Stalingradi mudus ne mariliseis.

Kaunadania lahingute ajal 1943. a. jaanuaris tuli Võu uogude Arme juve podporuutšiv P. Marelli 53 mihiine alluunis.⁴ Salgevunis liites partisanidiga M. Pavlevitš'i auto uolona jäie ulvastusega, Polesje partisanide juunde tuli 37 slovani rōdurit.⁵

Prale saastate purustamist Kaunadania slovani amu allisjāsenud erad seaditi Kremmi, kus nad pidanid uolitsitehistest.⁶

¹6. Jarosile anti Võu uogude liide uanjan nimitus. 86 rōdurit ja shvitseri autanustati nõu uogude meda- iti ja ordanituga. 1943. a. 4. mail sai tšehhi patal- jon tanuierja Vorosēi riide juhatuselt.
²Служба - убоубагине агноуеуе, лн. 66-67
³В. М. Крууеб, лн. 147
⁴Гамар, лн. 148
⁵А. М. Хуоуеуеб, лн. 218
⁶В. М. Крууеб, лн. 148

Kõike algas olevannide massiline deserteerimine. Põgenud olevannidest teunis partisanisala „Linn Fasismile“, mida juhtis J. Žan.¹

15. mail tuli nõunogude peüle kaptin J. Kalyua sõdurite grupp, millest 18. mail moodustas J. Kalyua partisanisala. Kalyua salu teostas üa julgid operatsioonid, nejärel võttis üles Nõunogude Armuga üa lahingutest buriš'i all. buriš'i all J. Kalyua langis.² Peale tema surumist partisanid arutasid tšikki rahvus-
linna brigadi.³

Surim olevannide ületuleu oli 1939. a. septembris Illitopolis all. Olevani võõgude ülisandus oli katta saursari Dnepri ülitamisel. Kõttude üo Nõunogude Armuga tuli tema juude suuo olevanni.⁴

Ülden 1943. a. jaanuil tuli Nõunogude Armu juo partisanide peüle ligi 4000 olevanni, mis andis üi võimalum moodustada üeri võõeri.⁵

Novohopovski formeeritud brigadid artes uutem lahingutem 1943. a. septembris, mil võeri lahingud Kiievi päant.

Vastupaneliikumine laienemine võõmaale, tšikkide - olevannide brigadi lahingutem artemine Nõunogude Armu uormisus, väidude

1 A. U. Hlyopereb, lu. 220

2 J. Kalyuaale artes Nõunogude Liidu uarylon au-
nimetus

3 A. U. Hlyopereb, lu. 219

4 B. U. Kurov, lu. 148-149

5 A. U. Hlyopereb, lu. 219

Volgal ja Kiusi naare,¹ nendisid Londoni valitsust
 muutma oma vrist suhtumist Nõunogude
 Liitu. Londoni emigratsioon mäistis, et kui ta
 li leo nõbralinne nehtud Nõunogude liiduga,
 mida nõudis noogu rahvas, naudab ta lõplikuult
 oma autoritudi.² Londoni valitsus otsustas
 sama nõbralinne nehtud Nõunogude liiduga,
 kuid nõja lõppude taotleda ühegi järeluduga
 indise vana taastamist Tšehhoslovakkias.³

1943. a. lõpus teimuvad sõjalised ühendme-
 nd said otsustevatus, ning Benis otsustas varte-
 võtta Nõunogude liidu tepannu Nõunogude
 liidu Tšehhoslovakkia vartatime abistamise
 ja nõjayärgu noosteo lepingu uolla.

1943. a. lõpus oli vabastatud 2/3 Nõunogude
 liidu enupentud terriitoriumist, 1943. a. sept.
 rapitellenu Itaalias, uarvaid fašismivartand
 mulholud Soomes, Ungaris, Rumenuas. Oli mlge,
 et Saasamaa ei munda purustada Nõunogu-
 le liitu. Inglise ja USA valitsund ulid kurni-

¹ Lahingud Kiusi naare teimuvad 1943. a. juulis

² Oma autoritudi oli Londoni valitsus naudtanud
 juba 1938. a. Müncheni pävil.

³ Kodanliku vana taastamise täps nõjamine ter-
 riori völgjo nohuruise plaani. See oli sõjalise pöörde
 pöran. Sõja lõpuperioodil Londoni valitsus pidid
 rünnakule pausnama luurgrupid, no uou nõu-
 mid kodanliku vartepanneyanisitsioonidiga.
 Tähtsenu vöral oli nende gruppide täksanne
 lauseta inda näite tähtsenu juhtimine.
 Luurgrupid pidid samuti teada luoma armee,
 mille abil kodanliku valitsus ulis vortanud
 pöörde ja tulnud vöimule.

(Lahemalt Inglise plaani uolla on materjali
 A. U. Högopelob, lk. 227)

itud anuma Nõunogude Liidu riiside alinta-
misele ja temaga rühite parandamisele.

Peale 1943. a. oktoobris toimunud Moskva
välisministrite nõuvennisi Ingliseaas andis nõus-
oleku Nõunogude Liidu-Tšehhoslovakkia vahelin
lepingu sõlmimiseks.¹

1943. a. detsembris president E. Benis saabus
Moskvasse.² 12. det. 1943. kirjutati alla Nõuno-
gude Liidu-Tšehhoslovakkia sõprus, vastastiku-
sõbrustamise ja nõuajärgu uuesti lepingule.³

Leping sõlmiti 20. us aastaks ja ta garanteeris
Tšehhoslovakkia suveräänsu riigi taastamiseks.
Hispaania nra lepingut ütles K. Gettmald ^{26. det.} hääldio-
nõus, et „... peale riigi vabastamist ne leping kind-
ustab mille täieline julgeoleku, vabastab mille
jäänd selles, et me saaksime hoolde rakendada
mele ja õnneleku leu elitarniseks vabas ja rõõuma-
tus Tšehhoslovakkias.“⁴

¹ Kandades Londoni valitsuse vaenulikuks rühumist Nõu-
nogude Liitu Ingliseaas loovis sõlmitada emu. müju
na nõuajärgu Tšehhoslovakkias. Sel us mõnede pühade ka
kandada Nõunogude Liidu-Tšehhoslovakkia lepingu
sõlmimist. Siis oli E. Benis oli julge nõus sõt no rante
Nõunogude Liidu etapanuude, kirjutas ta Tšehhoslovak-
kia rahvapäevale Moskvas Tšehhoslovakkia, et lepingu sõlmimi-
se viihib, kuna Londoni valitsus ei nävi lepingu sõlmi-
mise sõtten konfliktit Ingliseaas ja Nõunogude Liidu vahel.
(Lühene. Uus-Ungaryne ajakirjandus, lu. 117-118)

² Benisil oli uueas sõlmitava nõunuleppe projekt. Leping
pidi sõlmitama 5 aastaks. Leping pidi keelema radifit-
nerimisele alles peale Tšehhoslovakkia vabastamist.
Londoni valitsus püüdis sõlmida rühelkõrvalt sõt lepin-
git tühineks ajaks, mis võimaldas nõdantune tege-
da vastavalt tema plaanidele. Kõviraadumiste nõi-
gu mudeti uue Londoni nõuatsund ajada rühja

³ Lühene. Uus-Ungaryne ajakirjandus, lu. 132-134

⁴ sama, lu. 143

Benši loomuse sümboliseks arvatakse ka TKP loomuse
 Kesnuomitee, kus alustas Benšiga läbirääkimisi
 vastupanuliikumise, tulevase riigi uue ja majan-
 dusele kättemõtte kohta. Läbirääkimistel tähts
 TKP juhtuond rahva huvidit. TKP kritiseeris Londoni
 valitsust, et ne pidendab oma poliitikaaga
 vastupanuliikumist ja nekkub suurel määral parti-
 sanisalaade loomist.¹ TKP tagi ettepannus, et
 Londoni valitsus teotaks välja reetrite ja saad-
 tuga neortöö peeldajate karistamise nadevi
 projekt.² Läbirääkimistel arutati tulevase riigi
 uude ja majanduse puuduvaid küsimusi. TKP
 tagi ettepannus rahvusvõimuse lahenamises.³
 Samuti TKP pani ette nõuda teja lõppide ilinche
 ri-eln Tšehhoslovannia teatarnist. Uue riigi
 loomisel maad rebatamise näigus TKP soovitas
 võimude anda ajutiste võimuorganite nalle,⁴ vabas-
 tatud territooriumil aga anda võim rahvus-

¹ Уголова Улоубанув, кв. 351

² Sellise nadevi väljatöötamine oli suline avesta-
 der tulevase riigimuri. Suuremolekolistide (kuno just
 nadevi alid neortöö peult saad lantega) ja reetrite
 karistamine vältis nende sattemist uude valitsuse.

³ TKP pani ette anda slevanniale uunmääramin
 äigis. London nõudis üit riigi loomist. validleri
 tekitas tõlhi saad lant uunimust, kuna nade viid
 reetrite ajentumist II nadevmaraja ee, mis oli teuni-
 mid rahvusliku van tõllide ja saad lant vahel.

Londoni valitsus tagi ettepannus seata pealt teja
 lõpp saad lant Tšehhoslovanniat välja.

Tšehhoslovannia rahvusvõimuse lahenamist täpli-
 mit alls 1945. a. Potsdami konverentsil.

⁴ Ajutiste võimuorganite ülesannet li karistada reet-
 rid, eluvidurida onupatsidoni rüümi jõe nadevi
 teatada tevõtte ja transpordi teo, demokraatlik
 armee, valmistada ette Rahvuskoju valimine.

line no mitude nätle.¹ Peale noogu mas rebasta-
 mist TKP soovitas Rahvuslinev rinde loomise
 koonne mooduda, Rahvusnoogu, kes juhtivat era-
 standas ühegi marksilise moodu partiid (kommun-
 nistid, tsiaaldemokraadid, ratsionaalnatsiona-
 listid)². Lähivõtanemistel arutati ka hilvan
 riigi majandust puutuvaid küsimusi.³

Kõigis arutatavates küsimustes oli rõhiseid
 rahumõnneid, neid mõlemale poolele oli ne-
 gi, et reja järgne Tšehhoslovakkia peab erinema
 reja eest ja et uus riigi loomine peab keemu-
 ma, moodustatud Rahvuslinev rinde loomise.
 Sellest lähtudes rõhmili na koonnulepe Londoni
 valitsuse ja TKP vahel.⁴ Selle koonnulepe rõhmimine
 ei tähendaud üll Londoni valitsuse leebumist

¹ Уголова Уголова, ca. 352

² TKP ta soovis tagasi Benesi ettepaneku anda peale mas
 rebastamist reim Londoni valitsusele ja uheldis sellest
 valitsusele era reitmat. TKP ei reitunud no ühen-
 dotud partiid moodustamisega. Benes pani ette luua
 3 partiid grupp: varumpeolud (kommunistid, tsia-
 aldemokraadid, ratsionaalnatsionalistid), tsenter
 (väreuodanlinev partiid), parempoolud (agrarid ja
 jt. muudandunud partiid), ühendatud partiid wo-
 mine üll tähendaud TKP talustamist tistes partiidis.

³ TKP soovitas uterite vara no fisunuda, rajata-
 da indistale emanielle empanide puult riisulud
 vara reitusega, nuni 500 000 krooni. TKP reitdis
 maanformi lähivõtanemist ealuvava muude.
 Benes reitdis samuti maanformi rajadust, uide
 ka ei reitunud reit reidivõtanemist üll reitise re
 pani ette «natsionalistide» mõned reit reituse
 ja muuta ümber pannud reit. uide soovitas
 ta reitandada reit reituse reit ja reitandatud
 maal luua «natsionalistide» majandid

⁴ Blumine üll kipingu rõhmimine üll arjades, et
 Londoni valitsuse nimel Benes tunnistas rahvus-
 linev komiteid uide riigi reitise organitena.

ta plaanidest, kuid võlmitud nõnnulepe oli
sulisus sammus teel revolutsiooni rahuliku
arengu poole.

Tõimuvate rühmade ja TKP algikentide ja
tautiua mõjul teimnes Tõhholedavannio, ühisrah-
vas ideoloogiline nihe. Tugevnes vanmpoolne val-
lau, vähenes oportunistide mõju. Ka mõige parem-
paalsamad partiid arinid ühendeni-ette valitsen
nitiserimisile. Oli selge, rasge ütles K. Gettvald,
et valvas, us oli tõvi liinud iis nunnid satru-
mund, et lubo. taastada indist nõnda ja ei
salli nõnda, et uus vabariigis juktivatle
võttadile aruus nudi võtriadad vihid ja
poliitikatiglasid, us 1939. a. pütsid valvart ja
tõpuss rühid ta.¹

Nihe rahvalulude teadvus ja laialdane
rahvamarside osavõtt vartepanuliseemiset
tõid nõdrad tingimund TKP idude, sitti
Rahvusline rinde loomise idee üvemisile.
Rahvusline rinde loomist nõdratas sel
arjavelu, et vartepanuliseemise. laie nudi
nades töölisulavri tõhustatus, väitlun nõigus
talurahvas tõhust töölisulavri ja na nõdan-
us ei tahtnud enam pirduda „nigraali“
võtamisiga. 1944. a. jaanuaris saatsid „Kulme
Raadaga“ nõtud vartepanuseorganisatsioonide

¹ K. Tõpbergy, Uõppannu hõuzõhõgenus, l. ad, lu. 48

Londoni nimelise komisjoni raportid: „Täie ühis-
mõtteid lihtsasti äsritavad rahvahelise tüüpe.
Rahvas on näituseks valmis ja jannub tegele
järele...“¹

Kujunema Rahvusliku riide edena tüü
tagatiseks oli tegeva ja autoriteetse tuumiku
loomine, mille tulemuseks näinud vastupanu-
organisatsioonide erindajad. Käesoleva perioodi
puudusid oli ne, et rahvarinne, misgi ta siiski,
põlvud üllaldaselt riigis.² Käiu edesid
Rahvusliku riide loomisest 1944-ks aastas
olid juba demas.

Samasugune protsess toimis ka Slovakkias.
Talurahvas ja töölisklassid olid alustanud
tegevust juba 1939-1940 aastail. Vastupanu
Töö-Tuue riigimile avaldandide neevani armu
rõdenid ja ahvitseid. 1943. a. muut anti-
semitid ka Londoni emigratsiooniga notud
kodanluse organisatsioonid. Suurimad neist
olid nn „Slovaki Ohvitseid“ ja endiste
parlamendisadade ühte Urini ja Letrichi
grupid. Slovakkias tegevitid ka nn. bata-
laste grupid, kes püüdnud monopolist Battele
luna vabadusvõitleja oruoli.³

Slovakkia kodanluse grupid ja organisati-
onid olid aeg tundevall vantsionilisemad

¹ A. U. Hryhorov, lk. 243

² K. Tejčar, Hryborov, Hryborov, 2. kd., lk. 53

³ A. U. Hryhorov, lk. 245-246

protectoraadid uodanlun organisatsioonidest. Nii puudus niidelle organisatsioon ja programm. Slovani uodanlun organisatsioonide põhiu-
mängus oli Slovani uodanlunle niidolale
põitsioonide nõttevõitmine ka rakastatud slo-
vanias. See nundisui niid otsima liite SKP-ga.

1943. a. septembris ühinevad kommunistid,
otsiavaldemouadidid ja agruudavolund slo-
vanias Rahvuslikus Nõunogus.¹ Sama aasta
detsembris liitus SRN-iga ka uodanlun.

1944. a. alguse avaldas SRN deklaratsioon,
nilles määras niidolale Slovani rahva esis-
vad ülesanded.² SRN-i programm nägi ette
tähtse töökude ja kevannide riigi loomist
ning ka demokraatiline uuenduste läbiviimist
uus riigis.³

16. aprillil 1944 Londoni valitses vastavalt
Moskva tõlmitud kokkuleppele tegi avalduse
tulevan Rahvusnogu uuestumise kohta, ja Selles
avalduses pöörati eriti suurt tähelepanu
rahvusliku komiteedile ja nende ülesannetele.
Sama aasta aprilli lõpus andis Londoni
valitsus välja nõudum kateete ja sotsialistide
uortöö peeldajate uaristamise kohta.⁴

Niid Londoni valitsuse sammud olid
notud ajaaluga, & Nõunogu Armee I

¹ Slovania Rahvusliku Nõunogu erineb hiljem
ühendist SRN

² Slovannide ülesannetes püti uoidelale uüigi järaku-
dige järismi vartu, uus nide Londoni valitsuse ja
niiste maadele vastupanuliikumisega, haavate uelival
juhul uüim

³ A. U. Hupozjeb, lk. 278

⁴ sama, lk. 40279

Almaia rinde ränd ühtasid 4. märtsil
 Ostri ja Pruti ning 8. aprillil jäändid
 Nõuogude Liide Tšehhoslovannia piirile.¹
 Oli algamas Tšehhoslovannia lõplia vabarta-
 mine. 8. märtsil 1944 sõlmiti Nõuogude Liide
 ja Tšehhoslovannia vahel leping, mis määras
 üheltas rinde rindide rittide Nõuogude
 Arme vihmise ajaas Tšehhoslovannia teritiori-
 umil.² Vabatatud terituumiumil taks veim
 Tšehhoslovannia valitsumle. Armele rajatigumun
 pinnomas veim suules liitlasvägede ülem-
 juhatusle.³

Nõuogude Arme noormisus lähes Tšehho-
 sanniide na tšehhi-slovannide valuslia
 brigaad.⁴

Nõuogude Arme lähemine tõstis tun-
 duvalt rahva võitlusvaimu. Ettevõtetes ja
 tehastes algas massiline lahingrühmade
 uumine. Lahingrühmade juhtisid selvotasij,
 tegid selpitustööd mahajäänud töoliste hul-
 gas, kannisid relvi, valmistudis ülestõusum.⁵

Suuremad lahingrühmad loodi Karluduvort-
si tsemenditehastes, Berouni ümbrumundis

¹ A. U. Фигуров, с. 249

² Коллеяно-Уховцовагине с. 160-162

³ samas, с. 160-161

⁴ samas, с. 161

⁵ Suuremad lahingrühmi ettevõtetes kannati
 nimetamas Puranas Kaardiväerus
 maal teinud lahingrühmi kannati nimetamas
 Revolutsioonilises Kaardiväerus

ja Komarovski mitallingitahastis.¹

1944. a. nime jätkus ^{ka} partisanialuade loomine. Uued partisanialgud tekkisid Liptovi ja Turtse tumburms. Põhja Slevannias, Volgitsa karpaatides ja Ksu-Slevannias (Mägi Vitra jt. rajoonides).²

Partisanialuade areu toemiline uar andis võimalum partisanivõitleu kautilu mudumiseu. Partisanid olid küud nutelised avaliuuele tegutsema, nad võisid vabataada üurimide ütlarid, lisku ja isegi väimuid rajoonu. Partisanide sellist teguut kaunistas aga viluud naadid ja väljastõppe muduliuueu.

Arvestades kuid muduri jõrdus K. Gottwald 1944. a. mais Uudina KP (b) Kesnu mitu nuritari, Uudina partisaniliikumise juhi W. S. Hristõevi puole paluge onnada ali Tõhhorlevannia partisaniliikumisele.³ TKP palve rahuldati. Uudina partisaniliikumise taap sai üles andes itte valmistada spetsiaalsetel uumstel partisaniliikumisele vajaliku naadit ja teimitada ne Tõhhorlevannia terimuumisele.⁴

Prale nuritu lõppu 1944. a. juulis-avgustis saadeli Tõhhorlevanniam 24 gruppi partisaan-langvaujuid üldavuga 400 ihi mit.⁵

¹ A. U. Higopuzõb, lu. 251
² samas, lu. 254
³ Угопуя Ушоубануу, lu. 354
⁴ samas, ^{lu}(354
⁵ samas, lu. 354

Kõrs Nõunogude liidus väljatõppe saadud võltsi ja kehvasti partisanidega saadeti Tšihorõvan-
 niam no. nõunogude partisaane. 27. juulil 1944
 saabus Kõrs-Slovanniaose õhu teed naudes P.
 Oditšino partisanigrupp,¹ augustis moodati Fedram
 major A. Jigorevi 23 liikmelise grupp, mis kahe
 nädalag. saavas 830 liikmelisus. Hiljem oli A.
 Jigorevi partisaanidega oodis 5000 partisaani.²
 Pruševi rajoonis moodati Smežinski, Martõrovi
 ja Tranevi partisaanisalgade.³ 16. augustil tuli
 alla Pavla piiri Slovanniam partisaanidele L.
 Bernsteinini juhtimisel. Selle salgaga peeti tulli
 Tulpovee küla piirivalve garnison.⁴

1944. a. augusti lõpus oli dimineeris Slovannias
 7 tugemat partisaanitehendust üldarvuga 12-14000
 inimest.⁵

Kõrs Slovanniam saadatud nõunogude
 partisanide grupid teid uute ridemede SKP
 põrandaaluste organisatsioonide ja rahvuslike
 komiteedidega. Teisel abil rüüride loomisel en-
 tandid kehvasti armu võltside ja laninud.
 1944. a. algas tõeline partisaanirõda Tiro rüümi
 varte. Partisaanid lasid õhku rüüde, viadude,
 tuhnilid, lantid rööbatest välja sama rüüvää-

---

¹ B. U. Kurov, lk. 338
² C. Traub, lk. 148
³ B. U. Kurov, lk. 338
⁴ samas, lk. 338
⁵ A. U. Jigorev, lk. 259

õelone, korraldand ühnamuid rejalistele
kommunivatsionidile.

Nii uenduseid 1944. a. mees Tšehhoslovannia
nõiu patriootilised jäud lõpliku teogi andmi-
seis fašismile. Tšehhoslovannia piiril visis
Nõuogude Armei, visimadal nõis teeline
partisanisõda. Ka ideoloogilisel rindel olid
ujunud uudemad fašismi lõplikuks purusta-
miseks. Slovannias oli loodud SKN, protento-
raadis oli võitlus Rahvusliku rinde loomise
ost lõpule jõudmas. Tšehhoslovannia rahval
oli olemas teeline juht SKP ja TKP nõue, mis
oli nuteline viima rahvate võitluse otsusta-
sam etappi.

Kogu see revolutsioniseerimise protsess lõp-
tatumisena kannas üle rahvade monaadli-
kuss revolutsioonius, millele pani aluse Slovan-
nia rahvusliku ülestõus 1944. aastal.

I preatükk

Relvastatud ülestõusnud Slovakkias
ja Prahas. Tšehhoslovakkia lõplik
vabastamine
(august 1944 - 9. mai 1945).

1944. a. suvel kandis Nõunogude Armee sõjatege-
vus fašistliku bloki riikide terviktootimisele.
Rumunias, Bulgaarias ja Ungari napitulenevise.
1944. a. juunis avasid USA ja Inglismaa teise rinde,
mis olulisel määral kiirendas Saksamaa
purustamist. Kõrvas rahulolematust näi Saksamaal,
mille tunnustasid üliohvitseride atentaadid Hitlerile.

Vastandamata sellisele nõudmusele näigule saava
valitses jätmas sõda. Leotes, et Hitleri vastane
blooni loojumise liitlaste vaheliste vastuvõetude
tõttu.

Sõja jätkumise tõttis tunduvalt Tšehhi-
Moravias Protentoröödi tähtsust armnali-
na ja arme varustajana meel rajalikuks.
Eriti tähtsust kujunes 1944. a. suvel Slo-
vaania Sabariin. Nõunogude Armee jätkas
paliturgu laial rindel ning tähtsust Saksamaale.

Saksa väijehäätus otsustas Slovanniat uue-
ksada Nõunogude Arme jvalituri jvatamisus.
Slovannia mägist ujuji uantaria saasland
tuquade uindlustuste hitamisus. Kogu Slova-
nia territorium jidi ujujemo kindluta-
tud uiluus, mis tunjib nõunogude riidiri
jõgades ule uakte era. Selline oli saaslandi
Nõunogude Arme jvalituri jvatamise plaan.¹

Selle plaani ualiserimist taustas aga
1944. a. uue ujujema oluord Slovannias.

1944. a. uue ujujema Slovannias revolutsi-
ooniline situatsioon. Rahvakuuades uamas
rahulolematus valitsua režimiga- ja reja
varte, millon oli slovani rahva uisunues
Tiro-Tuni fašistliku valitsus. 1938. a. alats uais
Slovannias vaitlus fašismi varte, mida juttis
proletariat liides talurahvaga. Uadad olid
uodud uuantatud jäud partisanialuude
uäve ning olid olimas revolutsioonilise vaimu
algud rahvusline uomitude uäve. Slovani
rahval oli uuantatud juht SKP ~~uäve~~ ja uide
uiklane tema vaitlus - Nõunogude liit.

Valitsuaad uamid jodend aga uigavat
politilist uisi. Slovannias fašistliku valitsus
jvluud uuteline teime tulema uarava
uolutsioonilise uimemisega. Ta oli uastanud
ua oma uimara tue - arme, us heides Teu-

История коммунистической партии, с. 517

nõuude Armee ja partisanide puole ning oli valmis ühikuna rahvaga.

Kõik need asjaolused, revolutsioonilise rütmatsiooni väljakuulamine ja Nõuude Armee tähtsime ülesannete jaoks tingimuste loomine rahva otsustavaks väljakuulamiseks - relvastatud ühistõus. Relvastatud ühistõus on patriote vartu oli rahvusliku vabastusvõitluse loogiline jätkeus, kuna... rahvuslikult rõhutatud dominonoma igasuguse vabastusvõitluse... rahvusliku ühistõus."

Kujunenud oluordest arvatakse selgelt ähvardada sama onepatriote.

Sell 1944. a. mais kutsus Hitler Tiro Buliini ning nõudis te mallet Slovannia naitsi organiseerimist Slovannia jõududega.² To rahvulliu Tiro valitsus töötas ni uhu välja naitsiplaani ja anus nllle realiseerimisele. Selle plaani aja nija slovanni patriote. Nad hävitaisid hitlatavaid ni rdllestisi ning kaunistasid rajaliku materjali uuhaleteimitamist.

Nõuude Armee jätkeu palitungsadid Saksamaa tõriseu ehtu, ning sellepärast Hitler otsustas lõpetada mängu Slovannia, iserisusega.

¹ V. I. Lenin, Teond, 23. kd., lk. 48

² H. U. Högqvist, lk. 262

Oli selge, et Tiso valitses sama armu vertu-
panu si onita ning Slovannid tabab Tõklima
saatus. Sellepärast muutus meodapääsmatus
Tiso valitsen uuutamise ja uue loomine, mis
ontas suupantidele vajaliku vastupanu.

Nii kujunes SKP ja SRN-i ühisandus 1944.a.
suul maa ühigi patriootiliste jõudude
ühendamise, ulvataatude ülestõusu ettevalmis-
tamise ja läbi viimise.¹ SKP ja SRN-i tööd
taustas allisel maonal SRN-i uuluv
kodanlun parempoolne tiib, uulle SRN-i prog-
rammi si uikallentunud väime Sausamaa
uudasaamise korral.

SRN-i parempoolne tiib si tahtnud toetuda
Tiso väime uuutamisel laiadile rahvatulua-
dile, vaid rida ema plaanide Slovannia
armu elvi tseno naga. Suga SRN-i parempoolne
tiiva esmärgis püüda ulvataatude ülestõus,
vaid sõjaline püü. Sõjaline püü jidi SRN
ulle tiiva plaanide järgi teime ma enne Nõu-
kogude Armu irsetule mit Slovanniam.²

SRN-i uuluvad kodanlun õhustes uida
uulle laadata ülestõusu plaani väjaltõtamise
mis uohandati tegelikult sõjalisele püüdele.³

Selle plaani teotas väjja SRN uadarnus luotus

¹Uetopia uas uobanuu, lu. 356

²samas, lu. 356

³teotatud plaan nägi ette armu uuendamist 2 volen-Bno
Banasa-Bistrica uolmningali ning naal armist uolite-
peritriididele. Plaan si auvertanud partisanisellu
iga uude väimolinnu abi. Nii uodeti ülestõusu
umaldada rahvatulegad. Ülestõusu plaani si
uomõlataatud na uouogude väjaltõamisega.

Sõjaline keskus otsas kevani nõudamun
nõudamun alampoluevoni galianiga.¹

Kuuldes ülestõusu teovalmistamisest uutas
ko valitsuse nõue, uida riigi hirmutas üha
laiemu partisaaniliikumine. 12. augustil uuenu-
tas Slovannia riisumistev mabb riigis rāja
rējansuuvra.² Kulodi sebotaaž, diuvidoo ja
partisaanirōda. Üksuutsi uut uuvatatud ülestõu-
u uaristati surmanullungu.

Ständmusta uõigust ihmumud slovani saas-
cand pöördumid 12. augustil Berliini puule
palude abi vaitlesus partisaanidega.³ Partesuu
tuatas sama valitsus avalikuult, et ta nauatsel
Slovanniat ouupunida.⁴

SRN-i sõjaline keskus järgus Slovannia valit-
u poliitivalu ja 13. augustil uulas samuti
partisaanide tegevum. Partisaanitegevum uula-
mist pühjendati nulliga, saagu partisaaniliikumine
uivendaus ja muudaus Sausamoraale rajalikuus
Slovannia ouupumise. Partisaanisalgud alluvid
uorvaldumel ja uatustand tegevum. Keuile rākus
SRN-i parempuuln tiiva uõkullu ja uivitamist
uuvatatud ülestõusu alustamisega 20. augustil
alustand partisaanid jälle rējatigum.⁵

Peale uueasumist Rumeerias 23. augustil

¹ A. U. Hlyopuzob, lu. 264

² B. U. Kuonob, lu. 340

³ samas, lu. 340

⁴ A. U. Hlyopuzob, lu. 265

⁵ samas, lu. 266

laenuid saava võid uhooldema Slavannia
 piirile. Et anda nilele sammule „nõudem
 jäud” Tisole tehti Berliini peult ettepanna palu-
 da Saasamaa abi võitlusis partisanidega.
 Tiro võttis nile „ettepaneku” vastu 23. augustil.
 Eri nädessama päeval raadiokõnega utsus ta
 seadui rahvast võbradi nile vastu võtma saava
 armud.¹

Tiro solitsun redurliu samm utsus eile
 rahvatuluade mulyaka. Tõolisulan mõistis, et
 ol saakunud aug võljaartumiseus. 24. aug.
 kuulutand paljud rahuslinud no mitud
 võlja mobilisatsiooni võitlusis ampanidiga.²

Tõimund armuade protistruigid. Sueni-
 mad nist olid Dubnicas, Bistricas ja Rybar-
 polis.³ Paljude etvõtite tõolisid laanand
 ulvad. Ilustõis nild tõolistele tulid appi parti-
 sanid. 25. augustil Turzovka tõolisid parti-
 sanide abiga vallutand väiu linna tuhane,
 tähtsamad amitantused, telegraafi jt. objektid.⁴
 25. aug. väiu Hroni jõe alamjooksul armuade
 tõortuse objektid olid ilustõis nild tõoliste ja
 partisanide nões. Samal päeval partisanid
 vallutand Trebjanna rlvalland ja vabartand
 Prievidza linna.⁵ 25-28 aug. vabartati Mantin,

¹Солженин. Воспоминания о войне, т. 1, с. 191

²А. И. Хигорев, т. 268

³В. И. Кривош, т. 340

⁴А. И. Хигорев, т. 268

⁵В. И. Кривош, т. 346

leptev, minulev ning rida tiri väimude
arustatud punuti.¹

27. aug. algavil na armu väijaasturnised.
Enimstena astusid väija Ružomberoni garni-
roni rōdenid vabartades linna vanglas olevad
politvangid. Nendiga ühinevad Martini jt.
garnisonide rōdenid.²

Nii 25.-26. aug. nohtade alanud väija-
asturnised kannad 29.-as augustis üle
relvartatud ülestõus.³ 30. aug. õhtul si
ülestõusute puult vabartatud 2/3 Slovannia
terviteoriumist.⁴ ja ülestõusute arv kannad
80000 inimele.⁵ See nendis Sõjalist kesumit
ülestõusuga ühineva. Ülestõusud armule anti
Sõjalist kesumit nām alustada sõjatgevust
sõnnu armu vastu.

30. aug. avaldas SRN ülestõuse nitsudes uogu
relvast relvartatud väikunle ja uulidat üles-
tõusud rahva nimel Tiso valitsen auustatenu.⁶
Kogu väim rōns SRN-i nāte.⁷ Ülestõuse usumit
nijunis 30. aug. vabartatud Bansca Bistrica.⁸

1. sept. 1944. avaldati SRN deklaratsioon,
milles rōlutati vāhvide ja slovannide ültse

¹История украинского народа, с. 357

²В. И. Кривош, с. 345

⁴А. И. Шкорин, с. 271

³История коммунистической партии, с. 517

⁵А. И. Шкорин, с. 272

⁶Самос, с. 272

⁷История коммунистической партии, с. 517

⁸А. И. Шкорин, с. 271

riigi loomise vajadust ning metside salvart välti-
 ma rllise riigi loomise ut.¹ SRN tuotas vabas-
 tatud teoretikumil rva demokraatliku
 iseloomuga aritisi. Slovannias teastati rona,
 trüni ja neosalevule vabadus, saadeti loiali
 ja rullati fašistlikud organisatsioonid, vabas-
 tati poliitvangid. Sama monopolide uuluvata
 ettevõttes rati nim kontroll, rullati hindade
 tõstmine, rpuuriti ettevõtte ja transpordi
 rööd.² SRN-i raamis luodi samuti Slovannia
 kaitsenomitee ja Partisaniliikumise praetap.³

Kohtadel täus rveim pörando all räljatel-
 ud rahvusliku nomiteude nätte. Rahvusliku
 nomiteude arotsas rised ramiul juhtudel ronu-
 ristid. Rahvuslikud nomiteud arunid raijardes-
 du taastamiseks ja ronaldamisele. Nad arpis-
 unisid fašistide vara, jagasid maad jne.⁴

Kõrui ümberrajundum vabastatud teoretiku-
 rumil juhtis vahitult SKP lähtudes TKP rloonna
 kesknomitee juht rööridet.⁵

Nii algas Slovannias rahvademooraatliku
 revolutsioon, mille loonujitens rllid, „vabunud
 röölistele!“, „Maas rllle, es tida larile!“⁶

Luga Slovannias rllst rüis ü rujunenud juht

¹ A. U. Глаголчев, с. 278 - 279

² Уголова революция, с. 358

³ A. U. Глаголчев, с. 279

⁴ Уголова коммунистической партии, с. 517 - 518

⁵ sama, с. 518

⁶ sama, с. 518

riigiliseks väljateenistuseks, nagu nnda neemis uodan-
lus, seidi tal siid uchi algant palle rahva uuo-
utsiohile emased jaonud.

29. aug. alanud relvataud ülestõus si piirde-
rud age aiult Tiro veimu unuutamise ja uuo-
utsiohile muudatuste uotamisega vabarta-
tud territooriumil.

Nagu juba öeldud 23. aug. alustanud sauka-
nd Slovannia onupermist. Slovanni rahva ülis-
andus oli uoitsa ülestõusu saavutusi ja uoi-
delda maa lõpliku vabartamise ut.

Selles võitluses oli tõniseks taustuseks sõjaline
kesum juult väljateenistuse ülestõusu plaan.
Ülestõus oli laaranud nagu Slovannia igapiir-
dunud Ivolin-Bansea Bistrica-Brno uulm-
nugaga. Ülestõusut võtsid autiivalt era parti-
sanisalgad, uuid nenge tequus oli armuga uuo-
iõlantamata. Slovannia armee, mida nüüd
nemitati Enimeseks Tõtkoslovannia ülestõus-
nute Armee tagan lahijuteta määratud
poritsiohile. Selle tõttu ülestõusut laara-
tud ja vabartatud territoorium vähenes.
Jäeti vabartamata ja uoitsa ülestõus
nd uui Bratislava jt.¹

Ülestõusnute uoitserepordiohile aruunmist
nantas osavalt üra sauso väljueatist. 29. aug.
alustas sama armee ülestõusnute palitunji

¹A. U. Kuzonjov, u. 272-273

sonnaga 4 suunast. Eriti tähtsaks kujunenud lahingud Liliina - Stručno rajoonis, Brezno, Martini ja Telgardi linnade pärast, kus sõitajad saastlastele tugivad vastupanu Jigorevi ja Velično partisanibrigaadid.¹ Saastaste jõud sid aga niivõrd suurend, et partisaanid sid sunnitud taganema loovutades saastastele Nitra, Gandlovo ja üda teise suuna.

Suure abi Slovakkia rahvusliku ühistegevuse sõitajate nõuogude liit. Tullis vastu TKP ja Loodori valitsuse^{abi} palvetele² muutis nõuogude sõitajad oma tegevustani.³ Ühistegevusele viirne abi andmise usmängil otsustas nõuogude sõitajad te võtta Dunla operatsiooni.

Dunla operatsioon algas 30. sept. 1944. Sellest operatsioonist võttis osa ka Nõuogude liidu loodud Vihkide-slovakkide rahvusliku brigadid.

Dunla operatsiooni õnnestumine tähendas purustada roju Slovakkia rajoonis loodud saastaste. See sundis saastaste sõitajate Dunla ühistiinus tõrist vastupanu. Lahingud Dunla pärast kestisid 30. sept - 6. oktoobriini. Siis kestisid vihkide ja slovakkide läbi murede saastaste.⁴ Kuid palle Dunla läbi murede kestisid

¹ A. U. Hlyopuzov, lk. 274-276

² Lubjensko - usomestavanne s'nošenija, lk. 181-182

³ Sõitajate plaan sõitajate operatsiooni, mis pidi Slovakkia teisi sõitajate võtma tagjide rahule.

See plaan kolaset I ühise rinde sõitajate läbi murede Dunla ühistiinus, palle läbi murede võtma sõitajate partisaanidye nii vastastame Slovakkia.

⁴ Dunla operatsioonil võttas Nõuogude arme 85000 meest, vihkide-slovakkide brigadid 6500 meest

saasland nia si ajadisele peadada nõuogude
Armee edantungi.¹ Jätkunud nia siit lootsid
nad nantada ülistõusute purustamisest. 18-20.
ent. alustandis saasland nia paliku si ühis-
tõusutele. Pealiku si usmäm si nenda ühis-
tõusute rõngam ja nad nia perustada.

9-10000 300-l km laiade paisatute nia varte
paisati 30000 röölingjalaväge, 180 tanki, 40 veo-
mehaanika.¹

24. ent. vallutati Bruzno, 26. ent. Zvolen ja
27. ent. ülistõusu usus Bansea-Bistrica.²
Pääl Bansea-Bistrica langemist andis gelian
partisanidele niam taganeda Madal Tatra, ja
nindantada nia ja vedada nõuogude Armee
tulnute.³ Armee sai noraaldem „nina nia.“⁴

Kogu vabadatute territorium vallutati saas-
telle. Slovannia okupanti SRK topdas tugewer.

Kogu riigis algas nia si terror, mille siinjimustes
lunnusid euhardid inimene, lüvisid nimmide
nilead. 18937 ülistõusute savõtjat anturiti,
üle 9000 saadeti noraalus laagriten, 2257 iin-
nute lunnati.⁵ Kuid terror si nia si peadada
aleud rava rōda. Pääl tumberggruppumist
alustand jälle tugewest partisanialgade. Nende

¹ B. U. Knovob, lu. 366

² A. U. Higorovob, lu. 290

³ B. U. Knovob, lu. 367

⁴ C. Traub, lu. 155

⁵ B. U. Knovob, lu. 369-370

paigünd neorididid nünde Suundi- ja Väikema Tatrara,
 kõrg- ja madal Tatrara ning maagimäestiku!
 Siin jätkuvad tiikust Jigorevi, Velično, Šinajevi,
 Lonašovi jt. partisanibrigaadid üldarvuga ligi
 150 000 inimest.²

Võitlus jätkus, saatamata Slovannia ülestänu
 ümberdamisele. Slovannia ülestänu oli aga kulline samm
 Tšehhoslovannia vartupanuliikumises. Te andis tuguga
 kõigi sama armule, kuna viimane uude las oma uues-
 nisest ligi 100 000 meest. Ülestänu tõttu paisati ugi
 sama naistsõjla ja kindlustuse soorale, mis
 ühendades² tunduvalt vägise saatmist põhjast
 Bolšanilo ja uimada saustate nabsel ümberaa-
 mist. Ülestänu moodustas no. No uuogude Arme
 praalungi, kuna ta tõmbas kindelt üm 5-6 di-
 visi ja tahtas uuri vahjunde sause teinud ja
 laujäule.

Slovannia rahvusliku ülestänu uiline tähtsus
 nisab aga ules, et ta pani ulem rahvademoorad-
 ümle uvolutsioonile Tšehhoslovannias. Ülestänu
 näigis et uõideldud slovani rahvas uikulit maas
 rabantamise ust, uaid no uue, demokraatliku
 riigi loomise ust. Siinots Slovannia ülestänu
 uijutas K. Gottwaldi: „Faut, et mil ol uuodud ues
 sabanin... ues teotajade in otsutavad oma maas
 ja rahva saatust mureloomatid uides uõuogude

¹ Угопуя уисубану, ку. 360

² oamas, ку. 360

Liiduga on Slavaukia rahvusliku ülestõuse suurim türe."¹

1944.a. oktoobris jõudis Nõunogude Armee Dunla juures niisama pandud politseipi. Samal ajal vandis saara armee suuri ualotisi nõunogude riide tšerkaosas ja Baluani pütsaani. 1944.a. sügisel napitu leuis Sõjamaas viimane ütlane - Ungari.

1944.a. oktoobri lõpus jõudis Ukraina IV riide väed Tapa - Karpaatia Ukrainas ja vabastanud nile.² Fasismi inuit vabastanud Tapa - Karpaatia Ukraina laniuudid aris fasistliku võimuparandadi liuvideri misle. Kõinjal tšus võim rahvuslike komiteede näite. See loomulikult ei muldiud nodanliku ja Loodori valitsuse. Viimane lootis vabastatud Tapa - Karpaatia Ukrainat vanitada baarina nodanliku armee loomisil, mis kindlustas Loodori valitsuse võimu uoju vabastatud Tšellolevannias. 28. sept. kuulutas Loodori valitus Tapa - Karpaatia Ukrainas välja mobilisatsiooniki „raku aja armuri.“ Loodori üritused ajas ago ngi reellas.

Tapa - Karpaatia Ukraina laniuudid tundis ind alati Nõunogude Ukraina rahva ühe osana ja võitles aastauimnise temega ühinemise lert. Piale maa vabastamist

¹ K. Tojbaubg, Удбpanнoв нрeузлугeннeя, 2. уд., лe. 331

² Уeгoрнeя лeкoвoвaннeя, лe. 380

juhõrdelisei Taja-Karpatia unaike rahvas
nõunogude valitsen juhi J. Stalini juure jaluga
ubada nende teaduslikemist nõunogude
unainaga. Nõunogude valitsen andis oma
nõusoleku.

19. nov. teimus unaikei Taja-Karpatia
unaike Kommunistlikun Partii I kongress,¹
mis avetada noju rahva nevi võttis vartu
volutsiooni Taja-Karpatia unaike ütenda-
mise kohta Nõunogude unainaga.²

26. nov. 1944 teimus unaikei Taja-Karpatia
unaike Riiklikun komiteedu I kongress,
miku saabunid delegaadid oma maos sa-
tan otsustamises. Kongress võttis tuismusest
vartu manifesti Taja-Karpatia unaike ütenda-
damise kohta Nõunogude unainaga.³

Kongressil lahendati tuis rida tuisigi delisi
ünimusi. Lahendati maonimuse taluradve
nanus, valiti Taja-Karpatia unaike
Rahvuslikun Raada, uedi ued nohtuiganid,
anti välja uus töö radusandus, uhtitati
tasuta laidun saamine ja antiabi.

Kii uhtitas 1944. a. autsobrist rebatadud
Taja-Karpatia unaike tunitvoriemil
rahvademokratlikun reid jo ^{selle} rahvas antu uue
õnlikun lu ehitamisle.

¹ Varem unaike Taja-Karpatia Kommunistlikun Partii
TKP unaike

² Меропия unaike unaike, lu. 382

³ sama, lu. 382

Pidale Tšehhi-Karpatidid, unmaine vabastamist
 Nõunogude Arme jätmas paliturgu ja 1944. a
 novembris jõudis Tšehhi-Slovakkia territooriumile.
 Unmaine IV rinde armee paliturgu ürgendas
 turduvalt Dunala juurde paliturgivate nõunogude
 ja tšehhi väeosaade edasiliikumist. 27. nov. jõu-
 dis tšehhi-slovakkide rahvusliku brigadi uude-
 ma territooriumile. 1945. a. jaanuaris vabastati
 Pršav, Košice, Bordenjov ja 26. nov. 1945. a. jaanu-
 aril lõpuks oli vabastatud kogu Tšehhi-Slovakkia.¹

Vabastatud linnades ja küladel toimunud ka-
 mine neosolenud, kus valiti rahvusliku komitee-
 did. Rahvusliku komiteedide valiti riikvate
 võimade ühikute eridajade ning nende väle
 läns rahaline võim. Rahva valitud rahvusliku
 komiteed ühikudesse fašistliku võim järe-
 lused, arstide ja naistestid rühmid, siinid
 töbi vabatahtliku mobilisatsioonitšehhi armee,²
 taastand võimad ja poliitilisi muudatusi
 nõudad, taastand ja reguleerisid töötute ja
 transpordi tööd, jaotand teidudeid ja
 Rahvusliku komiteede juure loodi võim säilita-
 misus rahvamiilits.³

Rahvusliku komiteede mõju ja autoriteeti
 tugevdas olulisel määral 4. det. 1944 Londoni

¹ A. U. Kuznetsov, lk. 348

² Tšehhi-Slovakkia demokraatliku armee loodi
 tšehhi-slovakkide rahvusliku brigadi baasil ning
 laiendati vabatahtlike ja partisanidega.

³ Уголовно-процессуальный кодекс, lk. 523

valitsun dekrit, mis nimetas rahvusliku komi-
tudi rahva easte täitjateks ülemineku perioodi
jooksul.¹

Nii tugewaid maa vabastamise võigus
me, rahvademokraatliku uue aegade.
1945. a. veebruaris alustas Slovakkias jälle
teguvõim SRN moodatud komisioon. 27 veebru-
aril andis ta välja maa dekreti, mis kindlustas
^{maa} maadustele ja vähen maaga talupidajatele hing
lõivitas suurmaaomanadi.²

Kõik SRN-i ja rahvusliku komiteede uue-
utsioonilised üritused nõustand suurnodan-
dum komisioon ja antand Tšehhoslovakkia
nodandum nile varemtele, millel ut ta si
võideldud ja mille säilitamine järvast tänu
rahvusliku kutmise tule.³ Suurnodandum
uutsas Londoni valitsunge kaotas nõiu
väljapaadud taastada pale maa vabasta-
mist oma võim.

1944. a. Slovakkia rahvusliku ülestõusu ajal
TKP ja protutorraadi jorandadused rahvusliku
komiteed alustand laialdast rämpaoniaa üles-
tõusu abistamisem. Teimur massiline tšehhi patri-
ootide ülemineku Slovakkiam, mille tõttu 15. sept.

---

¹ Успенский, в. 363
² там же, в. 363
³ К. Тауберг, Успенский, в. 18

protentoraadi väimude pidada sulgema jüri.¹
Luid vaatamata nullu jätuus tõhhide ilmumise
Slovanniam ning ülestäisut võttis on ligi 2000
tõhhi.²

Prale Slovannia ülestäisno mahasurumint jätuus
na protentoraadis partisaniliikumine. Suent
abi, rapu Slovannia partisaniliikumisele on
protentoraadi partisaanidele Nõunogude Liit.
Alates 1944. a. npt. suadeti protentoraadi
partisanirajoonidom tšu tude saades 11 nõu-
ogude partisanigrupp, us nhe taid rida-
mid JKP ja rahvusline komiteediga. Ühena
nimetust saabus partisanigrupp "Jumaa",
mis maabus ida pool Bnrod ja tegutses protento-
raadis maa täplian vabastamiseks.³ 17. aut.
maandus Louni lähedal 17 liumeline grupp
"Jan Kozina", mille 11 inimest sellest grupist
kandus teadmata. 6 ülejäänut jäudid aje
Tõhhi-Moravias nõrgutikku ja moodustasid
nol uue partisanibrigaadi "Jan Kozina".⁴
25. aut. maandus 15 liumeline "Miroslav
Tõri" ja 26. aut. 12 liumeline "Jan Hus", us
samuti alustasid tegust Tõhhi-Moravias
nõrgutikus.⁵

Jätuus partisanialuude loomine na tõhhi

¹ A. U. Hupopov, lk. 277

² samas, lk. 277

³ samas, lk. 311

⁴ samas, lk. 312

⁵ samas, lk. 312-313

vastupanuorganisatsioonide poolt. 1944. a. napp
 meodust^uis põgenenud näljavangete kommunisti-
 de juhtimisel partisanigrupp, mis tegisel kannas
 partisanisalgas „Konstantin”. 1944. a. loodi L.
 Svoboda nimeline partisanialu.¹

Antiivnt tegutsenud partisanibrigaad „Tša-
 rajev” jt. varem loodud partisanitühkond.
 Partisaniliikumise ulatust illustreerib näige
 paumini riiginaritar K. Franai tunnistus, mis
 teatavasti teatas, et päve jooksul kuulis ta
 ligi neljatuhandet partisanide väjastumist.²

Rahvastatude väitluse nõrval kannata protento-
 raadi teoliselt on ka ena järleproovitud
 ulva-sabotaaži. Sabotaaži onitus protento-
 raadis väga fentivms väitlusvahendiks.

Näit. Praha Raudteekompani itte võttis, mis
 täotanid vanditult sija vajadustes teolin
 töoviljane ühe vahitum jooksul langes 0,722-le
 tonnile 1939. a. 0,937 tonni aumel, maagihet-
 mine langes 1,747 tonnilt 1,430 tonnile. Siin-
 juures tuleb avutada, et suupatsiooni ajale
 nöpäve tundevalt piirndati³. Sama kompa-
 ni metallurgiaettevõtte töoviljane langes 25%.⁴

Protentoraadis jätkus TKP meji supore-
 mine. Loodi uuri rahvuslaine nomenklid, mis

---

1 A. u. Kuzopuzub, lu. 313-314

² sama, lu. 314

³ sama, lu. 314

⁴ sama, lu. 314

ühtne vartupanuliiuurnin ussuk si risi ki
uomata.

1945. a. algus algatas Nõunogude Arme
jalitugi laial, Balti merst Karpodidoni
ilatuval rindel. Pjalitung tui mus uats nu-
nas Varssavi-Berlin, Budapest-Viin! Nõu-
nojude väid jätudrid juva Ksu-Slovanniam
ja lähemid Lamsamaa piirile. See tõstis tun-
duvalt protutorraadi osatähtsust sakra raitu-
plaanis. Asuti protutorraadi piiride siid-
utamisse, protutorraadi teoreetorile
uooldati sama tuge gruping „Tinter“²

Selles muoras teis Nõunojude Arme pale-
tunji tunduvalt unyendada risemine vartu-
panuliiuurnine. Pävanorda unis tõkki rah-
vusliu ülestõus.

1945. a. jaanuaris JKP Põrandadalu Kõm-
nomitee pidas uilin nõupidamin, mis arutas
vartupanuliiuurnin us nisvaid ülesandid.
Nõupidamin otsend avaldas „Rude Pravõ.“
Otsend rõhutat, et tõkki „... rahvas ei või
pari vult oodata, unni ta rabartatam
Nõunogude Arme puult...“, vaid tõkki rahvas
pole oma jäududiga kaara aitama anupantide
siilemale purutamisele.“³

26. veebruaril avaldand nii Moskva unii

¹ A. U. Hlyoznyob, lu. 318

² sama, lu. 318-319

³ B. U. Kõumeb, lu. 412

Londoni raadid ülesvõtsid tõelise rahvale
ulvatatud ülestõusu alustamiseks.

Nagu juba öeldud, protuto raadi vastupanu-
liikumise jõud olid alles ülestatud. Oli vaja
uusa organ, millel olus rahvalik kodus autori-
tet, mis muudis võitluse maitsivori ja
võitlustas tige ülestõusu juttimise. Kuni
sellise organi loomiseni TKP Põhikõrvalduse Kes-
nomitee ja 9/10 Kesnöuugru otsustasid esma-
nitra, erialga vastupanuliikumise usum.
Sellele organ loodigi 1945. a. veebruaris ja ne-
nandis nimeks Tõelise Rahvliku Nõuogu!
TRN-i moodisid TKP liikmed, 9/10 tegelased,
partisaanialuade, talu rahva ja intelligenti
riidajad.² TRN annab ka ulvatatud üles-
tõusu ettevalmistamiseks.

Nõuogude Arme loogne poliitiline agra
näitas, et peagi vabanemise nõgu Tõeliselele
territorium. Kõrs tõelise rahva ulvatatud
alustõusuga annis põlvauorda üldine üni-
mus, üsimeus võimust. Kõrs vabastatud
territoriumil oli alanud rahvademokraat-
liku revolutsioon. Selle edoniamundamine andis
tõelisele võimaluse ülestada uus nõud
ja vabaneda kapitali innet. Kuid võime
üürimuse lahendamisele tuli avestada nõud,

¹Tõelise Rahvliku Nõuogu viimase idaspidi
ühendina TRN

²A. G. Hlyopuzov, lk. 321

et vedupanulikumisest võtsid antiionelt era
mitmesugunde natsionalistid sihid, no, need,
ullele oli täielikult võõras proletariatsadi
ideoloogia. Nende sihtide erindajate ja nõuk-
lylaste demoldamine muut valitsusit kus jõe-
mad laiadule rahvahelnele arusaamatuks.
Oli vaja auge masside ümberasvateerimiseks.
Oli vaja auge, et no, teigi laialdasemad
rahvamasnid mõistaksid nõudluste ja nõukuly-
lastega nende asetuutamise vajadust. Suga
mijunis slunord, mida väga uijunalt selvo-
mustas K. Gettmald: „... meie üksi ei saa, ja
na nemad ei saa valitseda. Meie ei saa
valitseda, needita, nemad mitte... Suga
on usortõo² paratamatu teise grupiga, ullele
usortõo² miige on samuti paratamatu¹“

TKP otsustas alustada usortõed nõudluse
ja uformistidige Rahvusliku Rinde raamis.
1945. a. märtsis leedi TKP, natsionaldemokraat-
line, natsionaalsotsialistiline- ja rahva panti-
dige nõukulypl Tsikkide ja Slavannide Rahvus-
liu Rinne.² Rahvusliku Rinde programm võeti
vartu 5. aprillil 1945 Košice linnas.³

Vartuvõtted programm nägi oma põhitõlis-
annet Nõukogude Arme abistamiseks. Selle

¹ K. Tojbaubg, Udypannau sporybegimue, 2. ud., lu. 85

² Упорна уаоуебануе, lu. 365

³ Samas, lu. 365

kõrval programm nägi ette uue armee loomist, püstitas uue, uudeaegse riigi esimesed sise- ja välispoliitilised ülesanded, nägi ette riigi maa- ja rahvusühendumise lahkendamist ning majandusliku ümberkorraldamist.¹

Kõrval programm püstitatud ülesannete peo- leri rahvademokraatliku revolutsiooni prog- ramm, mille muutmise teis edaspidi arvesta- tades rahvademokraatliku revolutsiooni üle- kannamise poliitilineks revolutsiooniks.

Kuid TKP nimel K. Gottwald märkis, et arvata, „... nagu oleks aeg lähema usmängis nende võimude vabariigi loomist ja poliitiseerimist. Kuid seev strateegiline vigas... Saadamatav vabadatele riigimustele meie lähema ülesan- dus on danud demokraatliku, rahvusliku revolutsiooni läbi viimise.“²

Nii lahutati TKP peult riikliku ühendumise. Pärast maa vabastamist nagu võim jäi maa- ma Rahvusliku Riigi valitsuse ja nõukogu rahvusliku komiteede kätte.

Kõrval ~~to~~ TRN-i ettevalmistused ulvas- tatud ühistiituseks. Pärastatud väljajärje- mist jätkas vajalikkuseks loodud Rahvusliku Riigi. Saadamatav aga TRN-i ja Rahvusliku Riigi organisatsioonile tüüle algas töökohi rahvusliku

¹ Lähemat materjali kõrval programmi kohta võib leida „Успехи коммунистической революции в Чехословакии“ lk. 525-528

² K. Tejbauer, Успехи революции, 2. kd, lk. 79

ülestees siiski dihhiliselt.

Stevannias rebartamin lahingutes võtsid aktiivset osa nii tõhhi kui Stevanni partisanid. Need meesõlaskandid oma tugevate võimega Armu väejuhatusiga ja andisid sauskatele taga- las raskuid lööme.

Lahingutes Martini - Zilini vahelisel alal ontanid Nõunogude Armule suurt arvi Papsvi partisanid, Neva-Banja rajoonis J. Malpna sime- line partisanibrigaad, Waapi vallastel parti- sanibrigaad „Jan Žižka“ ja partisanisalgad Ivanevi, Martõrevi, Mannimevi jt. juhtimisel.¹

Aprilli teisel poolel tõhhi partisanid mees- tööliste lahingurühmadega metsid vabariikide mitmeid tõhhi külad ja linnad. See teinistas dulisel määral saava armu nonapärast taganemist Stevanniast.

Erimesena alustanid linnade ja külade vabariikmist partisanibrigaad „Jan Žižka“ partisanid. Nüüd järgnuid Berouni ja Prib- rami rajoonis tegutsesid partisanisalgad. 2 mail Krimmis loodud ja hiljem Stevanniast saadatud partisanibrigaad „Luum Foršimile“ püüas ümber Pibrami linna ring nõudis saava garnisoni kapitulatsioonist. Vastusena algas saava terror linnadaniinno ma vallad.

¹ B. K. Kurov, lk. 411

Su ründis partisaane otsustavalt ligutsema ning
3. mail hommikul Pilsnam rebaseati.¹

4. mail puhusid tõhhi suuremalt linnade reo-
usti alistamisud. 4. mail algas tööliste ühistais
Kladno naevandustis, 5. mail astusid rebaseatud
reitlum Pilseni talaste töölisid.²

6. mail Lääne-Tõhhi maale saabusid amee-
riina-inglise väed linnid enamum suurel mää-
rel rebaseatud. Väim reis linnades si rahvuslike
komiteede väes.

Mii naevandis tööliste ja partisaanide ühised
väljastumisid 1945. a. mail algpäevil rebasea-
tud ühistaisust. Aland ühistaim usumus
ujunes Praha.

Prahas algand erimesed stiihilised nonne-
põrmed foristiduga 1-2 mail. Prahe 4. mail ta-
det nõunogude Arme jäudmisel Berliini
allo. kud nonnepõrmed saevand. 5. mail
hommikul algand Prahas töölisid tänavaa-
lahõngud. Töölisid nudsid vallutada. Põoda
tehond, lennukitehond, „Avia“, rebaseati
„Walter“ ja mitmed Praha arsenalid.⁴ Tehond
„Mikrofon“ töölisid vallutand raadiojaama.
Panslaste vastupanu põlmed oje muutud.

6-7 mail lahingute ajal õrnis² samlastel

¹ A. U. Kuznetsov, lk. 354

² B. U. Kuznetsov, lk. 419

³ samas, lk. 419

⁴ A. U. Kuznetsov, lk. 356

sisui perintada mitmed barrieraadid ja tagari vaita teoliste allutatud tevotted.

Kohu peale nimmite ilusteesnede konnupõruid faisistidaga FK P ja FR N võtsid 30. aprillil vastu otsuse selvatatada ilusteesnede uotta ja annide nda juttima.¹

Prade 6-7 mai Praha teoliste uadusi põrdus TR N uogu rahva peale ilusteesnede kulla appi Praha ilusteesnede. Praha uallas appi ka Nõunogude Armee, mis 8. mail oli 250-300 km. kaugusel Prahast.²

8. mail Lausamaa kapituleerus. Riigipäeva-koos kohal uhvis punane lipp, Praha aga jätkunid lahingud. Tšehhi-Monarkia nõyustikul sid niidestunud „Trentri“ väed ja su-tand praetunjavale Nõunogude Armee tõ-rist vastupanu.³

Kiirema abi andmiseks Praha saadeti nõunogude teunund Duzdini uadude Praha. 9. mai varahommikul Praha vabastodi Nõu-nogude Armee peult.

Litland, eriti Lõulismaa, püudnid faisistada Nõunogude vägede saadmist Praha. Amerika-iiylin väesade saadmine eli naatsiooni viimane uatse taatada uodan-un väimu Tšehhoslovannias. Londoni valitus

¹ B. U. Knouob, eu. 416-417

² C. Traub, eu. 198

³ sama, eu. 197-198

leolis liitlas vägede abiga lüüa + ist valitsuse
vastuvõetud Košice loodud Rahvusliku
Rinde valitsuse ja nii kindlustada oma
positsioone. Need katsed anti aga nuija väe-
nojade väijuhatusel peult, kus ei hõestunud
liitlaste vajadusi muutmisega.

Nii vabariigi 9. mail 1945 Praha. Praha
2-3 päeva kestnud lahinguid Tšehhi-Moldavia
koostööd oli vabariigi võim Tšehhoslovannia
territorium.

Seitse aastat kestnud võitlust unio-
nide. Tšehhoslovannia rahva vastupanulise-
min kulluatsiooni nius uijunis Praha ülestõus,
mis ajas nuija valitsiooni katsed muuta
Košice valitsust, päästis Praha linna täielikult
hävitamisest ja usendas väenõude Arme-
eegust Tšehhoslovannia lõplikult vabata-
misel.

Praha Tšehhoslovannia vabariigi võim
võim läks Košice valitsuse ja rahvuslike
nomitade väite, kus aruina Košice programme
elluviimisele.

Lõppsõna.

Tõukoslevannia rahvate võitlus fašismiker vastu 1938.a. ja rahvusliku vabastusvõitlus aastail 1939-1945 oli näigi Tõukoslevannia klasside ja sotsiaalse gruppide ajaloolises pöörens.

Tõukoslevannia suumodanlus, mille näis oli võim Tõukoslevannia okupatsioonisele näitas, et ta pole ainultine riitsma maa rahvuslindes sunisvust.

Piale Tõukoslevannia okupatsioonist alustas ta majanduslindes ja poliitilist meetõed okupantidega, aidates neil rissuda ja rõhuda rahvate. Suumodanluse rahvavastane poliitiline näitas, et ne sotsiaalse jäud ei raa, alla riigi valitsjuss piale maa vabastamisest.

Vastandina Tõukoslevannia suumodanlunde kaidad rahvamareid ei leppinud maa okupatsiooniseiga ja alustanide võitlust.

Tõukoslevannia rahvate fašismivastane vastupanuliikumine oli nõgu fašismivastane võitluse ühes kindelõiguss. Kanutads ei

võitleusvormid, ulatus demonstratsioonidest, streikidest, rahvuslikest manifestatsioonidest, riigatüostest sabotaažist ja diversioonidest, partisaanivõitlusest ja rahvuslike revolutsioonide alustamisest, andesid Tšehhoslovakkia rahvale väärikseliseks panuseks fašismi ja sama imperialismi purustamiseks.

Rahvusliku vabastusvõitluse juktivaas jätkus kujunes töölisrask, kus võitluse väigis tuginedas oma ideed, lõi liidest talurahvaste progressiivse intelliigentsiga ning tõmbas võitlusele uue osa rahvuslikke kodanikke. Selle liidest poliitiliseks väjundajaks sai 1945. a. moodustatud Rahvusliku Rinnest.

Nastuorganisatsioonide poliitiliseks juhiks ja organisatsiooniliseks oli Tšehhoslovakkia Kommunistliku Partei, kus andis rahvale koostöö programmi, utrustas rahvalt võitlusele, meele, demokraatlike riigi loomisele jst.

Tšehhoslovakkia rahvusliku vabastusvõitluse iseloomulikeks joonest oli see võitlus mitte ainult rahvuslike, vaid ka riigialase vabastamisele. Nastuorganisatsioonide väigis võitlus rahvusliku isemisele ut rahvas üle rahva-demokraatlikeks revolutsiooniks, mis lõpp-tulemusena viis rahvademokraatlikele nõudele rahvuslikele Tšehhoslovakkias.

Tšehhoslovannia vahastamist ja rahvademokraatliku uorra uhttamist soodustavaks välispoliitiliseks faktoriks oli Sausamaa lepingu purustamine, milles juhtivat osa tundas Nõunogude Liit.

Rahvademokraatliku uorra uhttamine Tšehhoslovannias tõi lõpu imperialistlike riikide püütele uantada Tšehhoslovanniat uelvana Nõunogude Liidu vastu. Tšehhoslovannias Rahvademokraatliku Sabariia rajas uura-annud uhtid Nõunogude Liiduga, mille ujuuaks väljendajaks oli Nõunogude Liidu - Tšehhoslovannia sõpruslepingu ralmimine.

Rahvademokraatliku uorra uhttamine andis Tšehhoslovannias teolisultsile teimaleu täita kama ajalooline missioon, uuutada kapitalism ja üles hitada sotsialistliku ühisuond.

Tšehhoslovannias proletariaat on ule üles-ande uuga täitnud. Sellest annab tunnistust Tšehhoslovannia Sotsialistliku Sabariigi loomine

Kasutatud kirjanduse nimustik.

I Marxismi-leninismi klassikud.

1. Lenin V. I., Revolutsioonilise proletariaadi
demonstraatiivsed ülesanded, Trosed, 8. kd.,
Tallinn 1952
2. Lenin V. I., Marxismi karikatuurid, Trosed,
23. kd., Tallinn 1953

II Nõukogude Liidu ja Tšehhoslovakkia riigitegelaste sõnad ja rahvusvahelise tööliskultuuri dokumentid.

1. Тэтвиль К., Не массовый мир, а массовая
борьба, Узбранное производство, 1. kd.,
Москва 1957
2. Тэтвиль К., Как не могут быть, если мы
не едимся, Узбранное производство, 1. kd.,
Москва 1957
3. Тэтвиль К., По примеру цуиге, много и
милу с красной армией, Вперед, Узбранное

- произведения, 2. изд., Москва 1958
4. Тейвильд К., Чешский народ находится в состоянии войны с Тюрками, Избранные произведения, 2. изд., Москва 1958
  5. Тейвильд К., О некоторых вопросах политическо-го руководства нашей национальной борьбой, Избранные произведения, 2. изд., Москва 1958
  6. Тейвильд К., К пяти годовщине словацкого национального восстания, Избранные произведения, 2. изд., Москва 1958
  7. Тейвильд К., Речь на конференции партийного актива коммунистической партии Словакии, Избранные произведения, 2. изд., Москва 1958
  8. Тейвильд К., О некоторых мероприятиях на освобожденной территории республ. Словакия, Избранные произведения, 2. изд., Москва 1958
  9. Димитров Т., Доклад на III Всемирном конгрессе коммунистического интернационала, Москва 1958
  10. Каминин М. В., О международном положении, Москва 1938

III Documentaire ja materialise.

1. Новые документы из истории Югославии, Москва 1958 = Новые документы

2. Журналистский процесс, 1. изд., Москва 1952 =
Журналистский процесс
3. Советско-чехословацкие отношения во время
Великой Отечественной войны 1941-1945,
Москва 1960 = Советско-чехословацкие отно-
шения
4. СС в действии, Москва 1960 = СС в действии
5. Хрестоматия по новейшей истории, 1. изд., Москва
1960

IV. Escialane nigandus.

1. Ажалво вольтажд, Таллинн 1948
2. Внешняя политика Чехословакии 1918-1939,
Москва 1959 = Внешняя политика Чехословакии
3. Внешняя политика Советского Союза в период
Отечественной войны, 1. изд., Москва 1946 =
Внешняя политика Советского Союза
4. Трауб С., Помощь СССР народам Чехосло-
вакии в их борьбе за свободу и независи-
мость, Москва, 1953 = С. Трауб
5. История дипломатии 3. изд., Москва 1945 =
История дипломатии
6. История Чехословакии 3. изд., Москва 1960 =
История Чехословакии
7. История коммунистической партии Чехо-
словакии, Москва 1962 = История коммунистической

Турсенин картми

8. Клонов В. И., Борьба народов слабых стран против фашистских погромов 1939-1945, Киев 1961 = В. И. Клонов
9. Григорьев А. И., Национально освободительное движение в Рехославии 1938-1945, Москва 1961 = А. И. Григорьев
10. Рокатович В., Смерца нахвалд Хитлери вантс, Москва 1943 = В. Рокатович
11. Против фашистского изгрома истории второй мировой войны, Москва 1959
12. Розанов Т. Л., Терминия нед властью фашизма 1933-1945, Москва 1961 = Т. Л. Розанов

IV Ајанијандес ја периодика.

1. Толочкин С. А., Советский союз и движение сопротивления народов Европы в годы второй мировой войны, "Вопросы истории" № 9, 1961 = С. А. Толочкин
2. Толочкин С. А., Кукина Д. Е., Карьшии вопроеи движение сопротивления, "Новая и Киевская История", № 5, 1961 = С. А. Толочкин, Д. Е. Кукина
3. Дранкин Д. С., Маргановский Т. Т., Нови данни од антифашистском движении

сопротивления в годы второй мировой войны, „Кубая и Новейшая история“ т. 4, 1960

4. Клонов В. И., о характере и периодизации движения сопротивления в годы второй мировой войны, „Кубая и Новейшая история“, т. 5, 1961 = В. И. Клонов, о характере..
5. Смирнова М. И., международный характер движения сопротивления народов Европы в годы второй мировой войны, „Кубая и Новейшая история“, т. 6, 1961
6. Смирнов В. П., о смысле и значении движения сопротивления, „Кубая и Новейшая история“ т. 2, 1962

VI Sluizjandus.

1. Фуџик Ј. „Reportaaz silmnega naela“, Tallinn 1952 = Ј. Фуџик

Sisumond.

- I sissipuhatus ..... lk. 3
- I peatük
- Tõukholovannia Taise maailmanõpe
el. Rahvamaaride võitlus subariigi
ast (a. 1938 - märts 1939) ..... lk. 14
- II peatük
- Okupatsioonirežiim Tõukholovannia
territooriumil. Sastupanuliikumise
erimise periood (15. märts 1939 -
22. juuni 1941) ..... lk. 39
- III peatük
- Sastupanuliikumise teine periood
(22. juuni 1941 - kevad 1943) ..... lk. 57
- IV peatük
- Sastupanuliikumise kolmas teine
(kevad 1943 - august 1944) ..... lk. 89
- V peatük
- Rahvastatud ülestõusud Luvanni-
as ja Prabas. Tõukholovannia võitlus
vabastamine (august 1944 - 9 mai
1945) ..... lk. 114

Lõppmõna ----- lk. 140
Kantatud kirjanduse nimestii. --- lk. 143